

**Česká zemědělská univerzita v Praze  
Provozně ekonomická fakulta  
Katedra ekonomiky**



**Diplomová práce**

**Rozpočet EU a finanční vztahy mezi EU a členskými zeměmi**

**Tomáš Kubík**

© 2019 ČZU v Praze

# ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

## ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Tomáš Kubík

Provoz a ekonomika

Název práce

**Rozpočet EU a finanční vztahy mezi EU a členskými zeměmi**

Název anglicky

**EU budget and financial relations between the EU and Member States**

---

### Cíle práce

Diplomová práce se zabývá finančním vztahem mezi rozpočtem Evropské unie a členských států, primárně však České republiky. Hlavním cílem práce je zhodnocení postavení České republiky z pohledu rozpočtové bilance a vyhodnocení, zda bylo pro Českou republiku z tohoto pohledu výhodné vstoupit do Evropské unie. Dílčí cíle práce jsou:

- 1) Deskripce historie vývoje rozpočtu Evropské unie
- 2) Deskripce funkcí, zásad a principů fungování rozpočtu Evropské unie
- 3) Vymezení struktury příjmů rozpočtu Evropské unie
- 4) Vymezení struktury výdajů rozpočtu Evropské unie
- 5) Komparace členských států Evropské unie na čisté plátce a čisté příjemce

### Metodika

První část práce, obsahující teoretické poznatky dané problematiky, je zpracována deskripční literární rešerše. Využity jsou odborné publikace, jež se danou problematikou zabývají a velkou část zdrojů tvoří právní předpisy, jednotlivá rozhodnutí Evropské unie a zakladatelské smlouvy.

Druhá část práce, zabývající se zhodnocením vztahu České republiky k rozpočtu Evropské unie, využívá jak horizontální, tak vertikální analýzu a komparaci.

**Doporučený rozsah práce**

60-80 stran

**Klíčová slova**

rozpočet, Evropská unie, rozpočtová bilance, Česká republika, příjmy, výdaje

---

**Doporučené zdroje informací**

ASOCIACE PRO STUDIUM MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ, – URBAN, L. – HAD, M. – ČESKO. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Evropská společenství : první pilíř Evropské unie*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky ve spolupráci s Asociací pro studium mezinárodních vztahů v Edičním oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864-88-6.

COMMISSION, European. *European Union budget 2017: financial report*. Luxembourg: European Communities, 2018. ISBN 978-92-79-88331-6.

CSŮRÖS, G. Characteristics, functions and changes (?) of EU budget. 2013 Dostupné z:

[http://revcurentjur.ro/old/arhiva/attachments\\_201304/recjurid134\\_10F.pdf](http://revcurentjur.ro/old/arhiva/attachments_201304/recjurid134_10F.pdf)

FIALA, P. – PITROVÁ, M. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. ISBN 978-80-7325-180-2.

KÖNIG, P. *Rozpočet a politiky Evropské unie : příležitost pro změnu : Petr König a kol.* V Praze: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-011-9.

ROZHODNUTÍ RADY ze dne 26. května 2014 o systému vlastních zdrojů Evropské unie (2014/334/EU, Euroatom). EUR-Lex. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0335&from=EN>

TICHÝ, L. *Evropské právo*. 5. V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-546-6

---

**Předběžný termín obhajoby**

2018/19 LS – PEF

**Vedoucí práce**

prof. Ing. Ivana Boháčková, CSc.

**Garantující pracoviště**

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 27. 3. 2019

**prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.**

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 3. 2019

**Ing. Martin Pelikán, Ph.D.**

Děkan

V Praze dne 27. 03. 2019

---

### **Čestné prohlášení**

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Rozpočet EU a finanční vztahy mezi EU a členskými zeměmi" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29.3.2019

---

## Poděkování

Rád bych poděkoval paní prof. Ing. Ivaně Boháčkové, CSc. za vstřícný přístup, odborné vedení a cenné rady, které mi v celém průběhu zpracování diplomové práce poskytla.

# **Rozpočet EU a finanční vztahy mezi EU a členskými zeměmi**

## **Abstrakt**

Diplomová práce vyhodnocuje postavení České republiky z pohledu rozpočtové bilance vůči rozpočtu Evropské unie. Rozebírá historický vývoj financování evropských integračních uskupení od jejich počátku. Velká pozornost je věnována příjmové a výdajové stránce, která prošla značnými změnami, a to jak ve své struktuře, tak objemu. Vývoj objemu finančních prostředků je také analyzován dle aktuálního počtu členských států či počtu obyvatel Evropských společenství, potažmo Evropské unie. Tato komparace je využita taktéž v kapitole zabývající se rozpočtovou bilancí jednotlivých států, kde je dopad přepočtu na obyvatele zvláště enormní. Samostatná kapitola je věnována vztahu České republiky k rozpočtu Evropské unie, a to jak z příjmové, tak výdajové stránky. Závěr práce shrnuje uvedené údaje a odpovídá na otázku, zda bylo výhodné pro Českou republiku vstoupit do integračního uskupení Evropské unie z pohledu rozpočtu.

**Klíčová slova:** Evropská unie, rozpočet, Česká republika, rozpočtová bilance, příjmy, výdaje

# **EU budget and financial relations between the EU and Member States**

## **Abstract**

The diploma thesis evaluates the position of the Czech Republic from the perspective of the budget balance against the EU budget. It analyzes the historical development of financing of the European integration institutions from their beginning. The great attention is paid to the revenue and expenditure of the EU budget. It has been changed a lot, the most in the structure and the total volume. The development of the volume of the funds is analyzed according to the current number of Member States or according to the population of the European Community, later of the European Union. This kind of comparison is also used in the chapter dealing with the budget balance of the Member States. There is the impact of the conversion per resident is particularly enormous. A separate chapter is focused to the relationship between the Czech Republic and the EU budget. In the conclusion are summarised the already mentioned information and the data, on the basis of which we can answer the question whether it was convenient for the Czech Republic to enter the European Union from the budgetary perspective.

**Keywords:** European Union, budget, Czech Republic, budget balance, revenues, expenditures

## Obsah

1 Úvod .....	12
2 Cíl a metodika práce .....	13
2.1 Cíl práce .....	13
2.2 Metodika práce .....	13
3 Rozpočet EU.....	15
3.1 Historie a důvody vzniku rozpočtu EU .....	15
3.2 Současné vymezení rozpočtu a rozpočtového rámce v legislativě EU .....	24
3.2.1 Rozpočet EU v základních dokumentech.....	24
3.2.2 Funkce rozpočtu EU a principy jeho fungování.....	25
3.2.3 Zásady rozpočtu EU .....	26
3.2.4 Rozpočtová procedura .....	32
3.2.5 Příjmy a výdaje rozpočtu EU .....	39
3.3 Rozpočtová bilance .....	56
4 Finanční vztah České republiky a rozpočtu Evropské unie .....	63
4.1 Česká republika a rozpočtová bilance .....	64
4.1.1 Odvody České republiky do unijního rozpočtu.....	64
4.1.2 Příjmy České republiky z unijního rozpočtu .....	72
4.1.3 Příjmy České republiky z unijního rozpočtu v účelovém členění.....	76
4.1.4 Rozpočtová bilance České republiky .....	91
5 Závěr.....	94
Zdroje .....	96



## Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Srovnání návrhů Evropské komise a podoby finální dohody .....	33
Tabulka č. 2: Vývoj příjmů rozpočtu Evropské unie (v mil. EUR).....	41
Tabulka č. 3: Vývoj výdajů rozpočtu Evropské unie (v mil. EUR).....	51
Tabulka č. 4: Přehled výdajů rozpočtu Evropské unie na rok 2018 .....	56
Tabulka č. 5: Přehled příspěvků České republiky do rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2018 (v mil. EUR) .....	69
Tabulka č. 6: Porovnání příspěvků České republiky do rozpočtu Evropské unie a celkových příjmů rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2017 (v mil. EUR) .....	71
Tabulka č. 7: Porovnání příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie a celkových výdajů rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2006 (v mil. EUR).....	73
Tabulka č. 8: Porovnání příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie a celkových výdajů rozpočtu Evropské unie v letech 2007-2017 (v mil. EUR).....	74
Tabulka č. 9: Přehled příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2018 (v mil. EUR) .....	88
Tabulka č. 10: Porovnání příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie a celkových výdajů z rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2017 (v mil. EUR).....	91

## Seznam grafů

Graf č. 1: Struktura příjmů rozpočtu Evropských společenství v roce 1971 .....	19
Graf č. 2: Struktura výdajů rozpočtu Evropských společenství v roce 1971 .....	20
Graf č. 3: Vývoj příjmů rozpočtu Evropské unie (v mil. EUR).....	42
Graf č. 4: Struktura příjmů rozpočtu Evropských společenství v roce 1971 .....	43
Graf č. 5: Struktura příjmů rozpočtu Evropských společenství v roce 1979 .....	43
Graf č. 6: Struktura příjmů rozpočtu Evropských společenství v roce 1988 .....	44
Graf č. 7: Struktura příjmů rozpočtu Evropské unie v roce 2004 .....	45
Graf č. 8: Struktura příjmů rozpočtu Evropské unie v roce 2017 .....	46
Graf č. 9: Vývoj výše příjmů rozpočtu Evropské unie na členský stát (v mil. EUR).....	47
Graf č. 10: Vývoj výše příjmů rozpočtu Evropské unie na obyvatele (v EUR) .....	47
Graf č. 11: Indexy vývoje příjmů rozpočtu, příjmů rozpočtu na jeden členský stát a příjmů rozpočtu na obyvatele .....	49
Graf č. 12: Struktura výdajů rozpočtu Evropských společenství v roce 1971 .....	52
Graf č. 13: Struktura výdajů rozpočtu Evropských společenství v roce 1979.....	53

Graf č. 14: Struktura výdajů rozpočtu Evropských společenství v roce 1988.....	53
Graf č. 15: Struktura výdajů rozpočtu Evropské unie v roce 2004.....	54
Graf č. 16: Struktura výdajů rozpočtu Evropské unie v roce 2017.....	55
Graf č. 17: Dopad administrativních výdajů na rozpočtové bilance Belgie a Lucemburska v roce 2017 (v mil. EUR).....	59
Graf č. 18: Rozpočtové bilance členských států v roce 2017 (v mil. EUR).....	60
Graf č. 19: Rozpočtové bilance členských států na obyvatele v roce 2017 (v EUR).....	61
Graf č. 20: Vývoj odvodů ČR do rozpočtu Evropské unie v letech 2004–2018.....	64
Graf č. 21: Vývoj odvodu ČR do rozpočtu Evropské unie na jednoho obyvatele v letech 2004–2017 (v EUR).....	65
Graf č. 22: Vývoj odvodu tradičních vlastních zdrojů ČR do rozpočtu Evropské unie v letech 2004–2018 (v mil. EUR).....	66
Graf č. 23: Vývoj odvodu příspěvku založeném na dani z přidané hodnoty ČR do rozpočtu Evropské unie v letech 2004–2018 (v mil. EUR).....	67
Graf č. 24: Vývoj odvodu příspěvku založeném na hrubém národním důchodu ČR do rozpočtu Evropské unie v letech 2004–2018 (v mil. EUR).....	68
Graf č. 25: Vývoj zastoupení jednotlivých příspěvků České republiky do rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2018.....	70
Graf č. 26: Podíl jednotlivých příspěvků České republiky do rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2018.....	71
Graf č. 27: Vývoj příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2018 (v mil. EUR).....	77
Graf č. 28: Vývoj příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie na jednoho obyvatele v letech 2004-2017 (v EUR).....	78
Graf č. 29: Vývoj příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie na strukturální akce v letech 2004-2018 (v mil. EUR).....	79
Graf č. 30: Poměr příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie ze strukturálních akcí v letech 2004-2018.....	80
Graf č. 31: Vývoj příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie na zemědělství v letech 2004-2018 (v mil. EUR).....	81
Graf č. 32: Poměr příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie na zemědělství v letech 2004-2018.....	82

Graf č. 33: Vývoj příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie na programy EU v letech 2004-2018 (v mil. EUR).....	83
Graf č. 34: Poměr příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie na programy EU v letech 2004-2018.....	84
Graf č. 35: Vývoj příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie skrze předvstupní nástroje v letech 2004-2018 (v mil. EUR).....	86
Graf č. 36: Poměr příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie skrze předvstupní nástroje v letech 2004-2018.....	87
Graf č. 37: Vývoj příjmů České republiky z rozpočtu Evropské jako kompenzace v letech 2004-2018 (v mil. EUR) .....	88
Graf č. 38: Vývoj zastoupení jednotlivých příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2018.....	89
Graf č. 39: Podíl jednotlivých příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2018 .....	90
Graf č. 40: Rozpočtová bilance České republiky v letech 2004-2018 (v mil. EUR).....	92
Graf č. 41: Vývoj čistého příjmu České republiky z rozpočtu Evropské unie na obyvatele v letech 2004-2017 (v EUR).....	93
<b>Seznam schémat</b>	
Schéma č. 1: Schvalování rozpočtu Evropské unie .....	38

# 1 Úvod

Evropská unie, jakožto integrační seskupení, které má své počátky v 50. letech minulého století, prošla několika fázemi a míra jejího propojení se neustále zvyšuje. Česká republika, ač do tohoto společenství vstoupila teprve před několika lety, je dnes již plnohodnotným členem. Jako každé jiné uskupení, i Evropská unie musí být pokryta finančně. Ať už se jedná o pokrytí nákladů na jeho vlastní provoz, tak také na přerozdělení finančních prostředků mezi státy. K tomuto účelu byl vytvořen rozpočet Evropské unie, který také prošel mnohými změnami od jeho vzniku, v roce 1970. Do té doby byla Evropská unie, jež měla v tehdejší době jiné pojmenování (Evropské společenství uhlí a oceli), financována z odvodů podniků uhelného a ocelářského průmyslu a později příspěvky jednotlivých států (Evropské hospodářské společenství, Evropská společenství). Měli bychom mít stále na paměti, že Evropská unie je významným ekonomickým a politickým subjektem na poli světového dění. Společným cílem členských států je pozvednout hospodářskou a životní úroveň Evropy tak, aby byla schopna zachovat si z celosvětového hlediska konkurenceschopnost a uznávané postavení. I pro tuto náročnou úlohu slouží rozpočet Evropské unie, skrze své funkce, které budou mimo jiné obsahem této diplomové práce.

Účast České republiky v tomto integračním uskupení by mělo samozřejmě znamenat její podílení se na rozpočtu, který Evropská unie vytváří a popřípadě také jiné zapojení do finančního krytí tohoto uskupení. Není možné, aby členský stát očekával pouze výhody, které může společenství států Evropské unie poskytnout, ale také jeho závazek právě v podobě participace na společném rozpočtu. Stát mimo a očekávat finanční pomoc by jistě bylo příjemné každému státu, nicméně tento stav by nebyl udržitelný, a tak každý členský stát, především dle rozsahu svého hrubého národního důchodu<sup>1</sup>, přispívá do rozpočtu EU.

---

<sup>1</sup> Celkový příspěvek každého členského státu je kalkulován i dle dalších indikátorů

## **2 Cíl a metodika práce**

### **2.1 Cíl práce**

Rozpočet Evropské unie prošel vývojem od jeho vzniku v roce 1970. Jednotlivé změny ovlivňovaly více či méně finanční a politické vztahy mezi jednotlivými členskými zeměmi a také vztah k Evropské unii. Vzhledem k tomu, že je Česká republika součástí tohoto integračního uskupení, hlavním cílem je zhodnocení jejího postavení z pohledu rozpočtové bilance a následné vyhodnocení, zda bylo pro Českou republiku z tohoto pohledu výhodné do Evropské unie vstoupit. Práce klade důraz nejen na pohled členských států či Evropské unie v současnosti, avšak také na historický vývoj rozpočtu a jeho důsledky, čemuž je v práci věnována celá kapitola.

Pro dosažení hlavního cíle diplomové práce byly stanoveny dílčí cíle:

- Deskripce historie vývoje rozpočtu Evropské unie od vzniku Evropských společenství až po současnost
- Deskripce funkcí, zásad a principů fungování rozpočtu Evropské unie
- Vymezení struktury příjmů rozpočtu Evropské unie
- Vymezení struktury výdajů rozpočtu Evropské unie
- Komparace členských států Evropské unie na čisté plátce a čisté příjemce

### **2.2 Metodika práce**

Metodika práce je v souladu s uvedenými cíli výše. První část práce, která je tvořena především teoretickými poznatky dané problematiky, byla primárně zpracována deskripcí literární rešerše. V druhé části práce, zabývající se zhodnocením vztahu České republiky k rozpočtu Evropské unie, byla využita jak horizontální, tak vertikální analýza a komparace. Práci uzavírá shrnutí práce, kde jsou uvedeny poznatky a podněty, jež plynou z rozsahu této práce.

Metoda deskripce literární rešerše posloužila k využití vhodných zdrojů, o které bylo možné uvedené informace v první části práce bezpečně opřít. Jedná se o zpracování historických milníků, které vedly ke vzniku a následnému vývoji samotného rozpočtu Evropské unie, definice funkcí, zásad a principů, na základě kterých je umožněno více či méně hladké fungování rozpočtu Evropské unie. Využity byly odborné publikace,

jež se danou problematikou zabývají a neodmyslitelnou část zdrojů tvořily právní předpisy, jednotlivá rozhodnutí Evropské unie a zakladatelské smlouvy.

Analýza rozebírá obecně sledovaný jev na menší části, které je možné zkoumat jednotlivě a propojit jejich vztah a význam. Ke zhodnocení vztahu České republiky k rozpočtu Evropské unie byla využita horizontální trendová analýza, vertikální strukturální analýza. Horizontální trendová analýza vyjadřuje vývoj příjmů a výdajů České republiky ve vztahu k rozpočtu Evropské unie. Vertikální strukturální analýza rozebírá strukturu, tedy jednotlivé položky v rámci příjmů a výdajů.

Komparace srovnává podobné, případně rozdílné jevy daných objektů. Je nutné určit kritéria, díky kterým bude možné objekty porovnávat. V této práci je metoda komparace využita v úzké souvislosti s analýzou popsanou výše.

Komparace i analýza jsou doplněny ukazatelem rozpočtové bilance. Vyjadřuje stanovisko rozdělení členských států Evropské unie na čisté plátce a čisté příjemce. Předmětem je sledovat podíl na platbách, tzn. kolik je odváděno do rozpočtu Evropské unie členskou zemí a podíl na výdajích, které jsou jasně a adresně určené členskému státu Evropské unie. Pokud platby do rozpočtu převyšují výdaje, jedná se o čistého plátce, v opačném případě o čistého příjemce.

Data, která jsou v této práci použita, pocházejí především z Evropského statistického úřadu, podrobných ročních zpráv Evropské komise a Ministerstva financí České republiky.

## 3 Rozpočet EU

### 3.1 Historie a důvody vzniku rozpočtu EU

Integrační uskupení, která předcházela Evropské unii byla také postavena před otázkou svého financování. Úplně prvním integračním uskupením bylo Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO).

Toto společenství bylo uzavřeno podepsáním Pařížské smlouvy o založení Společenství uhlí a oceli v roce 1951 celkem šesti státy, Belgií, Francií, Itálií, Lucemburskem, Nizozemskem a Spolkovou republikou Německo. V platnost smlouva vešla 25. července 1952. Spolu se vznikem společenství bylo nutné zajistit jeho financování. Příjmy byly tvořeny dávkami odváděnými podniky uhelného a ocelářského průmyslu a sjednáváním půjček (König, 2009). Dávky se vyměřovaly ročně pro jednotlivé výrobky podle jejich průměrné hodnoty. Jejich sazba však nesměla převyšovat jedno procento. Výdaje byly tvořeny zpočátku pouze administrativními položkami, avšak později se přidaly i operativní výdaje pro členy společenství. Především se jednalo o podporu podniků ve společenství – investice, technický a ekonomický výzkum a pomoc při propouštění zaměstnanců. Podíl výdajů, které byly kryty z dávek, byl stanoven na 18 miliónů účetních jednotek. Článek 49 uvádí, že Komise může přijímat také dary (Hlava III kapitola II Smlouvy o založení ESUO, 1951). Článek 97 ukotvil délku uzavření smlouvy na období padesáti let. Platnost vypršela 23. července 2002 a podle protokolu připojeného ke smlouvě (protokol č. 37), byla čistá hodnota aktiv ESUO, kterými disponovalo v okamžiku svého zániku, použita na výzkum v odvětvích spojených s uhelným a ocelářským průmyslem prostřednictvím fondu a programu pro výzkum uhlí a oceli (Novak, 2018).

Postupem času bylo nutné přistoupit i ke spolupráci v jiných oblastech hospodářského rozvoje. Důvodem menší výkonnosti evropských ekonomik byly zejména překážky vzájemného obchodu, které zahrnovaly cla, daně, kvantitativní omezení při dovozu a vývozu zboží a administrativní opatření, dále překážky volného pohybu osob, služeb a kapitálu. Na základě Římské smlouvy, vzniklo v roce 1957 Evropské hospodářské společenství (EHS) se svým vnitřním společným trhem, který měl zmíněné překážky odstranit. Naopak bylo do smlouvy zahrnuto například zavedení společného celního sazebníku a společné obchodní politiky vůči třetím státům, odstranění celních poplatků

a kvantitativních omezení, zavedení společné politiky v oblasti zemědělství nebo dopravy. Pro vytvoření těchto integračních plánů, jež však nebyly z dnešního pohledu uskutečněny, bylo nutné zajistit také jejich financování. Finanční ustanovení smlouvy vymežilo příspěvky členských států podle jejich ekonomické síly. Nejvíce přispívali Německo, Francie a Itálie, nejméně Lucembursko. Příjmy a výdaje Společenství musely být vyrovnané a byly plánovány vždy na jeden kalendářní rok (Část 5 hlava 1 kapitola 3 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství, 1957).

Státy Společenství si byly vědomy, že jaderná energie představuje zdroj nezbytný k rozšíření výroby energie, avšak také ohrožení života a zdraví obyvatelstva. Proto byla spolu se Smlouvou o Evropském hospodářském společenství podepsána Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii (Euroatom), aby bylo zabráněno možnému zneužití tohoto nebezpečného zdroje energie. Stejně jako u Evropského hospodářského společenství bylo finanční ustanovení smlouvy vymezeno dle ekonomické síly jednotlivých členů Společenství. Podmínky vyrovnanosti a doba, na kterou se příjmy a výdaje plánovaly, byly taktéž stejné. Rozdílem však bylo vytvoření dvou rozpočtů. Jeden byl určen pro provozní výdaje, které zahrnovaly správní výdaje a výdaje týkající se ochranných opatření zdraví a bezpečnosti. Druhý rozpočet byl určen pro výdaje na výzkum a investice, kam byly zahrnuty výdaje související s prováděním výzkumného programu Společenství, účast na kapitálu, výdaje související s vybavením školících zařízení a účast ve společných podnicích nebo na některých společných operacích (Hlava IV Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii, 1957).

V roce 1965 došlo k dohodě o sloučení všech tří existujících institucí a dále byl používán do roku 1993 název Evropská společenství (ES).

Dle smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství byl založen jediný a jednotný rozpočet. Smlouva o Evropském společenství pro atomovou energii vytvořila rozpočty dva. Funkční rozpočet, který zahrnoval správní výdaje a rozpočet na výzkum a na investice. „Slučovací smlouva“ neboli Smlouva o vytvoření jednotné Rady a jednotné Komise Evropských společenství z roku 1965 sjednotila správní rozpočet Evropského společenství uhlí a oceli, rozpočet Evropského hospodářského společenství a provozní rozpočet Evropského společenství pro atomovou energii. Spolu se smlouvou z Lucemburku z roku 1970 poté došlo ke sjednocení těchto rozpočtů s rozpočtem na výzkum a investice Euroatom do obecného rozpočtu (Tichý, 2014).



První společný rozpočtový rok na základě této smlouvy začal 1. ledna 1967 a jeho výše zůstala podle článku 49 Smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli na úrovni 18 milionů zúčtovacích jednotek. Každý rok byla předkládána Komisi Radě zpráva, na základě které bylo posuzováno, zda je třeba tuto částku upravovat. Jednotlivé orgány Společenství sestavovaly předběžný odhad svých výdajů a předkládaly je taktéž ke schválení Radě (Smlouva o vytvoření jednotné Rady a jednotné komise Evropských společenství, 1965).

Rok 1970 byl zlomový především v otázce financování Evropských společenství. Hledal se model financování, který by byl nezávislý na vůli politiků národních vlád, do kterého by příjmy plynuly automaticky. Krok tímto směrem byl učiněn v Rozhodnutí Rady z 21. dubna 1970 č. L 94 o nahrazení finančních příspěvků členských států vlastními zdroji Společenství reflektujícím výsledky zasedání Evropské rady v Lucemburku téhož roku (König, 2009).

Lucemburské zasedání Evropské rady v roce 1970 vytvořilo model financování, který byl nezávislý na vůli politiků národních vlád a do kterého příjmy plynuly automaticky. Rozhodnutí Rady z 21. dubna 1970 č. L 94 o nahrazení finančních příspěvků členských států vlastními zdroji Společenství na straně 19 v odstavci 2 uvádí:

*„Od 1. ledna 1971 příjmy z:*

*a) dávek, premií, dodatečného nebo kompenzačního množství, dodatečné množství nebo faktory a ostatní povinnosti stanovené nebo které mají být stanoveny institucemi Společenství ohledně obchodu se třetími zeměmi v rámci EU v rámci společné zemědělské politiky, příspěvky a další povinnosti v rámci organizace trhu s cukrem (dále jen „zemědělské dávky“)*

*b) cla společného celního sazebníku a ostatní povinnosti stanovené nebo které mají být stanoveny institucemi Společenství ohledně obchodu se třetími zeměmi (dále jen „cla“)*

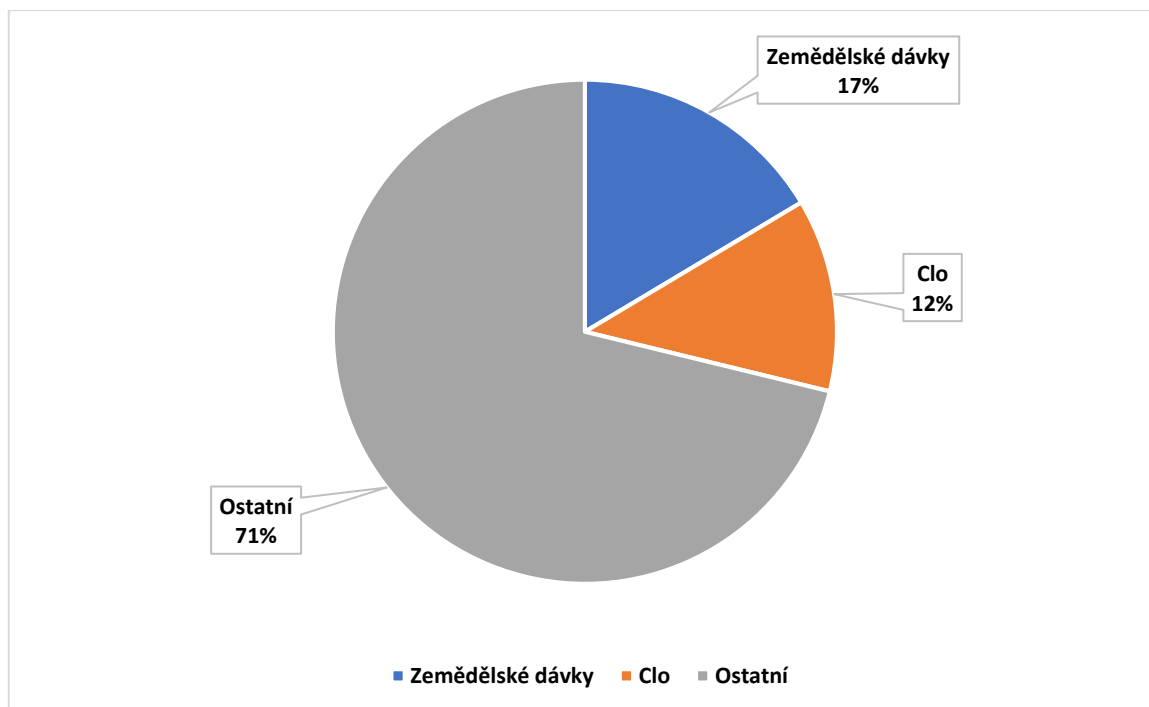
*Musí být v souladu s odstavcem 3, vlastní prostředky, které mají být součástí rozpočtu Společenství.*

*Navíc výnosy plynoucí z ostatních poplatků zavedených v rámci společné politiky v souladu s ustanoveními ze Smlouvy o zřízení Evropského hospodářského společenství (EHS) nebo Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii (Euroatom) tvoří vlastní zdroje, jež jsou zapsané do rozpočtu Společenství, avšak podléhají postupu, který je stanoven v článku 201 Smlouvy o zřízení Evropského hospodářského společenství nebo v článku 173 Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii.“*

Na základě tohoto rozhodnutí Rady Evropských společenství vznikl rozpočet Evropské unie.

System vlastních zdrojů byl složen ze tří pilířů. Prvním pilířem byly zemědělské dávky, druhým clo a třetím byl procentuální příjem z daně z přidané hodnoty (DPH). Zemědělské dávky a clo jsou označovány jako tradiční vlastní zdroje. Dávky uvalené v rámci společné zemědělské politiky na zemědělské produkty dovážené do EU ze třetích zemí, tj. mimo EU a dávky vybírané od producentů cukru a izoglukózy jsou označovány souhrnně jako zemědělské dávky. Clo, jakožto tradiční vlastní zdroj, bylo uvaleno na zboží, jež vstupovalo do Evropské unie. K tomuto účelu byl vytvořen společný celní sazebník. Posledním pilířem byl zmiňovaný procentuální příjem z DPH, který byl určen z harmonizovaného vyměřovacího základu DPH jednotlivých členských států. Ve vztahu ke zdroji k DPH však rozhodnutí nebylo naplňováno a k jeho plnému zavedení došlo až od roku 1979. Později, v roce 1988, byl vzhledem k nedostatečnosti prvních tří vlastních zdrojů, zaveden čtvrtý zdroj. Tím byl příspěvek členských států z hrubého národního produktu (od roku 2002 z hrubého národního důchodu). Důvodem bylo dorovnání množství příjmové části rozpočtu vzhledem k výši plánovaných výdajů. Do rozpočtu plynou i další příjmy, mimo ty výše uvedené. Jedná se o tzv. „ostatní“ příjmy. Jejich složení je různé a výše nestabilní. Tvořeny jsou poplatky – vztahující se k fungování Evropského hospodářského prostoru a za administrativní činnost institucí, úroky z prodlení, pokuty, příjmy z poskytovaných půjček, přebytky z rozpočtu předchozích let a další (König, 2009).

**Graf č. 1: Struktura příjmů rozpočtu Evropských společenství v roce 1971**



Zdroj: EU budget 2008 - Financial Report

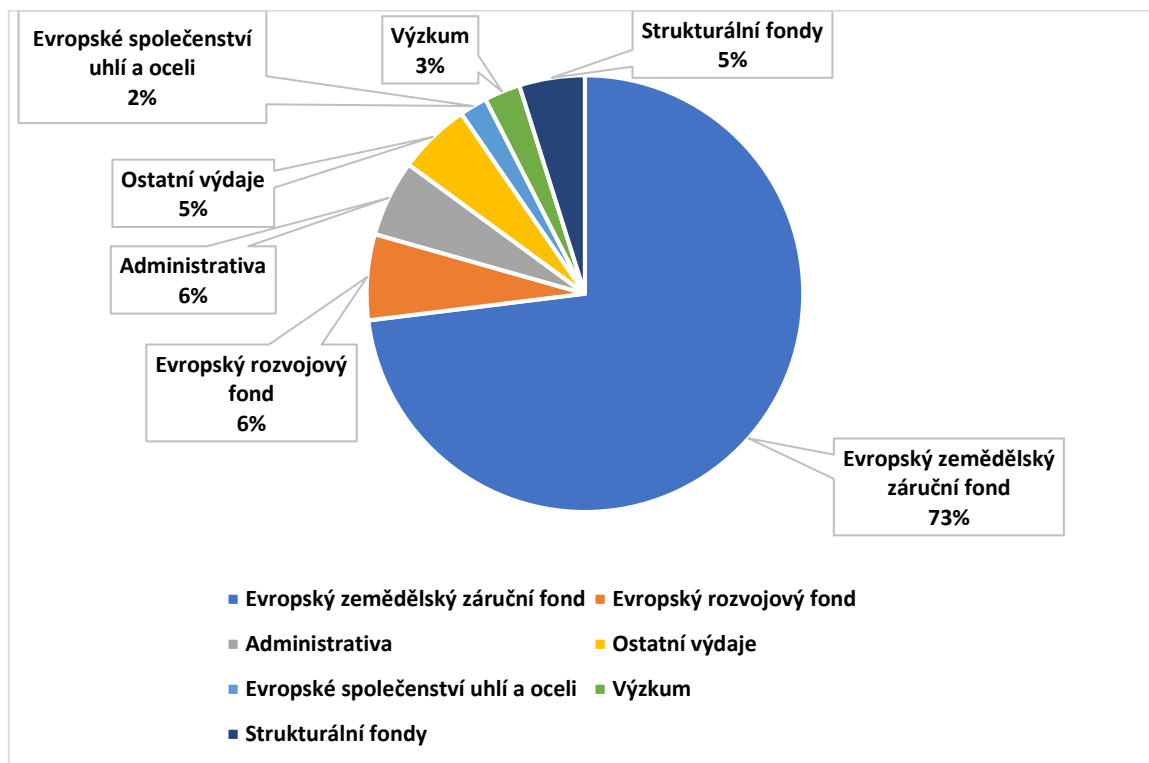
První rozpočet, složený z vlastních zdrojů, byl sestaven v roce 1971. Tradiční vlastní zdroje pokryly „pouze“ 29 % z celkových příjmů rozpočtu, což představovalo 1 021,7 milionů UA<sup>2</sup>. Ostatní příjmy, které byly tvořeny finančními příspěvky od členských států představovaly 71 %, tedy 2 525,6 milionů UA. Drobnou položkou, ve výši 26 milionů UA, byly ostatní příjmy, které tvořily 0,7 % příjmů tohoto rozpočtu. Celkem byly příjmy prvního rozpočtu Evropských společenství 3 573,3 milionů UA.

Výdajovou stránku rozpočtu tvořil především ze 72,8 % Evropský zemědělský záruční fond, ve výši 1 755,6 milionů UA. Další výdaje byly v porovnání s fondem určeným k podpoře zemědělství spíše marginální. Jedná se o dva Strukturální fondy – Evropský zemědělský podpůrný fond a Evropský sociální fond, na které bylo připraveno 4,9 % z celkových výdajů rozpočtu v hodnotě 118 milionů UA, výzkum, na který připadlo 64,9 milionů UA, administrativu, jež si vyžádala 137,8 milionů UA a ostatní výdaje ve výši 130,4 milionů UA. Mimo tyto obecné výdaje bylo počítáno také s příspěvky do Evropského rozvojového fondu a Evropského společenství uhlí a oceli. Tyto příspěvky

<sup>2</sup> Účetní jednotka (unit of account), která je také známa jako evropská zúčtovací jednotka (European unit of account – EUA), účetní zařízení pro zaznamenání relativní hodnoty plateb do a z účtů Evropských společenství, nahrazených Evropskou měnovou jednotkou (European currency unit – ECU), která byla nahrazena eurem. EU budget 2008 – Financial Report, str. 114

byly v celkové výši 204,2 milionů UA a dohromady tvořily 8,5 % výdajů. Celkem byly výdaje prvního rozpočtu Evropských společenství 2 411,3 milionů UA.

**Graf č. 2: Struktura výdajů rozpočtu Evropských společenství v roce 1971**



Zdroj: EU budget 2008 - Financial Report

V roce 1973 byly přijaty mezi členy mimo Irsko a Dánsko také Velká Británie, a právě s tou je spjat jeden z problémů rozpočtu. Vzhledem ke skutečnosti, že 60 až 70 % rozpočtu bylo v té době určeno na zemědělství, byly země s rozsáhlým zemědělským sektorem ve značné výhodě. Spojené království na tento jev, kvůli relativně malému zemědělskému sektoru, doplácelo. Proto se v roce 1980 stala Velká Británie největším čistým plátcem<sup>3</sup> do společného rozpočtu. V roce 1984 byla Dohodou z Fontainebleau dojednána obecná zásada, která opravňovala korekci příspěvku do rozpočtu kterémukoliv členskému státu v případě, že je jeho rozpočtové zatížení vyšší, než odpovídá jeho relativní prosperitě. Díky tomuto opatření si již v roce 1984 Spojené Království vymohlo

<sup>3</sup> Pozici čistého plátce/příjemce získáme zjednodušeně řečeno odečtením plateb daného státu do rozpočtu EU od plateb získaných daným státem z unijního rozpočtu. Pokud je tento rozdíl kladný, tj. stát ze společného rozpočtu víc dostává, než do něj platí, hovoříme o čistém příjemci. Pokud víc platí, než z něj dostává, jedná se o čistého plátce. König, P a kol.: *Rozpočet a politiky Evropské unie. Příležitost pro změnu*, str. 47; také viz. kapitola 3.3

jednorázovou kompenzací ve výši 1 000 milionů ECU<sup>4</sup>. Jestliže však měla být navrácena Spojenému Království část peněz, jež odvedlo do společného rozpočtu, musel být nalezen způsob, jak tuto korekci rozložit mezi ostatní členské státy. Řešením se stal podíl odvodů DPH každého státu na celkové výši z DPH bez započtení příspěvku Velké Británie.

Dynamika integračního procesu byla těmito neshodami zbrzděna. Série jednání vyústila v mezivládní konferenci koncem roku 1985 v Lucemburku. Výsledkem se stal Jednotný evropský akt (JEA) upravující zakládající smlouvy tak, aby byly dohodnuty nutné kroky k oživení integračního procesu.

Zásadní problémy, před kterými bylo Evropské společenství postaveno byly dva. Do počátku roku 1993 měly být odstraněny zbývající překážky pro volný pohyb zboží, kapitálu a osob mezi členskými státy a Rada ministrů (dnes Rada EU) měla o konkrétních rozhodnutích rozhodovat na základě kvalifikované většiny. Projekt jednotného vnitřního trhu byl prvním velkým projektem, v němž členské státy prokázaly vůli k prohlubování integračního procesu. Zároveň se však ukázalo, že nalezení shody o potřebných krocích je velmi obtížné. Zavedení nových společných politik také obnášelo otázku dalších prostředků na jejich financování. Proto došlo v roce 1988 k reformě financování Evropského společenství. Jacques Delors předložil počátkem roku 1987 návrh řešení, který se později označuje jako „Delorsův balíček I“. Zásadní rozhodnutí, jež z reformy plynulo, bylo zavedení takzvaného čtvrtého zdroje rozpočtu Evropských společenství. Ten byl vybírán z procentuálního odvodu z hrubého národního produktu (HNP), později hrubého národního důchodu (HND), každé členské země. Tyto zdroje dorovnály potřebné výdajové mezery rozpočtu (Plechanovová, 2018).

V roce 1988 začaly být rozpočty Evropských společenství, později Evropské unie, sestavovány do tzv. finančních perspektiv neboli rámců. Prvním byl pětiletý finanční rámec pro období 1988-1992. Jeho hlavním cílem bylo stabilizovat financování Společenství a podpořit politiku hospodářské a sociální soudržnosti. Reforma rozpočtu byla reakcí na rostoucí nerovnováhu příjmů a výdajů rozpočtu, vytváření vnitřního trhu Evropských společenství a v neposlední řadě rozšíření Společenství o chudší státy kolem středního moře.

Na počátku 90. let zesílila myšlenka vytvoření Evropské unie. Impulz plynul z rozpadu Sovětského svazu a hlavně ze sjednocení Německa. K zabránění jeho mocenského vzestupu byly motivy na zrychlení tempa integrace států Evropského

---

<sup>4</sup> European currency unit – viz. poznámka 1

společenství o to větší. Snaha o prohloubení v hospodářské a měnové integraci byla doplněna o politické sjednocení Evropského společenství, což vyústilo v podepsání Smlouvy o Evropské unii (SEU) v Nizozemském Maastrichtu. Dvanáct členů tehdejších Evropských společenství tuto smlouvu podepsalo v roce 1992. Oficiálně byl zaveden pojem „Evropská unie“ a byl podstatně rozšířen rozsah působnosti tohoto uskupení. V platnost vstoupila tzv. Maastrichtská smlouva 1. listopadu 1993 (König, 2009).

Oblasti změněné Maastrichtskou smlouvou byly postaveny na třech pilířích: na Evropském společenství, společné zahraniční a bezpečnostní politice (SZBP) a na spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí. První pilíř uplatňuje nadnárodní přístup užívání většinového hlasování, zatímco druhý a třetí pilíř užívá princip s jednomyslným rozhodováním. Spolupráce byla rozšířena o oblasti např. občanství Unie, hospodářská a měnová politika, sociální politika, vzdělání, ochrana spotřebitele. Terčem zaměření se stal projekt ekonomické integrace, a to v podobě hospodářské a měnové unie (Novak, 2018).

Druhý víceletý finanční rámec rozpočtu Evropské unie byl sedmiletý a pokrýval období let 1993 až 1999. Dodnes se o něm mluví jako o „Delorsův balíček II.“. Stále byl prosazován trend ohledně snižování podílu výdajů na společnou zemědělskou politiku a finanční rámec pamatoval na tzv. „britský rabat“ z jeho příspěvků do rozpočtu Evropské unie. Kvůli rozšíření Evropské unie v roce 1994 o Rakousko, Finsko a Švédsko byl v prosinci téhož roku přijat nový finanční rámec, který přihlížel také na přijetí těchto států do Unie (Krutílek, 2018).

Jeden z největších milníků Evropské unie je bezpochyby rok 1999. Jedenáct zemí Evropské unie přijalo jednotnou měnu Euro. Proto byla agenda Evropské unie v druhé polovině 90. let značně „zanepřázdňena“ usilovnou přípravou na přijetí této jednotné měny. Přijala se kritéria, jejichž splnění kvalifikovalo danou zemi Evropské unie pro zavedení jednotné měny. Vznikl Evropský měnový institut, jehož náplní byla koordinační úloha při zavedení jednotné měny. Tento institut vypracoval konkrétní postup pro zavedení jednotné měny, tzv. Master plan, na který následně navazují národní plány k zavedení eura. Evropský měnový institut byl později nahrazen Evropskou centrální bankou. Ta převzala jeho agendu a koordinovala zavedení jednotné měny Euro, včetně přípravy oběživa v nové měně. Vyvrcholení přišlo 1. ledna 2002, kdy se bankovky a mince Eura staly oficiálním platidlem ve dvanácti zemích Evropské unie.

Na berlínském summitu v roce 1999 byl dohodnut sedmiletý finanční rámec pro období let 2000 až 2006. Důležitý je ve vztahu k České republice především proto, jelikož zahrnoval i prostředky, které byly připraveny a určeny pro nově přistupující velkou skupinu států ze střední a východní Evropy a Středomoří (včetně ČR). Mimo to summit vyjádřil požadavky na systém vlastních zdrojů rozpočtu. Ten má být spravedlivý, průhledný, efektivní, jednoduchý a postavený na kritériích, která nejlépe odrážejí schopnost jednotlivých států platit. Táhnoucí se modifikace korekce příspěvků do rozpočtu, která započala v roce 1984 vyústila ve změnu jejího výpočtu. Německo, Nizozemsko, Rakousko a Švédsko prosadily názor, že jsou jejich země ve vztahu ke své relativní prosperitě nadměrně rozpočtově zatěžovány a vyjednaly snížení svého podílu na platbě korekce britské nerovnováhy (König, 2009).

Počátkem roku 2001 byla podepsána Smlouva z Nice. Její obsah měl připravit institucionální reformu pro hladký průběh rozšíření Evropské unie o státy střední a východní Evropy. Úprava se týkala rozhodovacích pravidel v Radě, rozšířením oblastí, o kterých se hlasovalo kvalifikovanou většinou v Radě a omezením budoucího růstu počtu členů Evropské Komise.

Z výše uvedených událostí je patrné, že Evropa si v rámci své integrace prošla mnohými obdobími, která měla velký vliv na tvorbu rozpočtu. Od počátku existence Evropského společenství uhlí a oceli byly výhody ze spolupráce zemí spjaty s finanční participací na chodu společenství. Jinak tomu nebylo v nadcházejících letech, kdy byla Evropská společenství transformována do jejích dalších podob. Každé rozhodnutí, každá změna a snaha o prohloubení integračního procesu vyžadovala mimo politickou odpověď na konkrétní problém také řešení v oblasti financování. K tomuto účelu zde byl vytvořen rozpočet Evropských společenství, později Evropské unie.

## **3.2 Současné vymezení rozpočtu a rozpočtového rámce v legislativě EU**

### **3.2.1 Rozpočet EU v základních dokumentech**

Základními typy právních aktů, upravující rozpočet Evropské unie, jsou smlouvy Evropské unie, právní předpisy Evropské unie a dohody mezi institucemi Evropské unie. Základním pilířem je Lisabonská smlouva pozměňující smlouvu o Evropské unii a smlouvu o založení Evropského společenství. Změny, jež se dotýkají rozpočtu Evropské unie, jsou popsány od článku 257 až po článek 274 Lisabonské smlouvy. Pokud bychom chtěli najít dřívější právní ustanovení ve smlouvách Evropské unie ohledně otázky rozpočtu Evropské unie, lze uvést ustanovení od článku 268 až po článek 280 Smlouvy o založení Evropského společenství a ustanovení od článku 171 až po článek 183a Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii.

Realizace zásad a ustanovení v základních smlouvách Evropské unie specifikují tzv. sekundární právní předpisy Evropské unie: Nařízení o finančních rámcích<sup>5</sup>, Rozhodnutí o systému vlastních zdrojů Evropské unie, Finanční nařízení o souhrnném rozpočtu Evropské unie a jeho prováděcí předpisy.

Institucionální dohody jsou zaměřeny na funkce rozpočtového procesu a spolupráci mezi jednotlivými orgány. Účelem je také implementace rozpočtové disciplíny, zlepšení funkcionality ročních rozpočtových procedur a spolupráce mezi institucemi v záležitostech, jež jsou spojeny s rozpočtem. Neposledním cílem je zajištění řádného finančního řízení. Od poloviny 70. let 20. století byla uzavřena řada dohod nebo společných prohlášení. Všechny byly začleněny do Interinstitucionální dohody mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí o rozpočtové kázní, spolupráci v rozpočtových záležitostech a řádném finančním řízení v roce 1999, která představovala souhrn dohod, kterých dosáhly orgány v otázce rozpočtu. Interinstitucionální dohoda byla nahrazena v roce 2006 a vstoupila v platnost 1. ledna 2007. Příloha této dohody obsahovala víceletý finanční rámec pro období 2007–2013. V první části, bodě 30, Interinstitucionální dohody mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí o rozpočtové kázní, spolupráci v rozpočtových záležitostech a řádném finančním řízení je uvedeno, že Evropská komise předloží do 1. července 2011 návrh nového střednědobého finančního rámce. Dne

---

<sup>5</sup> Finanční rámec je specifikován v článku 312 Smlouvy o fungování Evropské unie



2. prosince 2013 byla tato dohoda nahrazena novou Interinstitucionální dohodou, která je platná až dodnes (Legal foundation, 2015).

### 3.2.2 Funkce rozpočtu EU a principy jeho fungování

Funkce rozpočtu Evropské unie jsou velmi podobné funkcím národního rozpočtu. Především se jedná o funkci alokační, redistribuční a stabilizační. Vedle uvedených funkcí financuje také politiky Evropské unie a zajišťuje administrativu Evropské unie.

Alokační funkce je plněna pomocí výdajových politik, avšak ty nejsou orientovány na klasické národní veřejné statky, nýbrž alokační funkce je řazena na základně efektivity hlavně do rozhodování vlád členských zemí. Jedná se o rozdělení a umístění peněžních prostředků do určitých sfér.

Primárním účelem redistribuční funkce je vyrovnání sociální a ekonomické úrovně členských států Evropské unie. Prostředky, skrze které je prováděna snaha o dosažení účelu této funkce, jsou především podpory z fondů politiky soudržnosti, v rámci společné zemědělské politiky prostřednictvím přímých plateb, z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, Evropského rybářského fondu a prostřednictvím programu týkajícího se odstavení jaderných elektráren (European Commission, 2015). Přesto je tato funkce značně omezena. Obtížnou oblast, která snižuje účinnost redistribuční politiky představují také stále platné korekční mechanismy (Csűrös, 2013).

Stabilizační funkce není explicitně Evropskou unií, potažmo rozpočtem Evropské unie, vykonávána. Tím je omezena její role v obdobích, jež jsou poznamenána hospodářskou krizí. Rozhodování o veřejných financích je v rámci Evropské unie spíše na úrovni doporučení, koordinace, v horším případě varování a napravování. Samozřejmě je možné zachytit určité náznaky mechanismů, které stabilizační funkci nahrazují. Nejedná se totiž o mechanismy, které by byly součástí struktury rozpočtu Evropské unie<sup>6</sup>, nicméně jsou schopny reagovat na neočekávané situace s okamžitou finanční pomocí. Dokonce se nejedná o pomoc pouze členským zemím Evropské unie, ale i kandidátským zemím nebo třetím zemím, tedy zemím mimo Evropskou unii (Csűrös, 2013). Hospodářská krize vytvořila prostor pro vytvoření nových mechanismů<sup>7</sup>, díky kterým je možné poskytnout finanční pomoc nejvíce postiženým oblastem (European Commission, 2017). Z hlediska

---

<sup>6</sup> Např. Fond solidarity, Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci

<sup>7</sup> Celkové rozpětí pro závazky týkající se růstu a zaměstnanosti, zvláštní flexibilita pro řešení nezaměstnanosti mládeže a posílení výzkumu, flexibilita na pomoc nejchudším, rozpětí pro nepředvídané události

velikosti však tyto nástroje, stojící mimo strukturu unijního rozpočtu, tvoří pro současnou finanční perspektivu pro období 2014–2020 přibližně 0,04 % HND Evropské unie (Council of the EU, 2013).

### **3.2.3 Zásady rozpočtu EU**

Nařízení č. 966/2012 Evropského parlamentu a Rady ze dne 25. října 2012, kterým se stanoví finanční pravidla o souhrnném rozpočtu Unie a o zrušení nařízení Rady č. 1605/2002 upravuje 8 rozpočtových zásad, díky kterým jsou jasně vymezena pravidla při tvorbě a provádění rozpočtu Evropské unie.

#### **Zásada jednotnosti a správnosti rozpočtu**

Princip jednotnosti (principle of unity) vyjadřuje, že rozpočet je nástroj, skrze který jsou pro každý rok ve finančním rámci stanoveny a schváleny veškeré výdaje a příjmy Evropské unie. Do rozpočtu Evropské unie mohou být zapsány pouze položky, které odpovídají výdajům, považovaným za nezbytné. Zásada správnosti (principle of accuracy) rozpočtu vyžaduje, aby žádný příjem, ani výdaj nebyl uskutečněn, jestliže není zaznamenán v rozpočtové položce. Výjimkou jsou příjmy z pokut, penále, sankcí a úroku, protože nejsou do rozpočtu zaneseny s konečnou platností (Nařízení č. 966/2012 Evropského parlamentu a rady).

Pro zásadu jednotnosti však existují také výjimky. Například operativní rozpočet ESUO byl až do roku 2002, ve kterém vypršela platnost smlouvy o založení tohoto Společenství, mimo hlavní rozpočet Evropské unie. I další fondy Evropské unie, jež jsou financovány příspěvky členských států, stojí fakticky mimo rozpočet Evropské unie. Další výjimky jsou například finanční aktivity Evropské investiční banky (EIB), výpůjční a úvěrové aktivity Evropské Unie, některé oblastní společné zahraniční a bezpečnostní politiky (operace vojenského nebo obranného charakteru), spolupráce justice a vnitra (EUROPOL) nebo specifické útvary v podobě decentralizovaných agentur zabývajících se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou (Ústav Evropské unie pro studium bezpečnosti, Evropská obranná agentura nebo Satelitní středisko Evropské unie) (König, 2009).

#### **Zásada ročního rozpočtu**

Zásada ročního rozpočtu (principle of annuality) říká, že příslušné rozpočtové operace jsou vztahovány k příslušnému finančnímu roku, který je shodný s kalendářním

rokem, tedy od 1. ledna do 31. prosince. V druhé polovině 80. let 20. století byly zavedeny víceleté finanční plány, zprvu na 5 let, později začaly být tvořeny na období 7 let, což platí dodnes. Vytvořit přesný rozpočet na 7 let dopředu pro každý rok je velmi obtížný úkol, proto jsou v rozpočtu obsaženy také časově rozlišené položky závazků a položky plateb, pro účel rozlišení časového rozdílu mezi dobou, kdy jsou závazky zahrnuty v rozpočtu a dobou provedení následných plateb. Pokud nejsou prostředky využity do konce rozpočtového roku, pro který byly určeny, jsou zpravidla z rozpočtu vyloučeny, jelikož mohou být do dalšího rozpočtového roku převedeny jen výjimečně. Dojde-li k převedení do dalšího rozpočtového roku, musí se jednat výhradně o následující rozpočtový rok. Mimo položek závazků a položek plateb jsou součástí rozpočtu Evropské unie položky časově nerozlišené, které je možné převádět do dalšího rozpočtového roku automaticky (König, 2009).

Závazky jsou účtovány na základě právních závazků uskutečněných do 31. prosince příslušného kalendářního roku. Pokud byla u položek závazků dokončena do 31. prosince většina přípravných etap, nastává zmíněná výjimka, kdy je možné tyto závazkové položky převést do následujícího rozpočtového roku. Podmínkou je, aby byly přiděleny do rozpočtu nejpozději do 31. března v následujícím rozpočtovém roce. Položky plateb se zaúčtují do rozpočtu Evropské unie na základě plateb provedených nejpozději do 31. prosince příslušného roku. Nastane-li situace, kdy příjmy převyšují výdaje, je rozdíl převeden do následujícího rozpočtového roku, avšak jsou zohledněny pouze příjmy, které byly vybrány mezi 1. lednem a 31. prosincem (Fiala, Pitrová, 2009).

Jestliže není na začátku rozpočtového roku rozpočet s konečnou platností zcela schválen, nastává tzv. rozpočtové provizorium. Pro zachování kontinuity existence rozpočtu, která je neodmyslitelná, jsou použity hodnoty z minulého rozpočtového roku s podmínkou, že nesmí být překročena horní hranice položek, která byla stanovena v připravovaném návrhu rozpočtu. Závazky je možné uskutečnit do výše jedné čtvrtiny celkové částky položek schválených pro předchozí rozpočtový rok uvedených v dané kapitole a za každý ukončený měsíc je možné provedení navýšení o jednu dvanáctinu. Platby je možné uskutečňovat dle kapitol do výše jedné dvanáctiny položek, jež jsou uvedeny v dané kapitole pro předchozí rozpočtový rok. V krajním případě výjimečných situací je možné, aby Rada, na žádost Komise, po konzultaci s Evropským parlamentem kvalifikovanou většinou schválila současné pokrytí dvou nebo více dvanáctin pro položky závazků nebo plateb, a to nad rámec již poskytnutých prostředků. Poslední možností,

pro vyřešení naprosto krizových situací, je možnost schválení prostředků určených ke krytí nezbytných výdajů, nad rámec dané kapitoly z předchozího roku, nicméně za žádných okolností není přípustné, aby byla překročena hranice celkových výdajů celého rozpočtu z předchozího roku (König, 2009).

### **Zásada vyrovnanosti**

S předchozí zásadou je úzce spjata zásada vyrovnanosti (principle of equilibrium). Rozpočet Evropské unie musí být vždy vyrovnaný. Výdaje rozpočtu nesmí být větší než příjmy rozpočtu a stejně to platí naopak. Ačkoliv je Evropská unie oprávněna si půjčit prostředky na krytí deficitu rozpočtu, nikdy tuto možnost nevyužila. Přestože je teoreticky rozpočet Evropské unie sestavován na základě odhadu jako vyrovnaný, tedy příjmy se rovnají výdajům, dochází z pravidla k přebytku rozpočtu. Přebytek je převeden do dalšího finančního období jako příjem. Velmi zřídka dojde k situaci, kdy rozpočet Evropské unie skončí s deficitem, tedy výdaje by převyšovaly příjmy. V tomto případě se deficit převádí do rozpočtu pro další rok jako položka plateb na stranu výdajů. Neočekávané výdaje musí být zachyceny tzv. dodatkovým rozpočtem, jež slouží k přesunu mezi výdaji v rámci schváleného rozpočtu, případně k vyžádání dodatečných zdrojů (Fiala, Pitrová, 2009).

### **Zásada zúčtovací jednotky**

Zásada zúčtovací jednotky (principle of unit of account) ukládá povinnost navrhovat a následně provádět od roku 1999 rozpočet Evropské unie v jednotce euro. Prováděcí pravidla rozpočtu Evropské unie určují podmínky, za kterých je možné provádět operace v národních měnách členských států (König, 2009).

Do roku 1999, kdy začal být rozpočet Evropské unie navrhován a prováděn v jednotce euro, byly celkem vystřídány čtyři zúčtovací jednotky, ve kterých byl proces návrhu a provádění rozpočtu Evropské unie prováděn. Mezi lety 1951 a 1958 byl rozpočet ESUO uváděn v amerických dolarech. Pro další dva roky, tedy do roku 1960, byla zúčtovací jednotkou tzv. „zlatá parita“<sup>8</sup>. Rozpočty EHS a Euroatom přijaly tento systém v roce 1961. S měnovou krizí v počátcích 70. let minulého století začala být hledána opět nová zúčtovací jednotka. Proto byla v letech 1977–1980 používána tzv. Evropská účetní jednotka (European Unit of Account – EUA). Sestavena byla ze stanoveného koše měn členských zemí Evropských společenství. Před zavedením eura, jako zúčtovací jednotky,

---

<sup>8</sup> Zlatá parita odpovídala 0,88867088 gramům mincového zlata

začala být využívána v letech 1981–1998 tzv. Evropská měnová jednotka<sup>9</sup> (European Currency Unit – ECU). Na rozdíl od Evropské účetní jednotky byl koš měn členských zemí průběžně upravován (König, 2009).

### **Zásada univerzálnosti**

Zásada univerzálnosti (principle of universality) je založena na dvou pilířích. První mluví o tzv. „nepřirazení“. Znamená to, že jednotlivé položky příjmu v rozpočtu Evropské unie nejsou konkrétně přiřazeny jednotlivým položkám výdajů. Výjimku tvoří například úroky z vkladu, financování některých výzkumných programů, příjmy třetích osob za dodávky zboží, poskytnutí služeb nebo stavební práce provedené na jejich žádost, příjmy z prodeje tiskovin a filmů, přijaté platby pojistného plnění nebo příspěvky tří zemí Evropského sdružení volného obchodu (EFTA)<sup>10</sup> (König, 2009).

Nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012 Evropského parlamentu a Rady ze dne 25. října 2012, kterým se stanoví finanční pravidla o souhrnném rozpočtu Unie a o zrušení nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002 dále uvádí, že Komise smí přijímat dary, dotace a odkazy. V článku 22, bodě 2., je uvedeno:

*„Přijetí darovaných částek v hodnotě nejméně 50 000 EUR, které je spojeno s finančními náklady (včetně navazujících nákladů) převyšujícími 10 % hodnoty darované částky, podléhá předchozímu schválení Evropským parlamentem a Radou, jež se usnesou do dvou měsíců od obdržení žádosti Komise. Pokud v této lhůtě nejsou vzneseny námitky, přijme Komise konečné rozhodnutí o přijetí daru.“*

### **Zásada specifikace**

Zásada specifikace (principle of specification) vyžaduje, aby byly jednotlivé položky rozpočtu Evropské unie členěny jak horizontálně, tak vertikálně. Horizontální členění obsahuje souhrnnou bilanci příjmů a institucionální oddíly. Vertikálně je rozpočet Evropské unie členěn do hlav a kapitol. Kapitoly se dále člení do článků a bodů. Strukturování rozpočtu do uvedené podoby poskytuje možnost přesné identifikace jednotlivých položek příjmů a výdajů rozpočtu Evropské unie, díky čemuž je poskytnuta větší možnost zabránění případným nejasnostem při rozdělování výdajů, a to již ve fázi schvalování a následně při samotném provádění rozpočtu Evropské unie (König, 2009).

---

<sup>9</sup> Nejedná se však o měnu

<sup>10</sup> Island, Lichtenštejsko, Norsko, Švýcarsko. Pouze Island, Lichtenštejsko a Norsko tvoří s Evropskou unií Evropský hospodářský prostor založený na jednotném vnitřním trhu

V rámci zásady specifikace Nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012 Evropského parlamentu a Rady ze dne 25. října 2012, kterým se stanoví finanční pravidla o souhrnném rozpočtu Unie a o zrušení nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002 popisuje postup a podmínky pro převod mezi jednotlivými položkami rozpočtu Evropské unie. Všechny instituce Evropské unie, jež jsou zahrnuty v rozpočtu Evropské unie, mají možnost ve svém oddílu převádět jejich vyhrazené prostředky z jedné hlavy do druhé. Výše tohoto převodu je omezena na maximum 10 % prostředků pro daný rozpočtový rok v rámci dané rozpočtové položce, ze které se převod provádí. V případě převodu prostředků mezi kapitolami nebo články není uvedeno omezení. O případném převodu musí daná instituce uvědomit Evropský parlament a Radu tři týdny předem. Možnost převodu mezi hlavami je možný i v případě, že převyšuje 10 % prostředků určených pro daný rozpočtový rok, avšak podléhá schválení Evropského parlamentu a Rady. Komise může uskutečňovat také převody prostředků v rámci kapitol, které jsou jí určené. Hraniční hodnoty pro převod prostředků je určen dle účelu v Nařízení č. 966/2012, kapitole 6, článku 26, bodě 1. následovně:

*„b) pokud jde o výdaje na zaměstnance a správní výdaje, které jsou společné pro několik hlav, převody prostředků z jedné hlavy do druhé do maximální výše 10 % prostředků pro daný rozpočtový rok uvedených v rozpočtové položce, ze které se převod provádí, a do maximální výše 30 % prostředků pro daný rozpočtový rok uvedených v rozpočtové položce, do které se převod provádí;*

*c) pokud jde o provozní výdaje, převody prostředků mezi kapitolami v rámci jedné hlavy do maximální výše 10 % prostředků na daný rozpočtový rok uvedených v rozpočtové položce, ze které se převod provádí.“*

O případných přesunech ve výdajích na uvedené oblasti je Komise povinna informovat Evropský parlament a Radu tři týdny předem. Jedná-li se o přesun výdajů na zaměstnance v maximální výši 5 % a proběhl během posledních dvou měsíců kalendářního roku, je nutné informovat Evropský parlament a Radu nejpozději dva týdny od rozhodnutí Komise o tomto přesunu. V případě výjimečných mezinárodních humanitárních katastrof a krizí, které proběhnou po 15. prosinci daného rozpočtového roku, je možné, aby Komise převedla nevyčerpané prostředky pro rozpočtový rok, spadající do okruhu 4 víceletého finančního rámce, do rozpočtových hlav týkajících se operací pro řešení krizí a operací humanitární pomoci. Po uskutečnění tohoto rozhodnutí

musí Komise bezodkladně uvědomit Evropský parlament a Radu (Nařízení č. 966/2012, 2012).

Článek 28 v Nařízení č. 966/2012 říká, že je nutné, aby byly prostředky převáděny pouze do rozpočtových položek, pro které již byly v rozpočtu určité položky schváleny, případně jsou označeny „pro memoria“. Zároveň, jsou-li prostředky účelově vázané příjmům, je závazné převádět prostředky pouze za předpokladu, že se takový příjem použije k účelu, na který je vázán (Nařízení č. 966/2012, 2012).

### **Zásada řádného finančního řízení**

Zásada řádného finančního řízení (principle of sound financial management) je tvořena třemi zásadami. Jedná se o zásadu hospodárnosti, účinnosti a účelnosti. Zásada hospodárnosti vyžaduje, aby jednotlivé zdroje, jež jsou využívány orgány k jejich činnosti, byly využívány ve správný čas, v potřebném množství, kvalitě a za nejvýhodnější ceny. Zásada účinnosti se týká dosažených výsledků. Efektivnost vztahu mezi vynaloženými zdroji a výsledky, kterých je díky těmto zdrojům dosaženo. Zásadou účelnosti je zamýšleno dosahování konkrétních vytyčených cílů a jejich očekávaných výsledků (König, 2009).

Všechny oblasti činností, které jsou ovlivněny rozpočtem Evropské unie, musí mít přesně stanoveny měřitelné, dosažitelné, významné a časově vymezené cíle. Každá tato činnost nebo útvar jsou kontrolovány pomocí ukazatelů výkonnosti, které jsou předkládány Evropskému parlamentu a Radě, obvykle jednou ročně. Aby byl rozhodovací proces zdokonalován, jsou jednotlivé programy a činnosti spojené s velkými výdaji podrobeny hodnocení. Tato hodnocení probíhají ex-ante (předem) nebo ex-post (dodatečně). Výsledky jsou zasílány taktéž Evropskému parlamentu, Radě a útvarům příslušným pro výdaje (Nařízení č. 966/2012, 2012).

Pro sledování plnění rozpočtu je zavedena účinná a účelná vnitřní kontrola. Tato kontrola odpovídá jednotlivým způsobům řízení a je v souladu s příslušnými odvětvovými pravidly. V rámci této kontroly se rozumí postup, který je použitelný na všech úrovních řízení a účelem je poskytnout určitou záruku. Hlavní oblasti této záruky jsou:

- Dosažení účinnosti, účelnosti a hospodárnosti operací,
- spolehlivost výkazů,
- ochrana majetku a informací,

- podvodům a nesrovnalostem je předcházeno, případně jsou uskutečňovány opatření, jež reagují na tyto podvody a nesrovnalosti,
- řízení rizik, která souvisí s legalitou a správností uskutečňovaných operací.

### **Zásada transparentnosti**

Pro dodržování zásady transparentnosti (principle of transparency) je nutné, aby byl rozpočet Evropské unie, včetně dodatkového rozpočtu Evropské unie, zveřejněn do tří měsíců od jeho přijetí předsedou Evropského parlamentu v Úředním věstníku Evropské unie. V Úředním věstníku Evropské unie jsou taktéž zveřejněny další dokumentace spojené s rozpočtem Evropské unie. Jedná se o konsolidované účetní závěrky a zprávy o rozpočtovém a finančním řízení vypracované jednotlivými orgány. Příloha k rozpočtu Evropské unie obsahuje informace o výpůjčních a úvěrových operacích Evropské unie ve prospěch třetích zemí. Při zveřejňování těchto informací je dbáno s vysokou mírou na zachování důvěrnosti a bezpečnosti z hlediska ochrany osobních údajů (König, 2009).

### **3.2.4 Rozpočtová procedura**

Rozpočet Evropské unie prochází složitým procesem, který zahrnuje sběr podkladů, sestavení, projednání a schválení. Součástí rozpočtové procedury je také sledování plnění a kontrola plnění rozpočtu Evropské unie. Na celém procesu se podílejí všechny instituce Evropské unie. Evropská Komise připravuje návrh rozpočtu, který předkládá Radě Evropské unie a Evropskému parlamentu<sup>11</sup>. Obě instituce však mají své specifické postavení ve vztahu k rozpočtu Evropské unie. Zatímco Rada Evropské unie rozhoduje o povinných výdajích, tedy úpravách rozpočtu Evropské unie, Evropský parlament ovlivňuje silněji samotné schvalování. V krajním případě má právo rozpočet Evropské unie jako celek dokonce zamítnout a vrátit Evropské Komisi k přepracování, viz. uvedená tabulka č.1 s návrhy Evropské Komise a finálním schválením pro závazkové položky víceletého finančního rámce pro roky 2014-2020 (König, 2009).

---

<sup>11</sup> Díky těmto pravomocem jsou Rada Evropské unie a Evropský parlament souhrnně označovány jako rozpočtové orgány.



**Tabulka č. 1: Srovnání návrhů Evropské komise a podoby finální dohody**

<b>Položky na závazky 2014-2020, mil. EUR, ceny roku 2011</b>	<b>Návrh Komise z června 2011</b>	<b>Návrh Komise z července 2012</b>	<b>Finální dohoda</b>
<b>1. Inteligentní růst podporující začlenění</b>	<b>490 908</b>	<b>494 763</b>	<b>450 763</b>
z toho: hospodářská, sociální a územní soudržnost	376 020	379 243	325 149
<b>2. Udržitelný růst: Přírodní zdroje</b>	<b>382 927</b>	<b>386 472</b>	<b>373 179</b>
z toho: výdaje související s trhem a přímé platby	281 825	283 051	277 851
<b>3. Bezpečnost a občanství</b>	<b>18 535</b>	<b>18 809</b>	<b>15 686</b>
<b>4. Globální Evropa</b>	<b>70 000</b>	<b>70 000</b>	<b>58 704</b>
<b>5. Správa</b>	<b>62 629</b>	<b>63 165</b>	<b>61 629</b>
z toho: správní výdaje orgánů	50 464	51 000	49 798
<b>6. Náhrady</b>	<b>0</b>	<b>27</b>	<b>27</b>
<b>Položky na závazky celkem</b>	<b>1 025 000</b>	<b>1 033 235</b>	<b>959 988</b>
Jako % HND	1,05 %	1,08 %	1,00 %
<b>Položky na platby celkem</b>	<b>972 198</b>	<b>987 599</b>	<b>908 400</b>
Jako % HND	1,00 %	1,03 %	0,95 %

Zdroj: Vlastní zpracování podle Krutílka (<https://www.euroskop.cz/8905/sekce/financni-ramec-2014-2020/>)

Současný víceletý finanční rámec pro roky 2014-2020 je upraven legislativně ve dvou dokumentech:

- Nařízení Rady Evropské unie č. 1311/2013 ze dne 2. prosince 2013, kterým se stanoví víceletý finanční rámec na období 2014-2020,
- Interinstitucionální dohoda ze dne 2. prosince 2013 mezi Evropským parlamentem, Radou Evropské unie a Evropskou Komisí o rozpočtové kázní, spolupráci v rozpočtových záležitostech a řádném finančním řízení.

Jednání o tomto víceletém finančním rámci započala nedlouho poté, co Evropská Komise předložila balíček legislativních i nelegislativních návrhů v červnu 2011. Konečná podoba rozpočtu byla schválena na počátku prosince 2013. Je tedy patrné, že proces sestavení a schválení rozpočtu Evropské unie je dlouhodobou záležitostí, která vyžaduje mnoho příprav (Ministerstvo financí ČR, 2015).

Na základě Rozhodnutí Rady ze dne 21. dubna 1970 o nahrazení finančních příspěvků členských států z vlastních zdrojů Společenství bylo Evropskému parlamentu přiděleno právo společně s Radou Evropské unie rozpočet přijímat. V roce 1975 bylo Parlamentu umožněno dokonce upravovat položky rozpočtu Evropské unie v oblasti nepovinných výdajů a jak bylo zmíněno výše, dokonce celý rozpočet Evropské unie zamítnout. Kvůli tomuto přerozdělení pravomocí mezi více institucí Evropské unie, bylo v průběhu sedmdesátých a osmdesátých let pár situací, ve kterých bylo vyostřené napětí spojené s tvorbou rozpočtu Evropské unie. Tyto rozpory způsobily, že v letech 1979 až 1988 bylo nutné několikrát přistoupit k rozpočtovému provizoriu. V roce 1982 dokonce Evropský parlament navrhl navýšení nepovinných výdajů nad úroveň maximální přípustné míry jejich zvýšení, čímž porušil zásadu vyrovnanosti rozpočtu Evropské unie. Tato událost měla dohru u Evropského soudního dvora (ESD). Naštěstí Rada Evropské unie žalobu stáhla a obě instituce se dohodly na klasifikaci povinných a nepovinných výdajů. Zmírnění sporů se povedlo především díky zavedení víceletých finančních rámců v roce 1988 (König, 2009).

Právě od roku 1988 je možné sledovat několik rozpočtových reforem, které měly za cíl usnadnit schvalování rozpočtu Evropské unie. Nicméně Meziinstitucionální dohoda z 29. října 1993 mezi Evropským parlamentem, Radou Evropské unie a Evropskou Komisí o rozpočtové disciplíně a zlepšení rozpočtové procedury, opět zesílila pozici Evropského parlamentu při schvalování rozpočtu Evropské unie. Nesváry mezi institucemi, během schvalovacího procesu rozpočtu Evropské unie, dokresluje mezivládní jednání

v Edinburghu v roce 1992. Víceletý finanční rámec byl natolik podrobně zpracovaný, že nebyl prostor pro návrh změn. Aby bylo zabráněno těmto neshodám, byl zaveden dialog o rozpočtových prioritách před prvním zveřejněním předběžného návrhu rozpočtu. Ani to však nepomohlo k utišení rozbrojů, a proto Meziinstitucionální dohoda z 6. května 1999 mezi Evropským parlamentem, Radou Evropské unie a Evropskou Komisí o rozpočtové disciplíně a zlepšení rozpočtové procedury stanovila, že legislativa, jež se týká víceletých finančních rámců, které jsou přijímány spolurozhodovací procedurou<sup>12</sup>, může obsahovat závazné částky, které se následně promítnou také do příslušné finanční perspektivy. Naopak při schvalování mimo spolurozhodovací proceduru mají být položky a jejich částky pouze návrhem, který není pro rozpočtový orgán závazný. Opět se jednalo o odpověď na situace, při kterých Rada Evropské unie vkládala do textů víceletého finančního rámce formulku „výdaje považované za nezbytné“ (König, 2009).

Každé Nařízení Rady Evropské unie o stanovení víceletého finančního rámce na určité období obsahuje termín 1. července, do kterého musí Evropský parlament, Rada Evropské unie, Evropský soudní dvůr, Účetní dvůr, Hospodářský a sociální výbor, Výbor regionů, Ombudsman a Evropský úřad pro dohled nad ochranou dat a Evropská služba pro vnější činnost<sup>13</sup> sestavit odhad svých příjmů a výdajů. Jak bylo zmíněno dříve, před zveřejněním předběžného návrhu rozpočtu je svoláno Evropskou Komisí třístranné zasedání, jehož součástí je Rada Evropské unie, Evropský parlament a Evropská Komise. Interinstitucionální dohoda ze dne 2. prosince 2013 mezi Evropským parlamentem, Radou Evropské unie a Evropskou Komisí o rozpočtové kázni, spolupráci v rozpočtových záležitostech a řádném finančním řízení v příloze, Části C, 4. odstavci uvádí, co musí Evropská Komise při sestavování rozpočtu Evropské unie zohlednit:

- a) prognózy členských států týkající se strukturálních fondů,*
- b) kapacitu pro využití prostředků ve snaze udržovat přísnou souvztažnost mezi prostředky na závazky a prostředky na platby,*
- c) možnosti zavádění nových politik pomocí pilotních projektů, nových přípravných akcí či obojího, nebo pokračování víceletých akcí, které mají skončit, přičemž Komise nejprve posoudí, bude-li možné zajistit přijetí základního právního aktu ve smyslu*

---

<sup>12</sup> Spolurozhodovací procedura nedovoluje přehlasování Evropského parlamentu Radou Evropské unie, čímž je posilována pozice Evropského parlamentu.

<sup>13</sup> Diplomatická služba, ustanovena Lisabonskou smlouvou, jež je součástí delegací Evropské unie v třetích zemích.

*finančního nařízení (definice základního právního aktu, nutnost jeho existence za účelem využití prostředků a výjimky),*

*d) potřebu zajistit, aby každá změna výdajů ve srovnání s předchozím rozpočtovým rokem byla v souladu s požadavky rozpočtové kázně.“*

Jakmile Evropská Komise provede konsolidaci všech odhadů příjmů a výdajů, vydá do 1. září návrh rozpočtu Evropské unie, který předá Radě Evropské unie a Evropskému parlamentu. Spolu s předloženým návrhem rozpočtu Evropské unie musí Evropská Komise, dle Nařízení č. 966/2012 Evropského parlamentu a Rady ze dne 25. října 2012, kterým se stanoví finanční pravidla o souhrnném rozpočtu Unie a o zrušení nařízení Rady č. 1605/2002, přiložit následující informace:

- Případné důvody toho, proč návrh rozpočtu obsahuje odhady odlišné od odhadů učiněných orgány,
- každý pracovní dokument, který považuje za užitečný pro plány pracovních míst orgánů a příspěvky, které Komise poskytuje subjektům podle článku 208 a evropským školám,
- pracovní dokument týkající se plnění prostředků za rozpočtový rok, plnění zbývajících závazků, subjektů uvedených v článku 208, evropských škol, pilotních projektů a přípravných akcí,
- dokumentaci, které souvisejí s financováním mezinárodních organizací, pokud je to aktuální,
- zprávy o činnosti, případně další důležité dokumenty, jež souvisejí se stanovenými cíli; odůvodnění změn výše prostředků; zásahy na úrovni Unie v souladu se zásadou subsidiarity<sup>14</sup>; informacemi o míře plnění činnosti za předchozí rok; shrnutí výsledků, které mají význam z hlediska rozpočtových změn a informace o cenách, které měly hodnotu vyšší než 1 000 000 EUR,
- souhrnný výkaz časového rozpisu plateb v následujících rozpočtových rocích určených ke splnění rozpočtových závazků přijatých v předchozích rozpočtových rocích.

---

<sup>14</sup> V oblastech, které nespádají do výlučné pravomoci Evropské unie, chrání zásada subsidiarity pravomoc členských států rozhodovat o opatřeních a přijímat je, a také opravňuje Unii jednat, nemůže-li být cílů zamýšlené činnosti „z důvodu jejího rozsahu či účinků“ uspokojivě dosaženo na úrovni členských států, nýbrž jich může být lépe dosaženo na úrovni Unie. (<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/7/zasada-subsidiarity>)

Jakmile Rada Evropské unie obdrží a projedná návrh rozpočtu Evropské unie v 1. čtení, musí se na jeho podobě shodnout kvalifikovanou většinou<sup>15</sup> a následně jej předá do 1. října Evropskému parlamentu včetně případných změn. Také musí připojit důvody, pro které případné změny navrhuje (König, 2009).

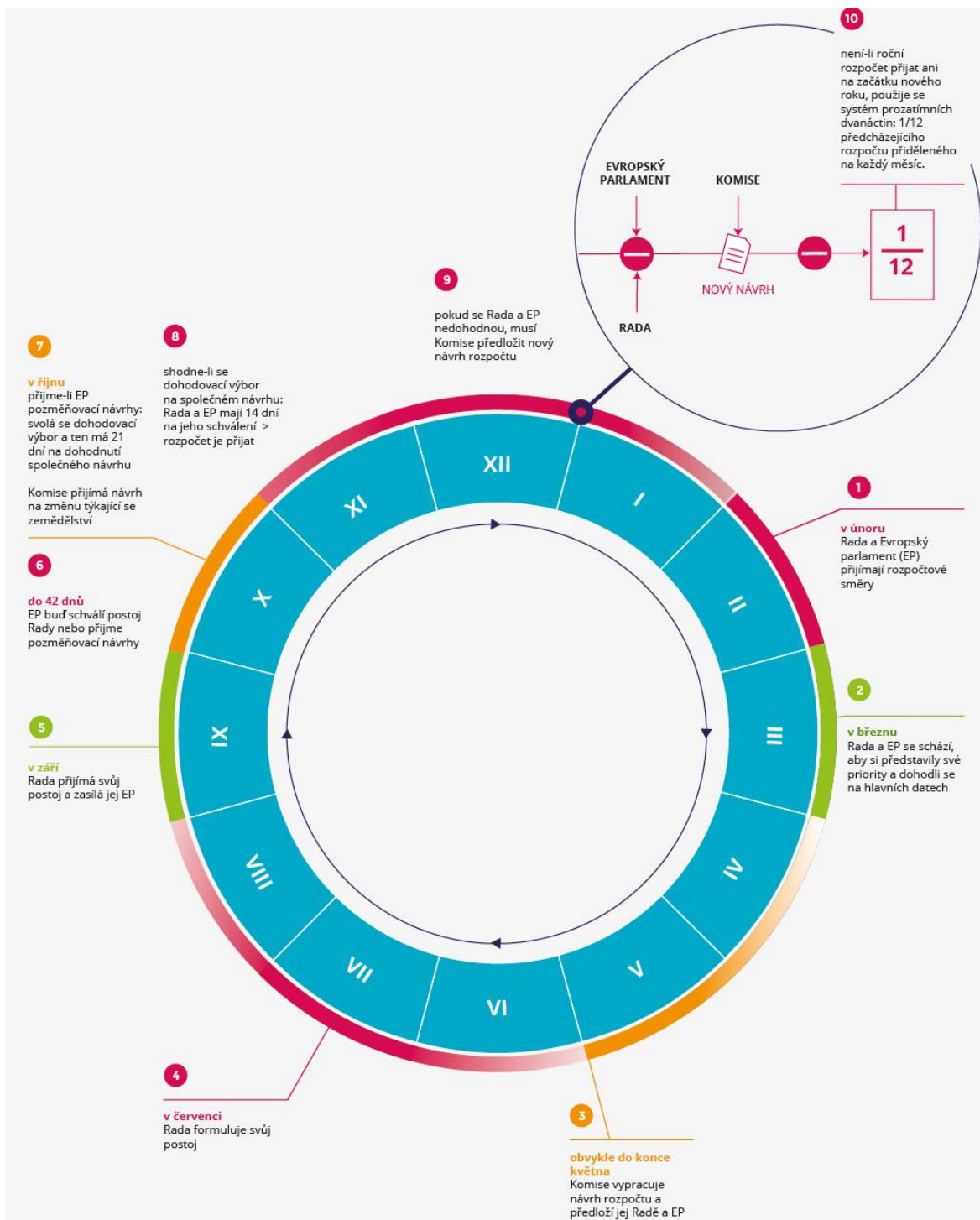
Evropský parlament má 42 dnů ode dne obdržení návrhu rozpočtu Evropské unie od Rady Evropské unie na jeho přijetí nebo navržení změn, které předá zpět Radě Evropské unie. Pokud by se však Evropský parlament do stanoveného termínu shodl a schválil návrh nebo nenavrhl změny, které by předal zpět Radě Evropské unie, je návrh rozpočtu Evropské unie s konečnou platností schválen (König, 2009).

Navržené změny Evropským parlamentem jsou projednány na třístranném zasedání. Pokud Rada Evropské unie nezmění do 14 dnů návrh Evropského parlamentu nebo dokonce přijme změněný návrh rozpočtu Evropské unie, je návrh rozpočtu Evropské unie s konečnou platností schválen. Nastane-li opačná situace, tedy Rada Evropské unie nepřijme změněný návrh rozpočtu Evropské unie od Evropského parlamentu, musí proběhnout 2. čtení. V jehož rámci má Rada Evropské unie možnost konzultace s Evropskou Komisí o nepovinných výdajích a následně může opět kvalifikovanou většinou změnit jakoukoliv navrhovanou změnu Evropským parlamentem. Rada Evropské unie má ve 2. čtení pravomoc určit celkovou velikost rozpočtu. V Evropském parlamentu je 2. čtení zahájeno obvykle v druhé polovině listopadu. Do 15 dnů je možné doplnit nebo zamítnout navrhované změny Radou Evropské unie. K takovému rozhodnutí je nutné hlasování většiny členů Evropského parlamentu a třípětinová většina odevzdaných hlasů. Nedojde-li Evropský parlament ve lhůtě 15 dnů k žádnému usnesení, považuje se rozpočet Evropské unie za schválený. Poslední možností je ze závažných důvodů úplně zamítnutí rozpočtu Evropské unie jako celku a požadování předložení nového návrhu. Pro tuto možnost musí hlasovat většina poslanců Evropského parlamentu a dvě třetiny odevzdaných hlasů. Pokud by nebyl rozpočet Evropské unie do začátku rozpočtového roku schválen, je nutné přistoupit k tzv. rozpočtovému provizoriu (König, 2009).

---

<sup>15</sup> Pro dosažení kvalifikované většiny je zapotřebí kladného stanoviska 55 % členských států, které zastupují alespoň 65 % obyvatelstva EU. (<https://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/voting-system/qualified-majority/>)

## Schéma č. 1: Schvalování rozpočtu Evropské unie



Zdroj: Rada Evropské unie, 2018 (<https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/eu-budget-timeline/>)

Do procedury rozpočtu je zahrnuta taktéž tzv. rozpočtová kontrola, která je rozdělena na vnitřní kontrolu a kontrolu vnější. Vnitřně mají za úkol kontrolovat provádění rozpočtu Evropské unie všechny instituce Evropské unie. Provádění v rámci institucí je skrze

oddělení controllingu. Ten zjišťuje zpětně, zda byla dodržena zásada řádného finančního hospodaření. Součástí těchto kontrol jsou i kontroly příjmů a výdajů rozpočtu Evropské unie vztahující se ke členským státům. Evropská Komise provádí kontroly přímo v členských státech, aby dohlížela nad systémem boje s podvody. Vnější kontrolu mají na starosti Evropský parlament a Evropský účetní dvůr. Ačkoliv vnější kontrolu provádí především Evropský účetní dvůr prostřednictvím každoroční zprávy o příjmech a výdajích rozpočtu Evropské unie, Evropského rozvojového fondu a do roku 2002 také Evropského společenství uhlí a oceli, nemá udělenou pravomoc k uvalování sankcí. Všechny výstupy, jež Evropský účetní dvůr zpracovává, jsou postupovány Evropskému parlamentu. Následně jsou zprávy prostudovány a dle reakcí a připomínek Evropské Komise, případně dalších relevantních institucí Evropské unie, Evropský parlament udělí, odročí nebo odmítne vydat souhlas s provedením příslušného rozpočtu (König, 2009).

Rozhodnutím Komise 1999/352/ES, ESUO, Euroatom ze dne 28. dubna 1999 o zřízení Evropského úřadu pro boj proti podvodům byl boj proti podvodům v oblasti cel, zneužívání dotací a daňových úniků, korupci a dalším protiprávním činnostem poškozujícím finanční zájmy Evropské unie uložen Evropskému úřadu pro boj proti podvodům (Office Européen de Lutte Anti-Fraude, tzv. OLAF). Organizačně je tato instituce zařazena pod Evropskou Komisi, konkrétně Generální ředitelství pro rozpočet (Rozhodnutí Komise 1999/352, 1999).

### **3.2.5 Příjmy a výdaje rozpočtu EU**

Specifika, která rozpočet Evropské unie vykazuje, jej odlišují jak od rozpočtů státních, tak rozpočtů mezinárodních organizací. Existují výjimky, ale hlavní účel rozpočtů mezinárodních organizací je zajištění financování jejich administrativních funkcí a není vyvíjen tlak na získání vlastních zdrojů příjmů – nezávislých na příspěvcích členů dané organizace. Státní rozpočet je specifický svou alokační<sup>16</sup>, redistribuční<sup>17</sup> a stabilizační<sup>18</sup> funkcí. Rozdíl mezi rozpočtem Evropské unie a státním je především ve vertikální struktuře kategorií výdajů. Státní rozpočet je orientován na zajištění funkce státu, a proto jsou hlavní kategorie výdajů např. zdravotnictví, školství, sociální záležitosti, bezpečnostní

---

<sup>16</sup> Jedná se o zajištění efektivního plnění funkcí státu – např. školství, zdravotnictví, organizační složky státu.

<sup>17</sup> Přerozdělení prostředků mezi občany státu s cílem zmírnění nerovnosti ve společnosti – např. transferové platby, dotace.

<sup>18</sup> Nastavením příjmů a výdajů je usilováno o stabilní vývoj ekonomiky.

složky atd. Naopak rozpočet Evropské unie koncentruje výdaje do dvou hlavních kategorií, kterými jsou společná zemědělská politika a strukturální fondy. Dalším rozdílem je možnost schválení nevyrovnaného státního rozpočtu, což je díky zásadě vyrovnanosti u rozpočtu Evropské unie nemožné (Fiala, Pitrová, 2009).

### **Příjmy rozpočtu EU**

Příjmová strana rozpočtu Evropské unie (do roku 1992 Evropských společenství) prošla řadou změn od počátku své existence. První institucí bylo Evropské sdružení uhlí a oceli, které bylo financováno poplatky odváděnými podniky uhelného a ocelářského průmyslu. Další instituce, Evropské hospodářské společenství a Euroatom, řešily financování své činnosti příspěvky jednotlivých členských států. Největšími donátory byla Francie, Itálie a Německo, naopak nejméně přispívalo Lucembursko. Změna přišla na základě rozhodnutí Rady z 21. dubna 1970 v Lucemburku, kde bylo přijato rozhodnutí o způsobu financování rozpočtu z vlastních zdrojů. Systém vlastních zdrojů zahrnoval tři pilíře, které tvořily zemědělské dávky a dávky z cukru a izoglukózy, cla vybírána podle celního tarifu při obchodu s třetími zeměmi<sup>19</sup> a podíl na dani z přidané hodnoty (DPH). Zemědělské dávky a cla jsou též označovány jako tradiční vlastní zdroje. I když byl podíl na dani z přidané hodnoty zahrnut do vlastních příjmů v roce 1970, jeho výběr začal až v roce 1980. Maximálně měly členské státy odvádět 1 % z vyměřovacího základu a zároveň tento základ nesměl přesáhnout 55 % hrubého národního produktu (HNP) daného státu. Vzhledem k nedostatku zdrojů k pokrytí předpokládaných výdajů rozpočtu byl v roce 1988 zaveden čtvrtý vlastní zdroj – podíl z hrubého národního důchodu (HND) členských států. Kromě uvedených kategorií příjmové části rozpočtu Evropské unie, plynou do rozpočtu Evropské unie také prostředky z takzvaných „ostatních příjmů“ (Krutílek, 2018).

Ačkoliv historicky byly tradiční vlastní zdroje největším pilířem příjmu Evropské unie, v současné době ztrácí na své váze. Důvodem mimo jiné je rozvoj světového obchodu v liberálním směru, rozšiřování Evropské unie a v neposlední řadě také posílení samostatnosti Evropské unie v oblasti dovozu, snižování cla, případně uzavírání dohod o volném obchodu s nečlenskými státy Evropské unie<sup>20</sup>. I to může být důvod, proč je dle

---

<sup>19</sup> Státy mimo Evropskou unii.

<sup>20</sup> Například země Evropského hospodářského prostoru (EHP) – Norsko, Island, Lichtenštejnsko nebo Evropského sdružení volného obchodu (ESVO) – Švýcarsko. (<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/169/evropsky-hospodarsky-prostor-ehp-svycarsko-a-sever>)



Lisabonské smlouvy umožněno Radě Evropské unie zřídit nové kategorie vlastních zdrojů, případně ty stávající zrušit. Tato pravomoc je omezena zvláštním legislativním postupem. Návrh by musel být jednomyslně prokonzultován s Evropským parlamentem a zároveň by jej musel schválit každý členský stát Evropské unie (Červenková, 2017).

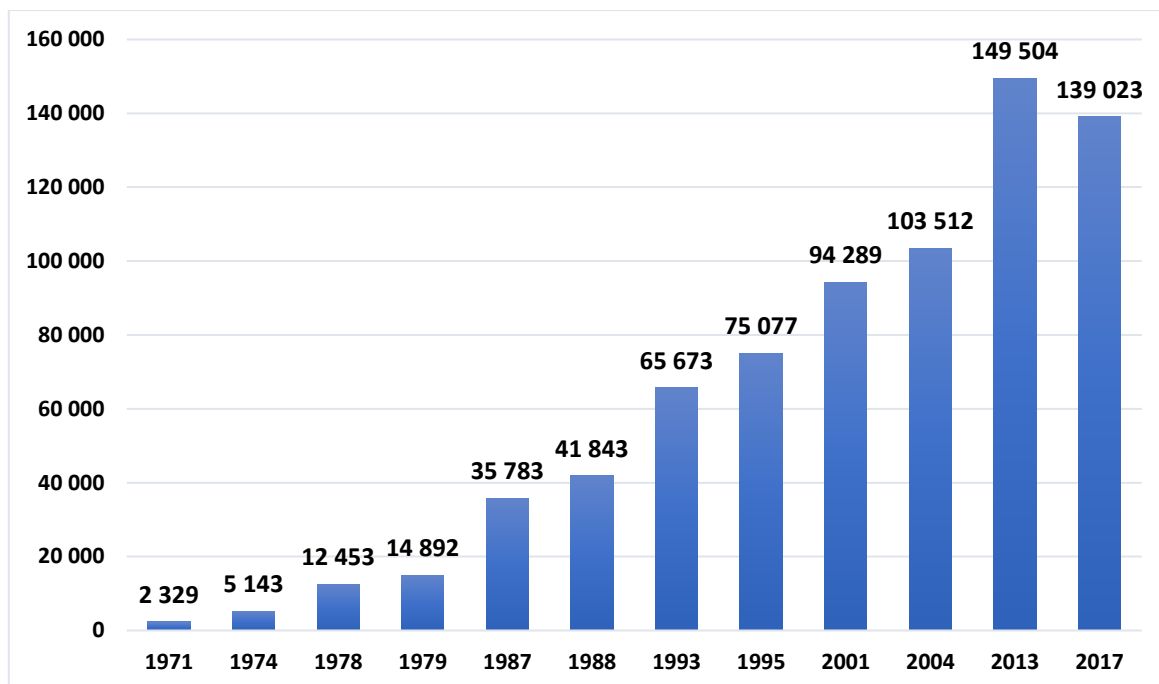
Přestože se Evropská rada na zasedání 7. a 8. února 2013 usnesla na ponechání systému výběru tradičních vlastních zdrojů, v Rozhodnutí Rady ze dne 26. května 2014 o systému vlastních zdrojů Evropské unie (2014/335/EU, Euroatom) zmiňuje Rada Evropské unie možnost přepracování metodického výpočtu financování unijního rozpočtu založeného na dani z přidané hodnoty, a dokonce zavedení nového vlastního zdroje. Tím by měla být daň z finančních transakcí. K vypracování návrhu o zavedení tohoto nového vlastního zdroje příjmu rozpočtu Evropské unie byla pověřena Komise Evropské unie.

**Tabulka č. 2: Vývoj příjmů rozpočtu Evropské unie (v mil. EUR)**

<b>Rok</b>	<b>Zemědělské dávky</b>	<b>Cla</b>	<b>DPH</b>	<b>HNP/HND</b>	<b>Ostatní</b>	<b>Celkem</b>
1971	713,8	582,3	-	-	1 033,2	2 329,3
1974	330,1	2 737,6	-	-	2 075,7	5 143,4
1978	2 278,9	4 390,9	-	-	5 783,0	12 452,8
1979	2 143,5	5 189,1	4 737,7	-	2 821,2	14 891,5
1987	3 097,8	8 936,5	23 463,5	-	285,5	35 783,3
1988	2 605,8	9 310,2	23 927,6	4 445,8	1 554,0	41 843,4
1993	1 929,9	11 055,6	34 489,9	16 517,9	1 679,5	65 672,7
1995	1 944,6	12 508,6	39 183,2	14 191,2	7 249,5	75 077,1
2001	1 972,9	12 616,4	31 320,3	34 808,5	13 571,2	94 289,3
2004	2 286,7	10 020,4	13 912,2	68 834,0	8 458,6	103 511,9
2013	268,8	15 096,5	14 019,7	110 358,6	9 760,0	149 503,7
2017	167,1	20 291,9	16 947,3	78 021,3	23 595,5	139 023,2

Zdroj: The Community Budget – The facts in Figures; European Union budget 2017: financial report

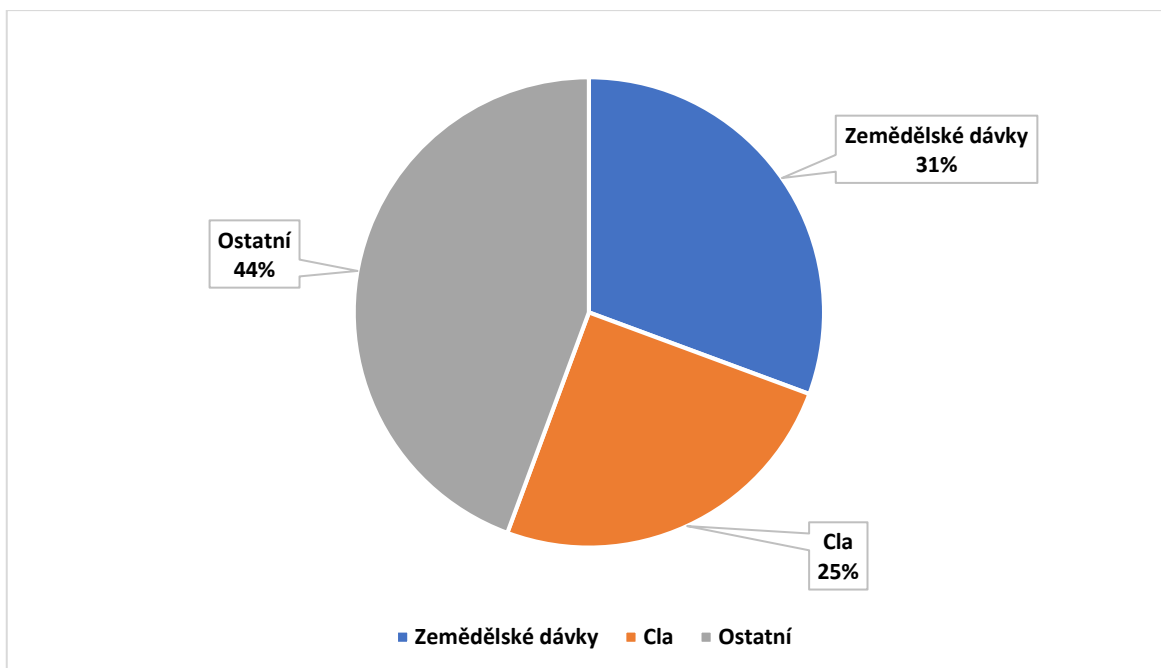
**Graf č. 3: Vývoj příjmů rozpočtu Evropské unie (v mil. EUR)**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Tabulky č. 2

V roce 1970 byla přijata změna ve způsobu financování rozpočtu Evropské unie v podobě systému vlastních zdrojů. Přestože docházelo v následujících letech k různým úpravám tohoto systému, uvedená struktura čtyř vlastních zdrojů platí v podstatě dodnes. Uvedená tabulka č. 2 a graf č. 3 zachycuje vývoj růstu příjmů rozpočtu Evropské unie. Byly vybrány klíčové roky, ve kterých byl přímo ovlivněn rozpočet Evropské unie, nebo nepřímo, skrze změny v rámci Evropské unie. Zavedení vlastních příjmů se projevilo poprvé v roce 1971, kdy tradiční vlastní zdroje představovaly více než 50 % celkových příjmů rozpočtu Evropské unie. Celkově byly příjmy v prvním roce se systémem vlastních příjmů ve výši 2 329 milionů EUR.

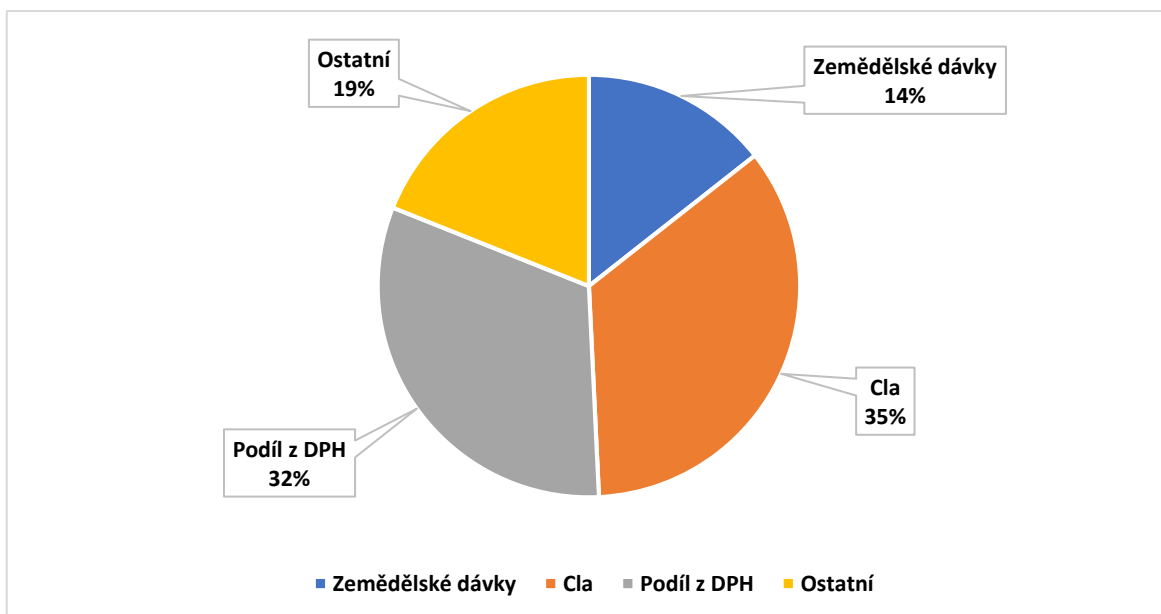
**Graf č. 4: Struktura příjmů rozpočtu Evropských společenství v roce 1971**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Tabulky č. 2

Již o tři roky později, v roce 1974, byl nárůst příjmů rozpočtu Evropské unie o více než 100 % na 5 143 milionů EUR. Zlomový byl rok 1979, jelikož byly uskutečněny první odvody podílu na dani z přidané hodnoty. Tento zdroj tvořil v tomto roce přes 30 % celkových příjmů rozpočtu Evropské unie.

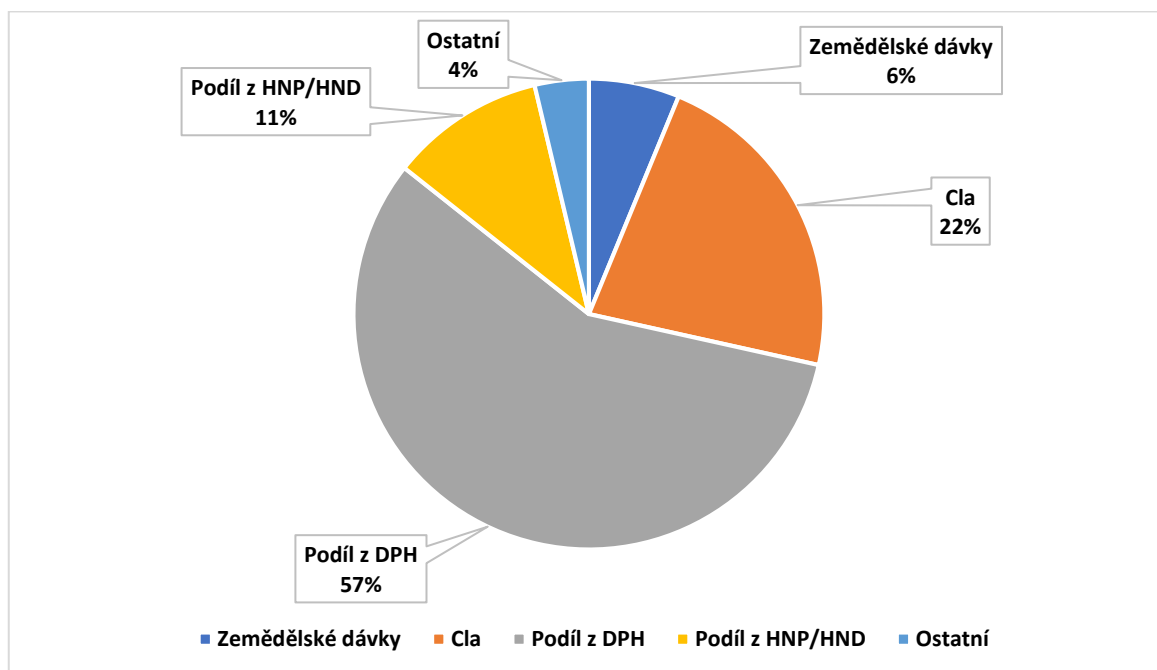
**Graf č. 5: Struktura příjmů rozpočtu Evropských společenství v roce 1979**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Tabulky č. 2

Tradiční vlastní zdroje držely majoritní podíl příjmů rozpočtu pouze další rok, jelikož již v roce 1981 příspěvek členských států podílu z DPH tvořil větší podíl na příjmech rozpočtu Evropské unie a následujících letech tento trend pouze sílil. Druhým zlomovým rokem byl rok 1988, kdy došlo poprvé k dorovnání rozpočtu příspěvků členských států z hrubého národního produktu<sup>21</sup>. V té době již podíl tradičních vlastních zdrojů klesl na necelých 30 % z celkových příjmů rozpočtu Evropské unie.

**Graf č. 6: Struktura příjmů rozpočtu Evropských společenství v roce 1988**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Tabulky č. 2

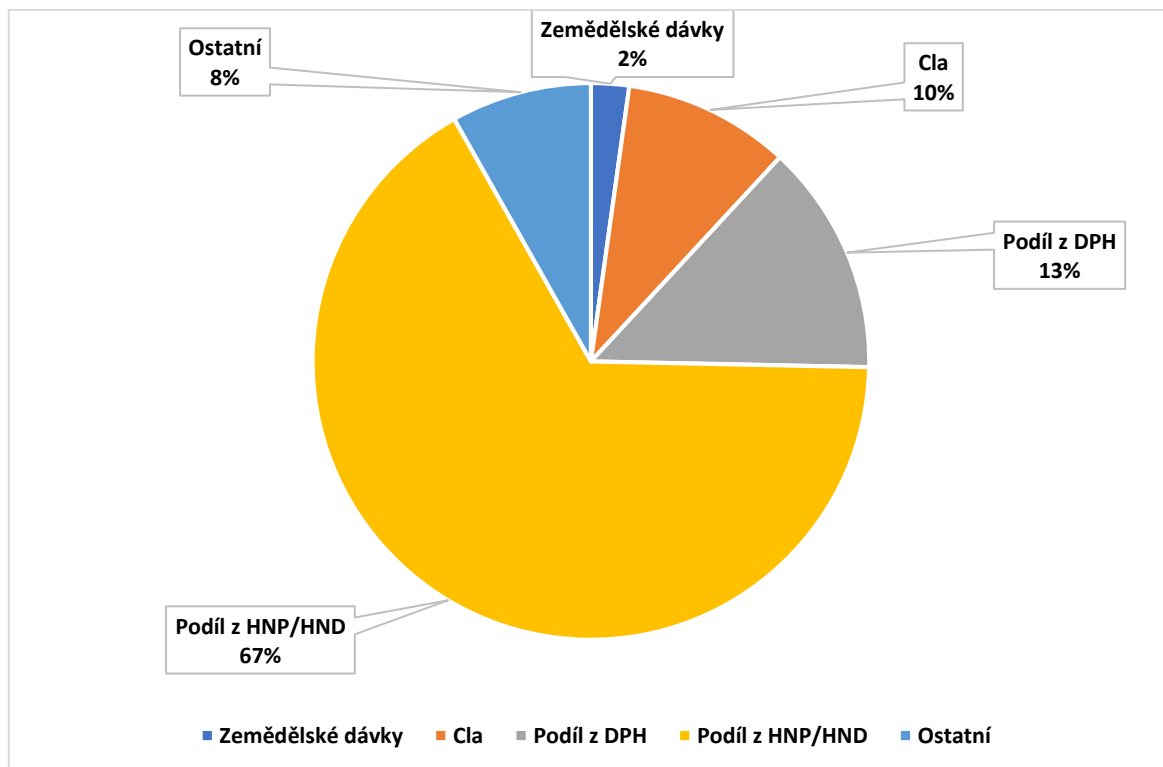
Pro účely srovnání jsou v tabulce č. 2 navíc uvedeny i hodnoty pro roky předcházející započítání čerpání z třetího a čtvrtého vlastního zdroje – roky 1978 a 1987. Dále jsou uvedeny výše jednotlivých zdrojů příjmů za rok 1993, kdy vešla v platnost smlouva o Evropské unii<sup>22</sup>. V roce 1995 přistoupily do Evropské unie dvě skandinávské země – Finsko a Švédsko spolu s naším sousedem – Rakouskem. Proto byl tento rok taktéž zařazen do tabulky č. 2. Důležitým rokem, jenž je rovněž v uvedené tabulce zaznamenán, je rok 2001, ve kterém byl zvýšen podíl vybraných tradičních vlastních zdrojů zadržovaný členskými státy ke krytí inkasních nákladů. Následující roky převzal majoritní postavení podílu na příjmech rozpočtu Evropské unie čtvrtý vlastní zdroj založený na hrubém

<sup>21</sup> Později hrubého národního důchodu.

<sup>22</sup> Tzv. Maastrichtská smlouva.

národním produktu, resp. později hrubém národním důchodu. V roce 2004, kdy Evropská unie zaznamenala největší rozšíření za dobu její existence, byl podíl tohoto zdroje již na úrovni necelých 67 % s celkovou částkou blížící se k 69 000 milionům EUR.

**Graf č. 7: Struktura příjmů rozpočtu Evropské unie v roce 2004**

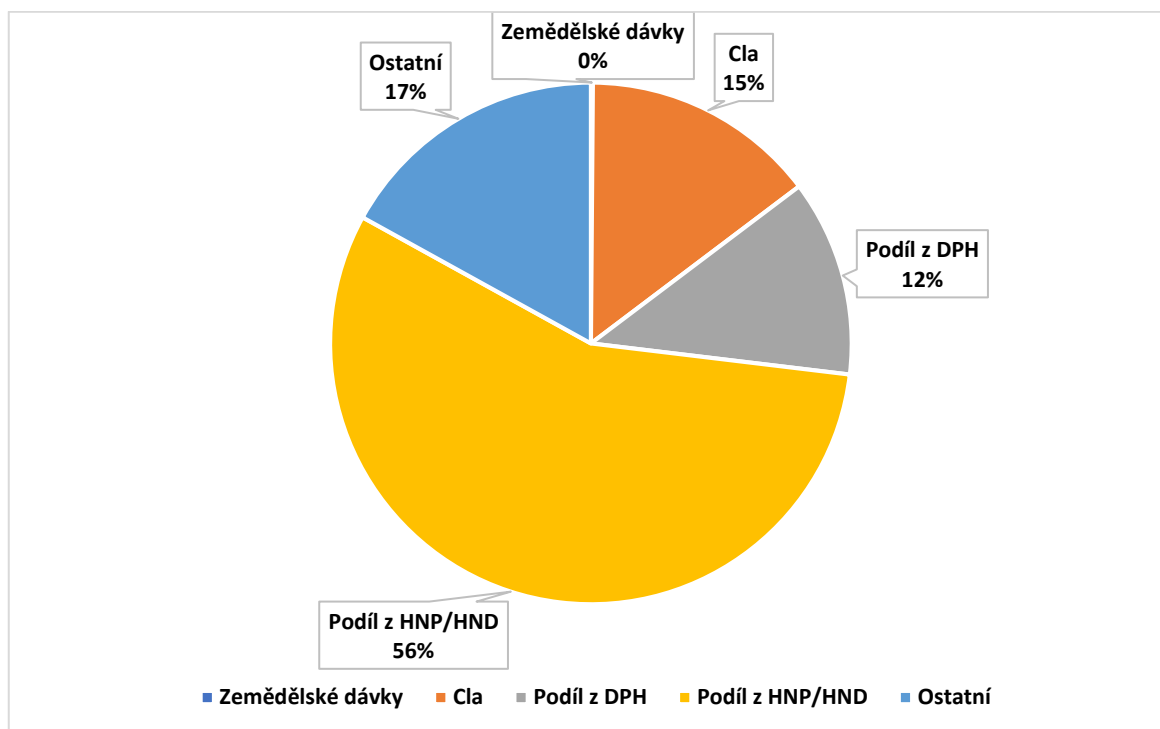


Zdroj: Vlastní zpracování dle Tabulky č. 2

Tento rok je důležitý pro Českou republiku, protože spolu s dalšími 9 státy, převážně z východního bloku Evropy, vstoupila do Evropské unie a začala také participovat na jejím chodu. Také to byl první rok, kdy příjmy rozpočtu Evropské unie přesáhly hranici 100 000 milionů EUR. Kompletní sestava členských států, která trvá dodnes, doplnilo Chorvatsko svým přistoupením do Evropské unie v roce 2013. Tehdy byly příjmy rozpočtu na svém maximu. Celkově se jedná o částku přes 149 500 milionů EUR. Zatímco v roce 1971, kdy byl systém vlastních zdrojů zaveden, tvořily takzvané vlastní zdroje více, než 50 % celkových příjmů rozpočtu, po zavedení dalších dvou zdrojů příjmu rozpočtu Evropské unie, úpravou výběru tradičních vlastních zdrojů a liberalizací obchodu, byl jejich podíl v roce 2017 necelých 15 %, přičemž zemědělské dávky spolu s dávkami z cukru a izoglukózy představovaly zanedbatelnou 0,1 % ze všech příjmů rozpočtu Evropské unie. Rovněž velikost celkových příjmů se neporovnatelně od roku 1971 do roku

2017 změnila. Na počátku bylo od členských států vybráno 2 329 milionů EUR. V roce 2017 bylo k hospodaření přijato do rozpočtu Evropské unie 139 023,2 milionů EUR, tedy téměř 60x více.

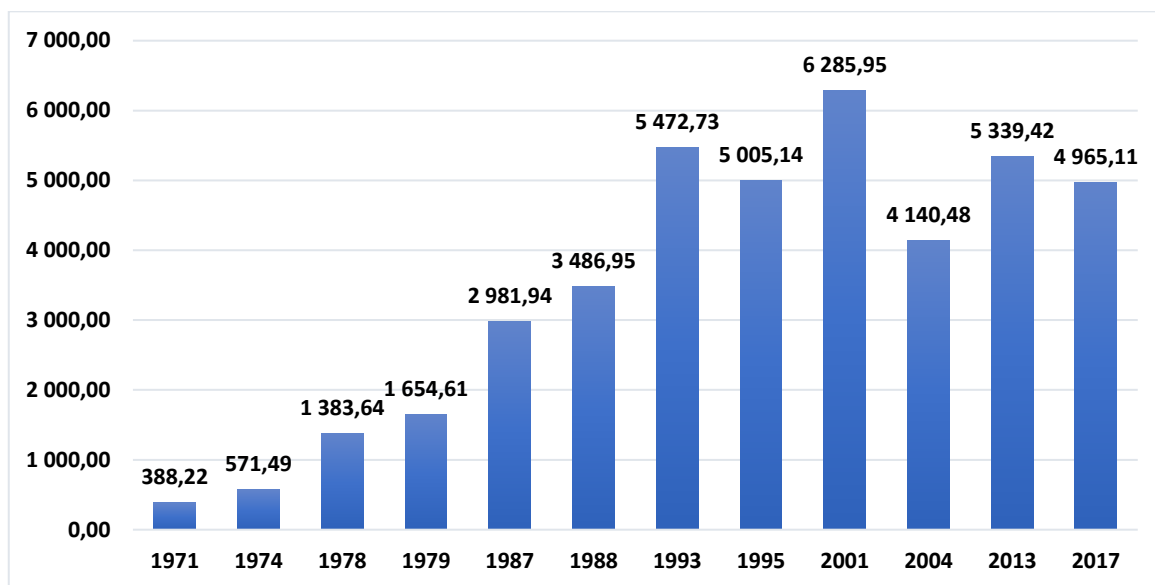
**Graf č. 8: Struktura příjmů rozpočtu Evropské unie v roce 2017**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Tabulky č. 2

Mimo uvedený vývoj struktury rozpočtu Evropské unie od jeho vzniku v roce 1970 až po rok 2017, byly zmíněny také důležité milníky v podobě přístupu jednotlivých členských států do Evropské unie. Graf č. 9 znázorňuje vývoj výše příjmů do společného rozpočtu na jeden členský stát. Poměrně vysoký propad nastal v roce 2004, kdy přistoupilo celkem 10 nových členů do Evropské unie. Vzhledem k jejich postavení ve vztahu k rozpočtové bilanci (viz. kapitola 3.3), potažmo statusu „čistí příjemci“, je snížení výše příjmů na členský stát očekávatelné. Rozhodně je možné tvrdit, že neexistuje přímá úměrnost mezi příjmy rozpočtu Evropské unie a počtem členských států.

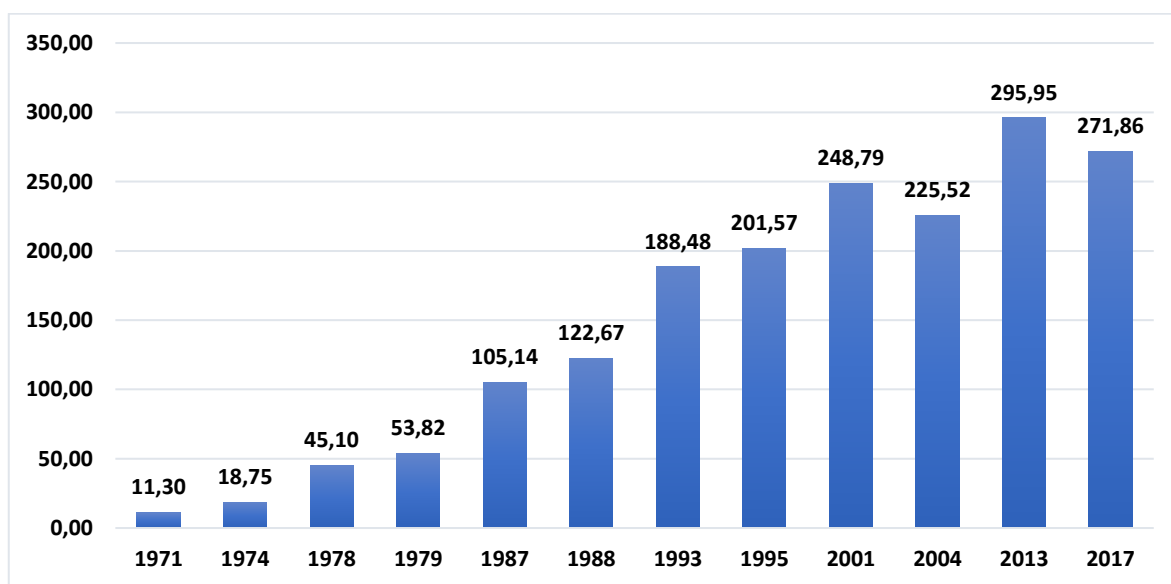
**Graf č. 9: Vývoj výše příjmů rozpočtu Evropské unie na členský stát (v mil. EUR)**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Tabulky č. 2

S rostoucím počtem členských států Evropských společenství a následně Evropské unie souvisí narůstající počet obyvatel. Proto následující graf č. 10 zobrazuje vývoj příjmové části rozpočtu na jednoho obyvatele.

**Graf č. 10: Vývoj výše příjmů rozpočtu Evropské unie na obyvatele (v EUR)**



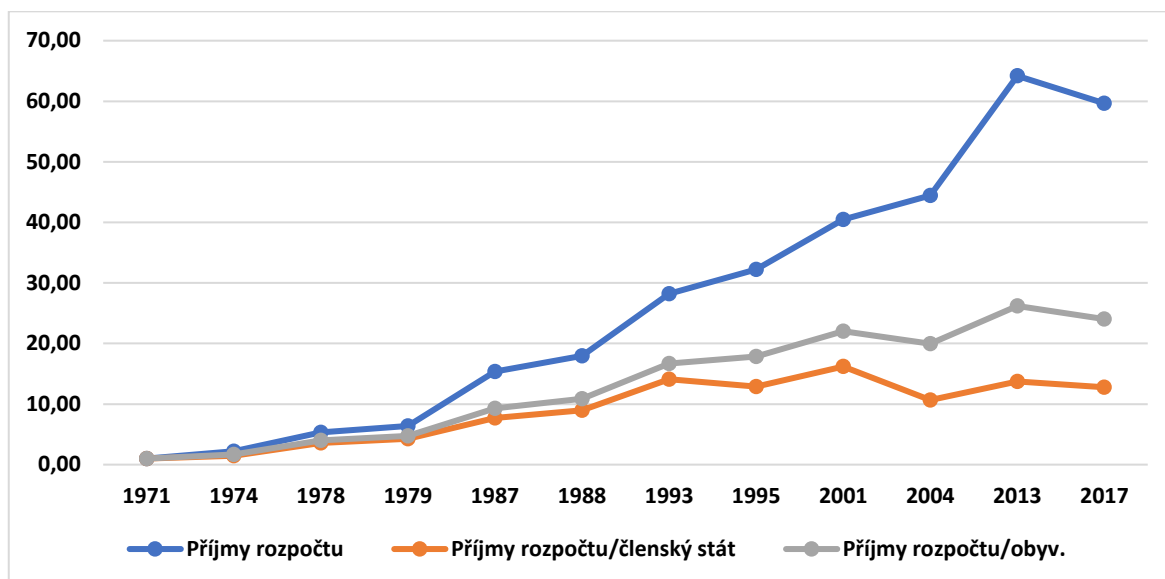
Zdroj: Vlastní zpracování dle Tabulky č. 2; Eurostat: Population on 1 January by age and sex ([http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo\\_pjan&lang=en](http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_pjan&lang=en))

Dynamika vývoje příjmů společného rozpočtu na obyvatele je v podstatě totožná s vývojem výše příjmů rozpočtu Evropských společenství (od roku 1993 Evropské unie) na jeden členský stát tohoto integračního uskupení. Zatímco v roce 1971 mělo Evropské společenství 206,1 milionů obyvatel a 6 členských států, o bezmála 50 let později, v roce 2017, Evropská unie zahrnovala 28 členských států s počtem 511,3 milionů obyvatel. Na počátku vzniku unijního rozpočtu s vlastními zdroji na jednoho obyvatele Evropských společenství připadlo 11,30 EUR ze všech příjmů rozpočtu. Hranice 100 EUR byla překročena v druhé půlce 80. let minulého století a o 10 let v roce 1995 už to bylo 200 EUR. Rok 2004 opět představoval snížení tohoto poměru kvůli přistoupení 10 nových členských států, jak již bylo uvedeno výše. Nejvíce prostředků z příjmů rozpočtu Evropské unie připadlo na jednoho obyvatele v roce 2013, kdy byla atakována hranice 300 EUR. Ve srovnání let 1971 a 2017 vzrostl počet obyvatel Evropské unie o 250 %. Zatímco výše příjmů na jednoho obyvatele o 2 400 %. Ani výše příjmů společného rozpočtu na jeden členský stát nevzrostla zanedbatelně. Jedná se o nárůst o 1 280 %. Tyto změny jsou zapříčiněny růstem objemu příspěvků do společného rozpočtu, jelikož ty vzrostly o 5 900 %.

Tempo růstu těchto údajů je zachyceno v následujícím grafu č. 11. Do roku 1979 jsou křivky velmi obdobné, avšak po přijetí dalšího zdroje příjmů společného rozpočtu založeného na DPH se právě tato křivka odděluje a stoupá strměji. Další navýšení tempa růstu je v roce 1988, kdy přibyl další druh příspěvku do společného rozpočtu založeného na HNP/HND. Od tohoto momentu se rozdíl mezi tempem růstu příjmů rozpočtu Evropské unie a poměrů příjmů rozpočtu na členský stát či obyvatele stále více zvětšoval.



**Graf č. 11: Indexy vývoje příjmů rozpočtu, příjmů rozpočtu na jeden členský stát a příjmů rozpočtu na obyvatele**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Tabulky č. 2; Eurostat: Population on 1 January by age and sex ([http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo\\_pjan&lang=en](http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_pjan&lang=en))

Představitelé Evropské unie určili zástupce z Parlamentu, Rady a Komise, aby se zabývali myšlenkou reformy vlastních zdrojů rozpočtu Evropské unie. Od roku 2014 byly prováděny ve spolupráci s vnitrostátními parlamenty analýzy systému vlastních zdrojů společného rozpočtu. Závěrečná zpráva, která byla výstupem těchto analýz, byla představena v roce 2017 a hlavním záměrem bylo představit transparentnější, jednodušší, spravedlivější a demokraticky odpovědnější způsob financování Evropské unie. Z pěti scénářů s dopady na příjmy byly Evropskou komisí v květnu 2018 předloženy následující návrhy na zavedení souboru nových vlastních zdrojů:

- 20 % podílu na příjmech ze systému obchodování s emisemi,
- 3 % paušální sazby uplatněné na nový společný konsolidovaný základ daně z příjmů právnických osob (který se začne postupně zavádět po přijetí nezbytných právních předpisů),
- příspěvků členských států vypočítaných na základě množství odpadu tvořeného nerecyklovanými plastovými obaly v každém členském státě (0,80 EUR/kg) (Delasnarie, 2018).

## Výdaje rozpočtu EU

Výdaje prvních Evropských společenství – Evropské společenství uhlí a oceli, Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii byly využity výhradně na pokrytí administrativních nákladů těchto institucí. Postupně však do výdajové stránky rozpočtu Evropské unie začaly vstupovat politické závazky, jež plynuly z jednotlivých smluv Evropských společenství. A proto je možné v současné době výdajovou stránku rozpočtu Evropské unie rozdělit do dvou hlavních kategorií. Správní výdaje slouží jednotlivým orgánům Evropské unie a výdaje, které jsou určeny Evropskou Komisí k naplňování jednotlivých programů. Druhá kategorie jsou výdaje v rámci víceletých finančních rámců, které jsou rozděleny do jednotlivých oddílů na celé sedmileté období daného rámce (Miličević, 2018).

Správní výdaje určené jednotlivým orgánům Evropské unie jsou nezbytně nutné k fungování daných institucí. Primárně se jedná o prostředky, určené k pokrytí:

- Nákladů na lidské zdroje v dané instituci,
- nákladů na vybavení institucí,
- nákladů související s obecnými činnostmi institucí,
- nákladů související se zvláštními činnostmi institucí,
- nákladů na technickou pomoc,
- ostatních nákladů.

Výdaje specifikované ve víceletých finančních rámcích jsou obecně rozdělované do šesti okruhů:

- Udržitelný růst,
- Ochrana a správné hospodaření s přírodními zdroji,
- Občanství, svoboda, bezpečnost a právo,
- Evropská unie jako globální partner,
- Administrativa,
- Kompenzace.

Tyto oblasti mohou být měněny dle priorit pro jednotlivé finanční rámce, a proto vždy odpovídají širokým oblastem politiky a mají své výdajové stropy. Přestože je celkem šest kategorií Společná zemědělská politika a politika rozvoje venkova zůstávají dlouhodobě nejvýznamnější. Svou prioritu také získává politika regionální (König, 2009).

**Tabulka č. 3: Vývoj výdajů rozpočtu Evropské unie (v mil. EUR)**

Rok	SZP <sup>23</sup>	Strukturální fondy <sup>24</sup>	Interní činnosti <sup>25</sup>	Externí činnosti <sup>26</sup>	Administrativa	Celkem
1971	1 755,6	118,0	195,3	0,4	137,8	2 207,1
1974	3 459,8	281,8	420,1	358,5	306,2	4 826,4
1978	8 679,3	1 388,7	974,0	313,2	686,6	12 041,8
1979	10 387,1	1 515,5	1 098,8	443,7	775,6	14 220,7
1987	22 950,1	5 859,6	3 772,2	809,2	1 696,9	35 088,0
1988	26 395,2	6 419,3	5 533,1	768,1	1 906,1	41 021,7
1993	34 935,8	20 478,5	3 192,6	2 857,5	3 319,1	64 783,4
1995	34 490,4	19 223,3	5 557,2	3 406,2	3 870,3	66 547,4
2001	41 533,9	22 455,8	6 912,0	4 230,6	4 855,1	79 987,3
2004	43 579,4	34 198,3	11 899,5	4 605,8	5 856,4	100 139,4
2013	59 524,2	71 238,2	1 958,1	7 055,2	8 693,2	148 468,9
2017	56 742,7	57 030,0	4 157,5	9 792,7	9 656,2	137 379,1

Zdroj: The Community Budget – The facts in Figures; European Union budget 2008: financial report; European Union budget 2013: financial report; European Union budget 2017: financial report

Struktura výdajů rozpočtu Evropské unie se v průběhu let změnila. V roce 1971, kdy byl unijní rozpočet s vlastními zdroji na úplném začátku, bylo až 80 % celkových výdajů alokováno na společnou zemědělskou politiku. Ostatní výdaje byly oproti částce 1 755,6 milionů EUR, určené pro zmíněnou společnou zemědělskou politiku, téměř nevýznamné.

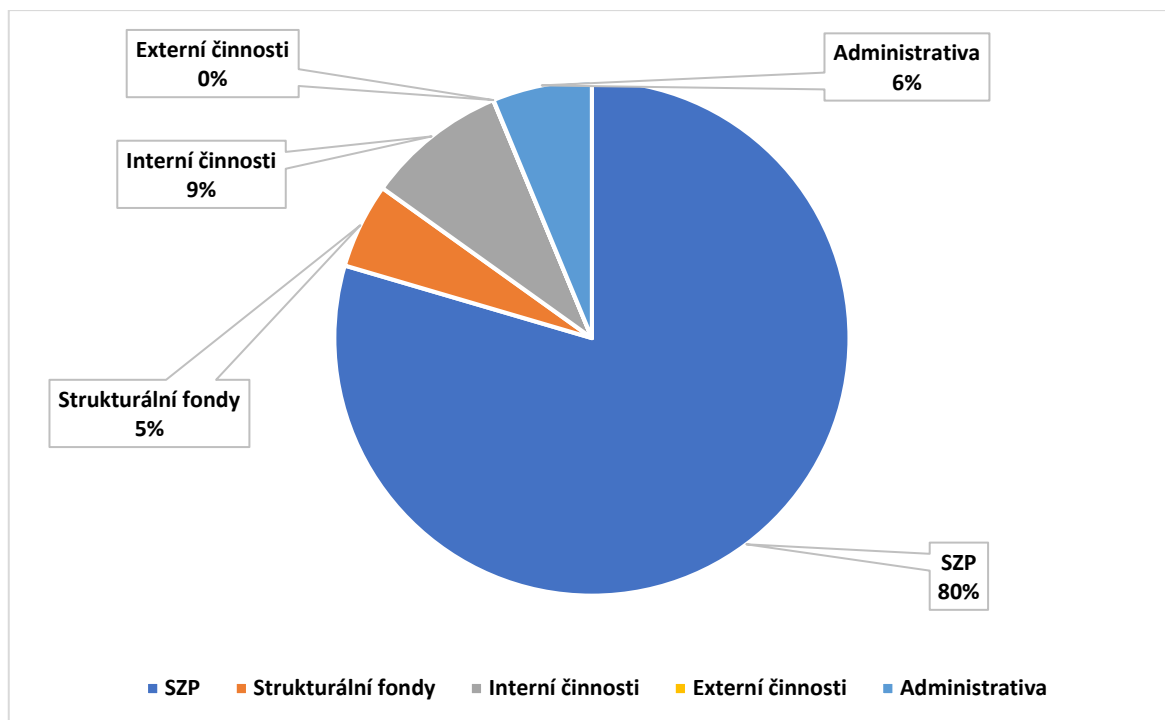
<sup>23</sup> Společná zemědělská politika, především EAGGF – European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – Evropský zemědělský orientační a záruční fond, který byl rozdělen na dvě části. Sekci záruční (garanční), která spravovala přes 90 % všech prostředků fondu a představovala přímý sektorový nástroj zemědělství a sekci orientační, jež zaopatřovala financování restrukturalizace zemědělství a podporu nových trendů (Fiala, Pitrová 2009).

<sup>24</sup> Obsahuje orientační sekci Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu, Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti

<sup>25</sup> Vzhledem ke změně struktury výdajové stránky rozpočtu Evropské unie byly v letech 1971-1995 do této položky zahrnuty položky „Výzkum“ a „Splátky a jiné“. Pro roky 2001 a 2004 to byly položky „Interní politiky“, „Rezervy“, „Předvstupní strategie“ a „Kompenzace“. Pro rok 2013 to byly položky „Svoboda, bezpečnost, spravedlnost“, „Státní občanství“ a „Kompenzace“. Pro rok 2017 to byly položky „Bezpečnost a státní občanství“ a „Speciální nástroje“.

<sup>26</sup> Vzhledem ke změně struktury výdajové stránky rozpočtu Evropské unie byla v roce 2013 do této položky zahrnuta položka „EU jako globální partner“. Pro rok 2017 to byla položka „Globální Evropa“.

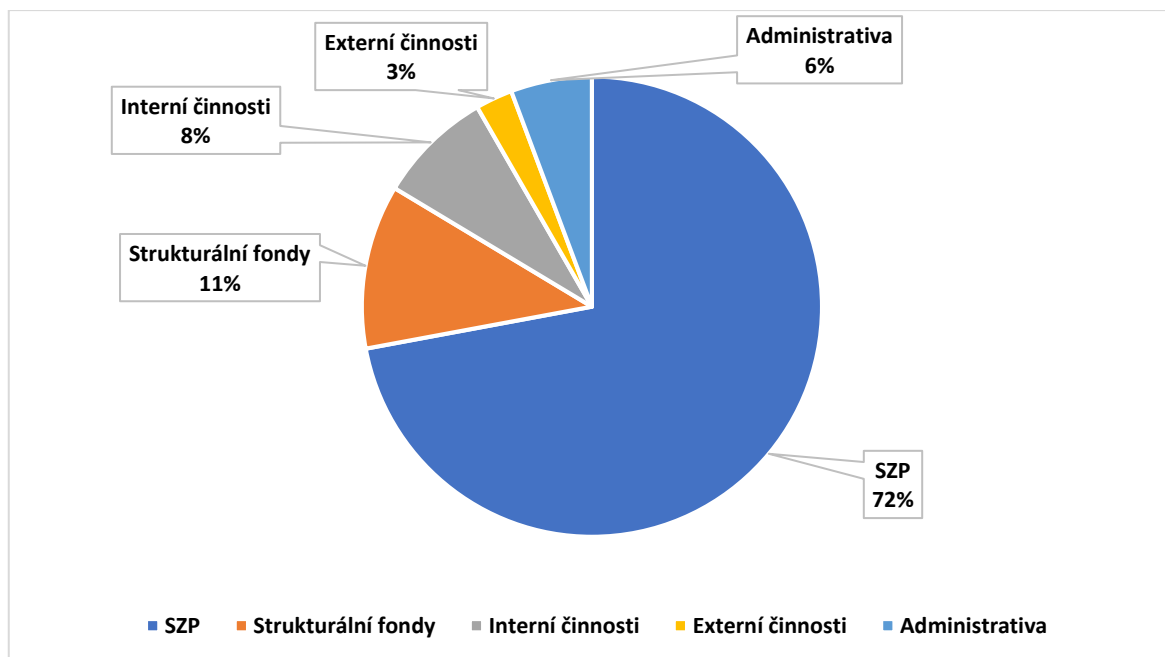
**Graf č. 12: Struktura výdajů rozpočtu Evropských společenství v roce 1971**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Tabulky č. 3

S navýšením unijního rozpočtu po zavedení dalšího příjmu na základě podílu z DPH v roce 1979, se začal navyšovat podíl strukturálních fondů na celkových výdajích. Na aktivity, financované z těchto fondů bylo vyčleněno 11 % z celkových výdajů. Pro společnou zemědělskou politiku však bylo vyčleněno o 8 % méně z celkových výdajů, než tomu bylo o 8 let dříve.

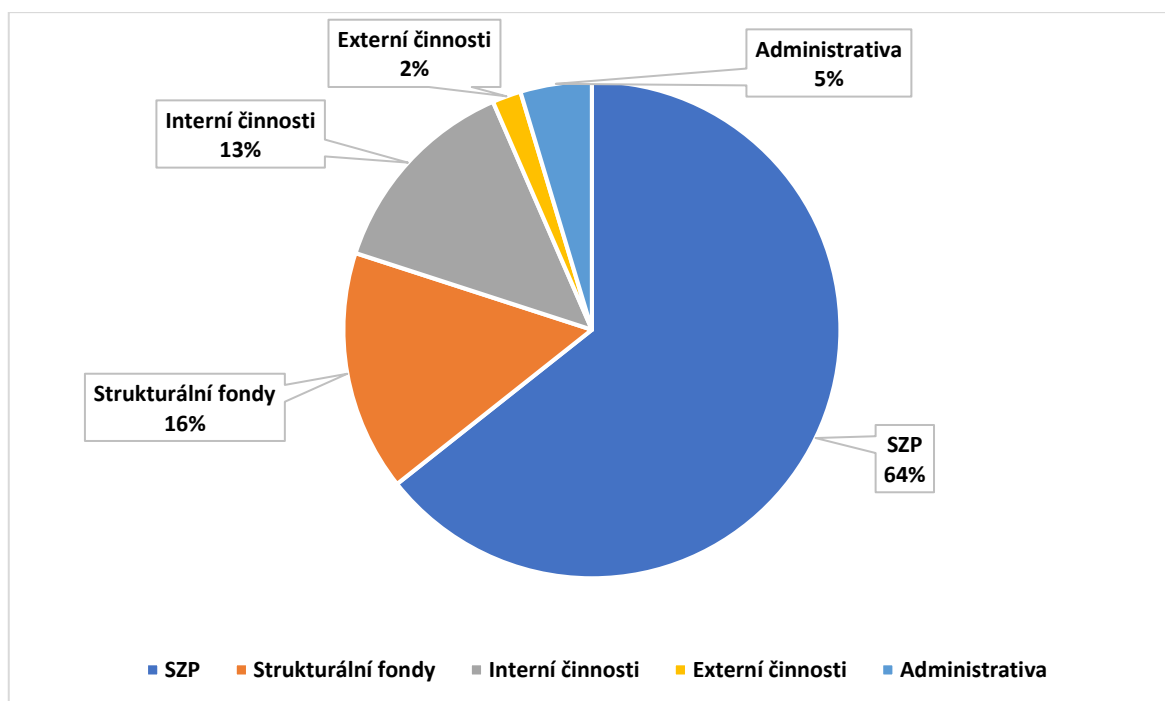
**Graf č. 13: Struktura výdajů rozpočtu Evropských společenství v roce 1979**



Zdroj: Vlastní zpracování dle tabulky č. 3

Podobné „oslabení“ pozice společné zemědělské politiky proběhlo o 9 let později, kdy také do rozpočtu přibyl další zdroj příjmů v podobě podílu z HNP/HND.

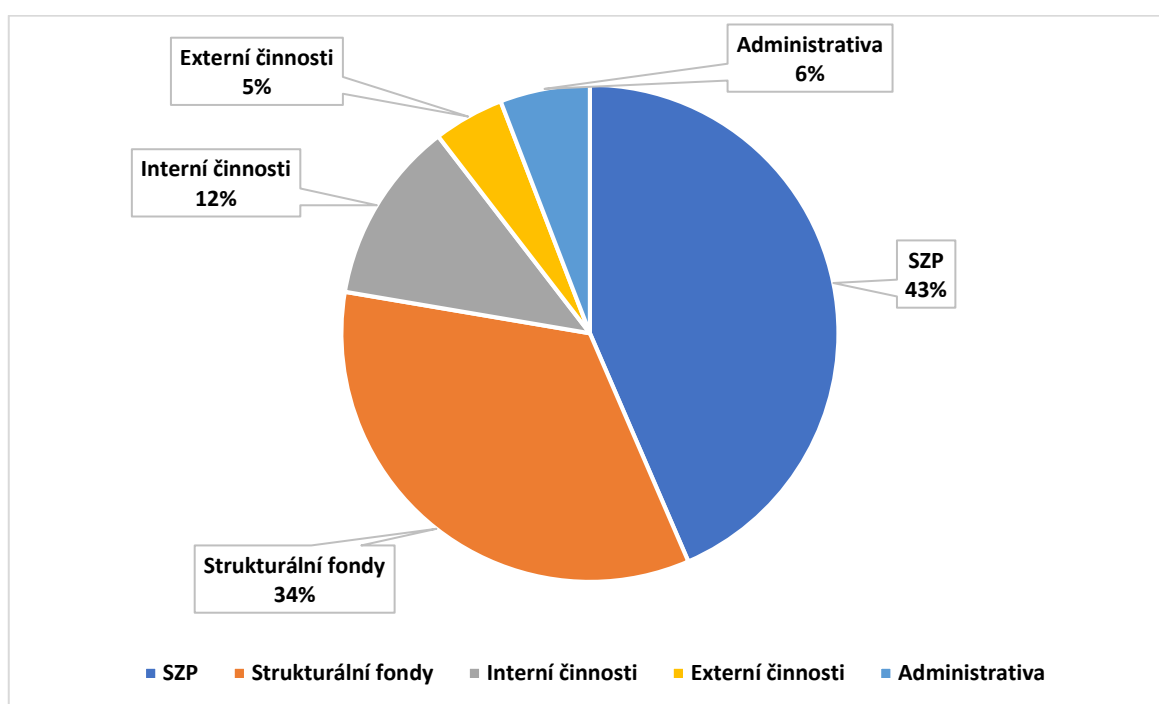
**Graf č. 14: Struktura výdajů rozpočtu Evropských společenství v roce 1988**



Zdroj: Vlastní zpracování dle tabulky č. 3

Naopak byla čím dál více posilována pozice strukturálních fondů a interních politik Evropské unie. Dohromady bylo na tyto položky vyčleněno téměř 12 000 milionů EUR. Přestože byl podíl společné zemědělské politiky menší, stále bylo do této oblasti přiděleno 26 395 milionů EUR z celkových výdajů převyšující 41 000 milionů EUR. V druhé půlce 90. let došlo ke snížení podílu výdajů na společnou obchodní politiku k hranici 50 %. Pod 50% podíl na celkových výdajích společného rozpočtu se tato položka dostala až v roce 2003.

**Graf č. 15: Struktura výdajů rozpočtu Evropské unie v roce 2004**



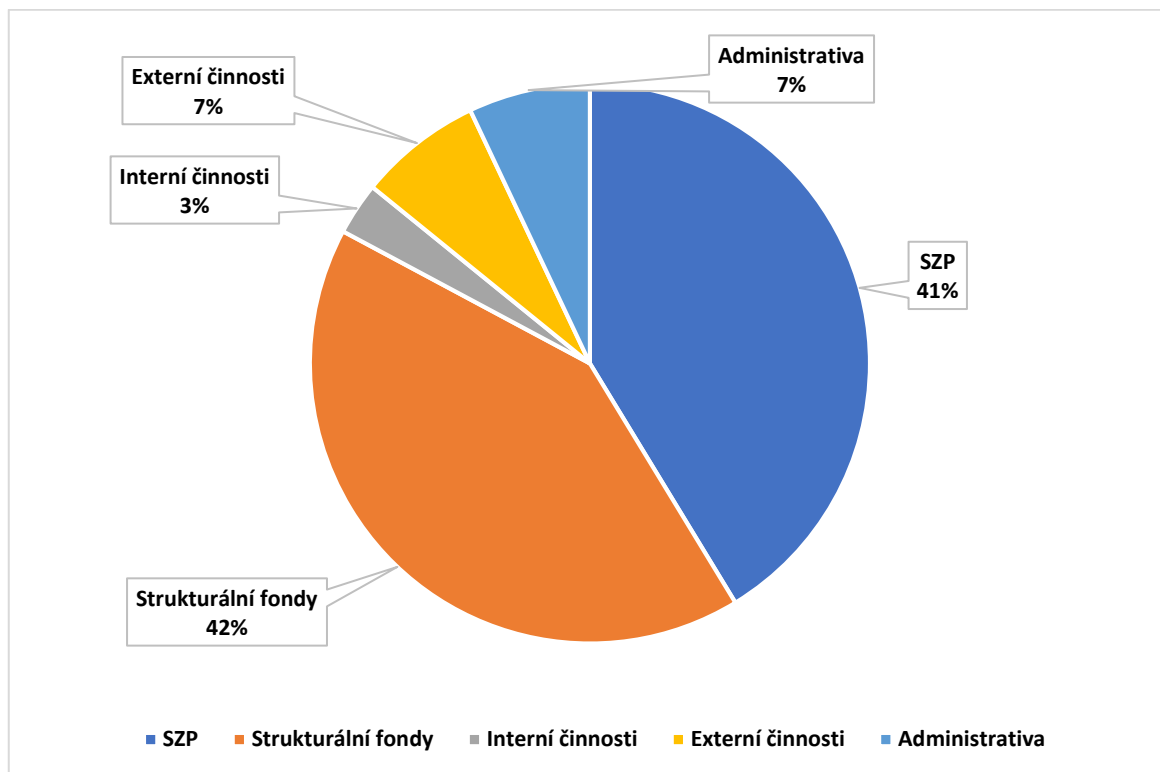
Zdroje: Vlastní zpracování dle tabulky č. 3

V roce 2004, kdy přistoupilo do společenství Evropské unie nejvíce států, včetně České republiky, bylo rozložení výdajů rozpočtu Evropské unie v porovnání s předchozími uvedenými lety ve stejné tendenci. Podíl společné zemědělské politiky se snížil na 43 % a strukturální fondy naopak svůj podíl zvýšily na 34 %. Ostatní výdaje zůstaly více či méně neměnné.

Struktura výdajů společného rozpočtu mezi lety 1971 a 2017 prošla řadou změn. Zatímco v počátcích rozpočtu s vlastními zdroji byla naprostá většina prostředků alokována na společnou zemědělskou politiku a ostatní výdaje byly spíše minoritní, v roce 2017 se na společnou zemědělskou politiku vydalo zhruba 41 % z celkových výdajů. Strukturální fondy zaujaly, ač těsně, primární pozici na výdajové stránce rozpočtu

Evropské unie. Přestože administrativní aparát integračního uskupení Evropských společenství a od roku 1993 Evropské unie, procházel růstem, podíl výdajů, které byly určeny k pokrytí administrativy, se pohybovaly mezi 4–7 % z celkových výdajů rozpočtu.

**Graf č. 16: Struktura výdajů rozpočtu Evropské unie v roce 2017**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Tabulky č. 3

Následující tabulka č. 4 uvádí rozdělení rozpočtu pro rok 2018 dle jednotlivých oblastí politiky, jež jsou definovány ve víceletém finančním rámci pro období 2014-2020 (Miličević, 2018).

**Tabulka č. 4: Přehled výdajů rozpočtu Evropské unie na rok 2018**

<b>Okruhy</b>	<b>Miliony EUR</b>	<b>Podíl v %</b>
Konkurenceschopnost pro růst a zaměstnanost	22 001,5	13,7
Hospodářská, sociální a územní soudržnost	55 532,2	34,7
Udržitelný růst: přírodní zdroje	59 285,3	37,0
Bezpečnost a občanství	3 493,2	2,2
Globální Evropa	9 568,8	6,0
Administrativa	9 665,5	6,0
Ostatní	566,9	0,4
<b>Celkem</b>	<b>160 113,5</b>	<b>100,0</b>

Zdroj: Vlastní zpracování dle Miličeviče, 2018

(<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/28/vydaje-unie>)

Mimo uvedené plánované výdaje, které jsou určeny k financování politik Evropské unie jsou v rozpočtu Evropské unie vyhrazeny finanční prostředky, díky kterým je možné reagovat na neočekávané události. Především se jedná o hospodářské krize<sup>27</sup>, přírodní katastrofy<sup>28</sup>, nouzové humanitární situace<sup>29</sup>, případně další neočekávané potřeby<sup>30</sup> členských států, kandidátských zemí či zemí mimo Evropskou unii. Uvedené události je možné pokrýt většinou mimo stropy víceletých finančních rámců (Miličevič, 2018).

### **3.3 Rozpočtová bilance**

Jeden z principů fungování integračního uskupení Evropské unie je solidarita mezi členskými státy. Tento princip se odráží taktéž ve výši příspěvků do rozpočtu Evropské unie. Ekonomicky silnější státy odvádějí do společného rozpočtu větší objem příspěvků než naopak ekonomicky slabší státy. Rozdíl mezi odvody do rozpočtu Evropské unie a příjmy, které jednotlivé státy získávají skrze programy a politiky Evropské unie,

<sup>27</sup> např. Evropská fond pro přizpůsobení se globalizaci

<sup>28</sup> např. Fond solidarity

<sup>29</sup> např. rezerva na pomoc při mimořádných událostech

<sup>30</sup> např. nástroj flexibility



vyjadřuje rozpočtová bilance. Jestliže členský stát odvádí do unijního rozpočtu více prostředků, než z něj čerpá, jedná se o čistého plátce. Naopak čistý příjemce je členský stát, který získá ze společného rozpočtu větší objem prostředků, než do něj odvede.

Téma rozpočtové bilance, a s ní spojené rozdělení členských států na čisté příjemce a plátce, rozvířila především Velká Británie, která byla dlouhodobě čistým plátcem do rozpočtu Evropské unie. Již v roce 1985 Rada Evropských společenství ve svém Rozhodnutí o systému vlastních zdrojů Společenství uvádí, že v případě vyššího rozpočtového zatížení členského státu, než je odpovídající relativní prosperita daného členského státu, je právě tento stát oprávněn uplatnit rozpočtové korekce<sup>31</sup>. První členský stát, který tuto možnost využil, byla Velká Británie, a to především kvůli nízkému objemu čerpaných prostředků určených na společnou zemědělskou politiku, a naopak relativně vysokým platbám do rozpočtu z tradičních vlastních zdrojů a vysokých plateb založených na DPH (König, 2009).

Obecně je možné tvrdit, že rozpočtová bilance vyčísluje přímý finanční přínos a finanční náklad v rámci členství v Evropské unii. Pochopitelně není možné do výpočtu rozpočtové bilance zahrnout nepřímé přínosy a náklady, kvůli nemožnosti je kvantifikovat. Jedná se například o zisky firem uskutečněné díky obchodům na jednotném vnitřním trhu, dlouhodobé výhody, které jsou spojeny se společnou měnou a další přínosy plynoucí ze zajištění stabilního prostředí v Evropě. Dále se do výpočtu rozpočtové bilance nezařazují některé výdaje dle jejich alokace<sup>32</sup>. Mezi tyto „obtížně přiřaditelné výdaje“ jsou řazeny např. výzkumné programy, vzhledem k sídlu v jedné členské zemi, avšak týmu řešitelů, který častokrát bývá složen z více členských států Evropské unie, a proto by bylo velmi náročné administrativně evidovat, kolik prostředků je v rámci daného programu, do které země alokováno. Dalšími příklady jsou program Galileo spadající pod politiku transevropských sítí nebo dotace určené k exportu v rámci společné zemědělské politiky. Zde dochází k přerozdělení těchto dotací státům, které distribuují dané komodity, případně přímo výrobcům, jež často nejsou z členského státu přijímajícího tuto dotaci.

---

<sup>31</sup> Evropská rada na summitu ve Fontainebleau v roce 1984 zmiňuje pojem „relativní prosperity“, avšak tento není specifikováno, jak by měl být tento pojem měřen. Obecně je však tento ukazatel považován za výši hrubého domácího produktu na osobu, nicméně Evropská unie dlouhodobě využívá místo hrubého domácího produktu koncept hrubého národního produktu. Rozpočtové zatížení by tedy mohlo být poměřováno hrubým národním důchodem na obyvatele. König, P a kol.: *Rozpočet a politiky Evropské unie. Příležitost pro změnu*, str. 471

<sup>32</sup> Např. výdaje směřující mimo členské státy Evropské unie nebo složitě přiřaditelné výdaje některému z členských států Evropské unie.

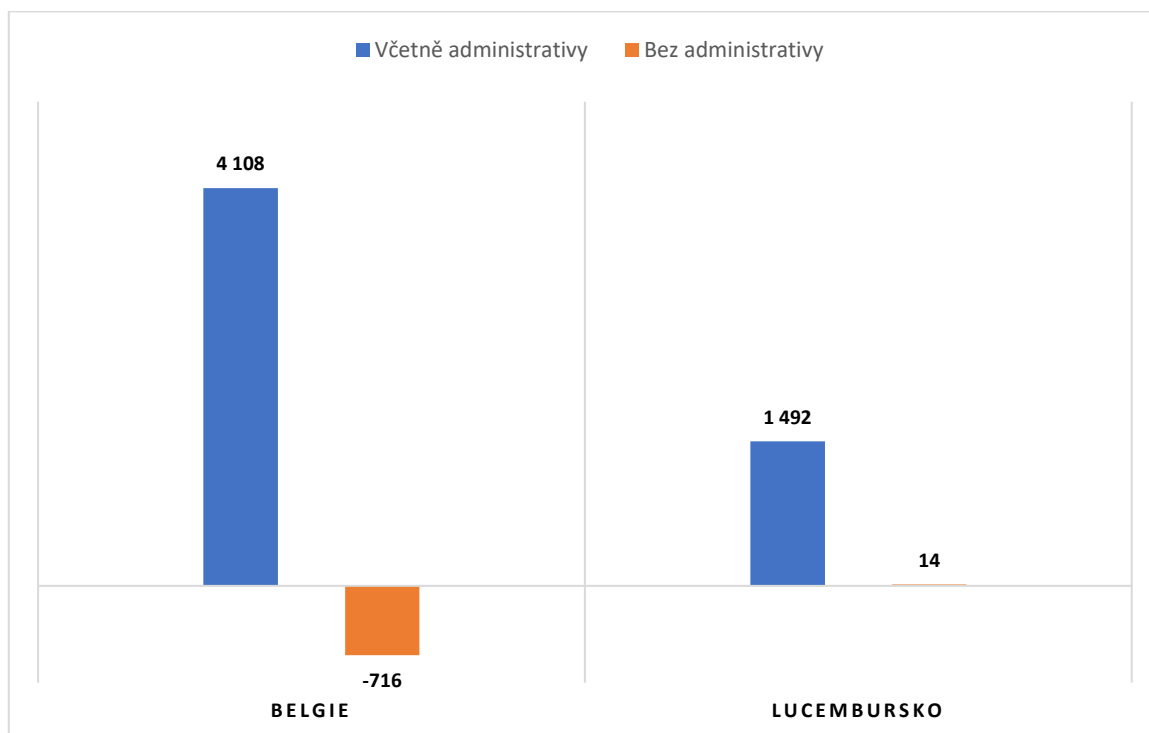
Administrativní náklady na reprezentaci, mise, jednání, podporu nejrůznějších oblastí spolupráce apod. jsou taktéž přiřaditelné velmi složitě (Šimová, 2019).

Naopak alokovanými výdaji jsou považovány celkové výdaje snížené o nealokované výdaje, jejichž příklady a důvody jsou popsány výše. Další skupinou jsou operativní alokované výdaje. Výsledná hodnota této položky je vypočtena z alokovaných výdajů, od kterých jsou odečteny administrativní alokované výdaje určené k provozu institucí Evropské unie. Důvodem je fakt, že tyto výdaje nejsou určeny k realizaci některé z politik Evropské unie, nicméně slouží k pokrytí administrativy sídlící především v Belgii a Lucembursku. Jestliže by byly tyto náklady zahrnuty do rozpočtové bilance, tyto země by měly uměle vylepšené postavení ve vztahu k rozpočtu Evropské unie. Uvedený graf č. 17 tento problém ilustruje. Zatímco by se v roce 2017 bez započítání administrativních nákladů Belgie řadila k největším čistým plátcům rozpočtu Evropské unie, po započítání těchto výdajů by byla po Polsku největším čistým příjemcem. Podobný scénář by představovalo započítání administrativních výdajů pro Lucembursko, které by se zařadilo k výraznějším čistým příjemcům. Nejen dle finančního reportu z roku 2017 je patrné, že tyto dva státy jsou administrativními výdaji zatíženy nejvíce, a proto je celá skupina administrativních výdajů, které představují právě v roce 2017 zhruba 7 % z celkových výdajů rozpočtu Evropské unie, vyloučit<sup>33</sup> z výpočtu rozpočtové bilance (König, 2009).

---

<sup>33</sup> Vyloučení se týká i administrativních výdajů, jež jsou přesně přiřaditelné jednotlivým členským státům Evropské unie.

**Graf č. 17: Dopad administrativních výdajů na rozpočtové bilance Belgie a Lucemburska v roce 2017 (v mil. EUR)**



Zdroj: Vlastní zpracování dle EU budget 2017: Financial report

Jak bylo uvedeno, výdajová stránka zasahuje do výpočtu rozpočtové bilance ve dvou z šesti hlavních oblastí – Evropská unie jako globální partner a administrativa. Nicméně příjmová stránka rozpočtu taktéž v plné míře nevstupuje do výpočtu rozpočtové bilance. I zde je omezená možnost přesně přiřadit členským státům příspěvky do rozpočtu, a to z kategorie „ostatní“<sup>34</sup>. Zásadnější však jsou tradiční vlastní zdroje, které se při počítání rozpočtové bilance taktéž nezohledňují. Důvodem je tzv. Rotterdamsko-Antverpský efekt, který popisuje skutečnost, že část zboží ze třetích zemí vstupující do prostoru Evropské unie prochází právě těmito dvěma přístavy. Při dovozu jsou clo a zemědělské dávky nejčastěji vybírány právě na vnějších hranicích Evropské unie, docházelo by k situaci, kdy podíl z celkového objemu těchto prostředků připadnou právě těmto obchodním lokacím<sup>35</sup> (König, 2009).

<sup>34</sup> Např. poplatky za administrativní činnost institucí, poplatky států mimo Evropskou unii vztahující se k fungování Evropského hospodářského prostoru, daně z příjmu zaměstnanců Evropské unie nebo případný přebytek rozpočtu Evropské unie z předchozího roku. König, P a kol.: *Rozpočet a politiky Evropské unie. Příležitost pro změnu*, str. 474

<sup>35</sup> Nizozemsko a Belgie nejsou zajisté jedinými obchodními centry s třetími zeměmi. Uvedené přístavy je možné spolu s přístavy z Velké Británie, Irska a Portugalska považovat za klíčová. König, P a kol.: *Rozpočet a politiky Evropské unie. Příležitost pro změnu*, str. 55

Rozpočtová bilance je vypočítávána jako rozdíl mezi operativními výdaji přidělených každému členskému státu Evropské unie a upravený národní příspěvek každého členského státu následovně:

$$RB = CPV_i - AV_i - CNP_i \times \frac{CPV_{EU} - AV_{EU}}{CNP_{EU}}$$

RB = rozpočtová bilance

$CPV_i$  = celkové alokované výdaje členského státu

$AV_i$  = administrativní výdaje členského státu

$CNP_i$  = celkový národní příspěvek členského státu

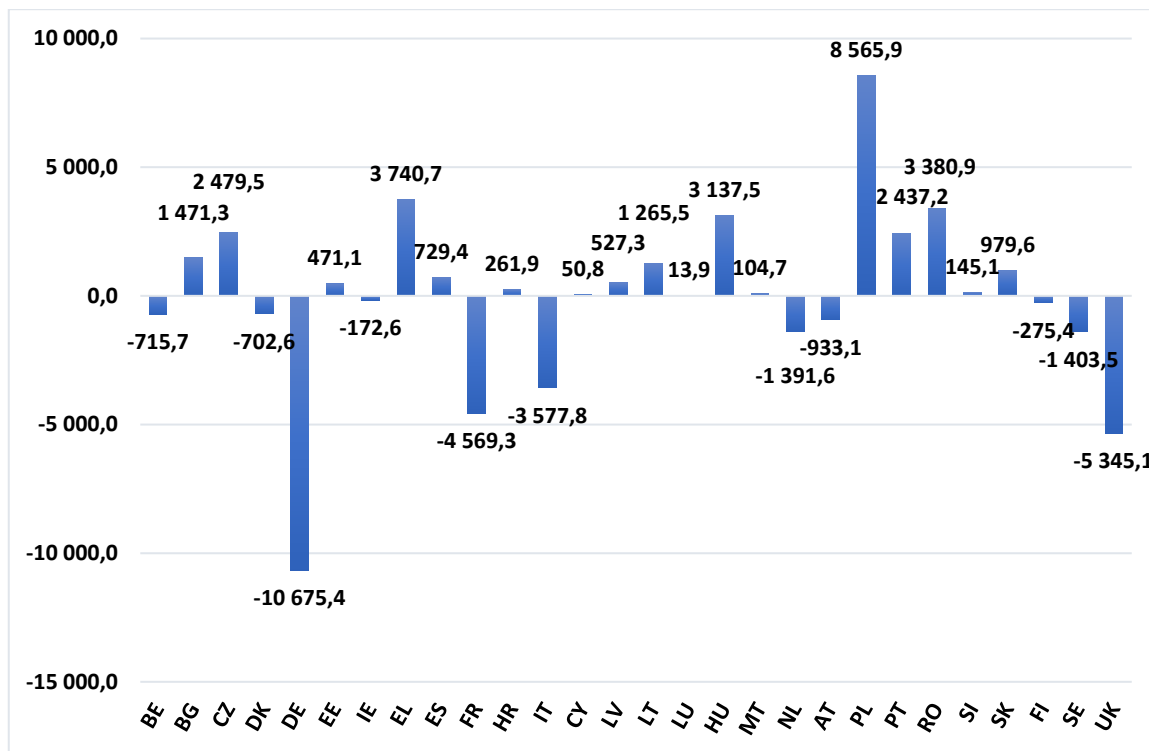
$CPV_{EU}$  = celkové alokované výdaje Evropské unie

$AV_{EU}$  = administrativní výdaje Evropské unie

$CNP_{EU}$  = celkové národní příspěvky Evropské unie

Následující graf č. 18 zobrazuje rozpočtové bilance členských států Evropské unie v roce 2017.

**Graf č. 18: Rozpočtové bilance členských států v roce 2017 (v mil. EUR)**

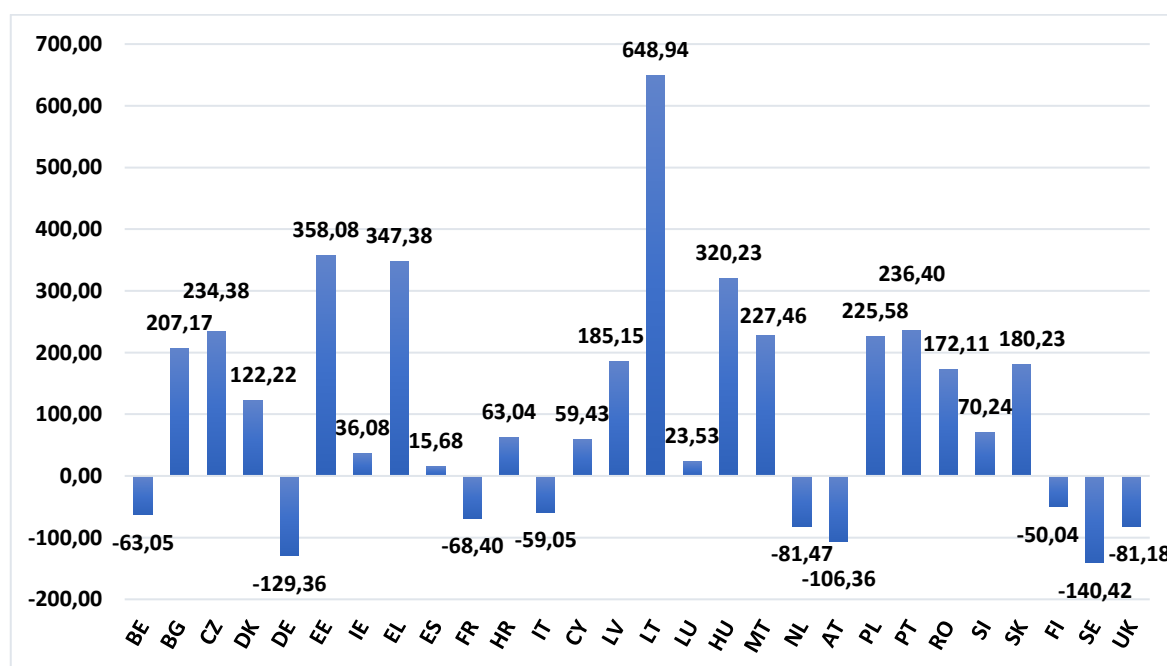


Zdroj: Vlastní zpracování dle EU budget 2017: Financial report

Poznámky ke grafu č. 18 a 19: BE – Belgie, BG – Bulharsko, CZ – Česká republika, DK – Dánsko, DE – Německo, EE – Estonsko, IE – Irsko, EL – Řecko, ES – Španělsko, FR – Francie, HR – Chorvatsko, IT – Itálie, CY – Kypr, LV – Lotyšsko, LT – Litva, LU – Lucembursko, HU – Maďarsko, MT – Malta, NL – Nizozemsko, AT – Rakousko, PL – Polsko, PT – Portugalsko, RO – Rumunsko, SI – Slovinsko, SK – Slovensko, FI – Finsko, SE – Švédsko, UK – Spojené království

Výše rozpočtové bilance je každý rok jiná, vzhledem ke schopnosti členských států čerpat prostředky z Evropské unie<sup>36</sup>. Dalším faktorem je samozřejmě kondice jednotlivých ekonomik. Proto je dlouhodobě největším plátcem do společného rozpočtu Německo, které následuje Francie, Spojené království, Itálie, Švédsko a Nizozemsko. Na druhé straně stojí členské státy, které z rozpočtu Evropské unie čerpají nejvíce prostředků, mezi které se řadí Polsko, Řecko, Rumunsko, Maďarsko a také Česká republika.

**Graf č. 19: Rozpočtové bilance členských států na obyvatele v roce 2017 (v EUR)**



Zdroj: Vlastní zpracování dle EU budget 2017: Financial report; Eurostat: Population on 1 January by age and sex

([http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo\\_pjan&lang=en](http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_pjan&lang=en))

<sup>36</sup> Především ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti a také zemědělské politiky.

Zatímco graf č. 18 zobrazoval rozpočtové bilance členských států v absolutní hodnotě, na grafu č. 19 jsou tyto hodnoty přepočítány na jednoho obyvatele daného členského státu Evropské unie. Jestliže v absolutní hodnotě bylo největším čistým příjemcem s velkým rozdílem před ostatními státy Polsko, v přepočtu na obyvatele se jeho pozice změnila a největším příjemcem je Litva. V opačném případě, tedy na straně čistých plátců pozice také nezůstaly totožné. Místo Německa, jakožto největšího absolutního plátce, je v přepočtu na jednoho obyvatele největším plátcem Švédsko. Česká republika zůstala více méně na stejné pozici. V absolutní hodnotě byla pátým největším čistým příjemcem a v přepočtu na jednoho obyvatele byla šestým největším čistým příjemcem.

## 4 Finanční vztah České republiky a rozpočtu Evropské unie

Evropská společenství (od roku 1993 Evropská unie) navázala užší kontakt se státy střední a východní Evropy od počátku 90. let minulého století. Došlo k uzavření obchodních a kooperačních dohod, po kterých následovaly asociační dohody jednotlivých států. V roce 1991 tuto asociační dohodu<sup>37</sup> podepsala tehdejší Československá republika, Maďarsko a Polsko. Kvůli rozpadu Československa bylo nutné proces ratifikace smlouvy, v rámci všech parlamentů členských zemí Evropských společenství, pozastavit. Namísto toho byla podepsána tzv. Prozatímní dohoda obsahující otázky související s obchodem mezi Československou republikou a Evropskými společenstvími. Po rozdělení Československa na Českou republiku a Slovenskou republiku, byla mezi Českou republikou a Evropskou unií podepsána nová dohoda o přidružení, a to na podzim roku 1993, která následně vstoupila v platnost 1. února 1995 (Had, 2000).

Pouze rok po podpisu této dohody došlo k podání žádosti České republiky o členství v Evropské unii, a to 17. ledna 1996. Evropská Komise vydala na konci roku 1997 doporučení, na základě kterého bylo oficiálně pozváno 11 kandidátských států, mezi nimiž figurovala také Česká republika, ke vstupu do Evropské unie. S těmito státy byly na jaře roku 1998 započaty bilaterální mezivládní konference. O vstupu do Evropské unie bylo v České republice rozhodnuto na základě uskutečněného celostátního referenda. Definitivní smlouva o přistoupení České republiky do Evropské unie byla podepsána 16. dubna 1993 v Aténách, což bylo výsledkem úspěšných přístupových rozhovorů, které obsahují projednávání všech podmínek členství přistupujícího státu. V platnost tato smlouva vstoupila 1. května 2004 a tím se společenství Evropské unie rozrostlo na celkem 25 členských států (Zenkner, 2019).

Vstup do Evropské unie znamenal pro Českou republiku nový závazek – přispívání do společného rozpočtu. Na druhé straně však získala možnost čerpat prostředky z jednotlivých výdajových programů rozpočtu Evropské unie.

---

<sup>37</sup> Jednalo se v podstatě o dohody o přidružení, které Evropská společenství uzavírala s kandidátskými zeměmi.

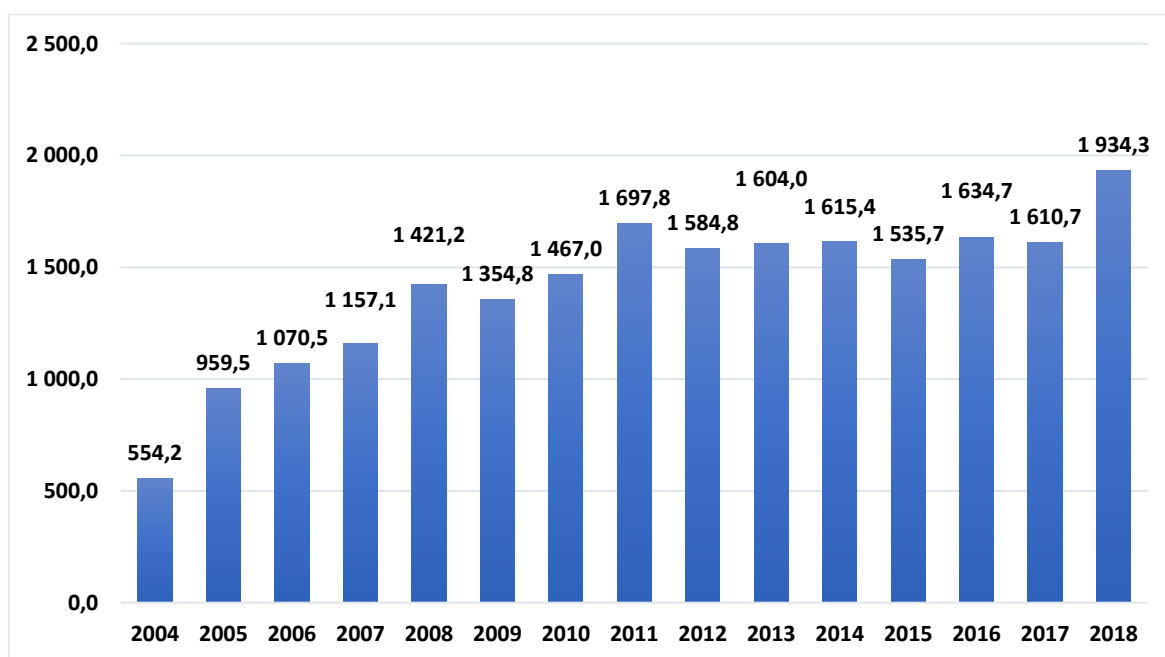
## 4.1 Česká republika a rozpočtová bilance

### 4.1.1 Odvody České republiky do unijního rozpočtu

Jak již bylo řečeno, od počátku členství České republiky v Evropské unii, vystala povinnost odvádět příspěvky do rozpočtu Evropské unie. Jednalo se o tradiční vlastní zdroje zahrnující zemědělské dávky a cla, příspěvky založené na dani z přidané hodnoty a hrubého národního důchodu.

Od vstupu do Evropské unie v roce 2004 do roku 2018 Česká republika odvedla do společného rozpočtu celkem 21 201,7 milionů EUR (565 395,3 milionů Kč). Průměrně každý rok odvedla 1 413,4 milionů EUR (37 693 milionů Kč).

**Graf č. 20: Vývoj odvodů ČR do rozpočtu Evropské unie v letech 2004–2018**



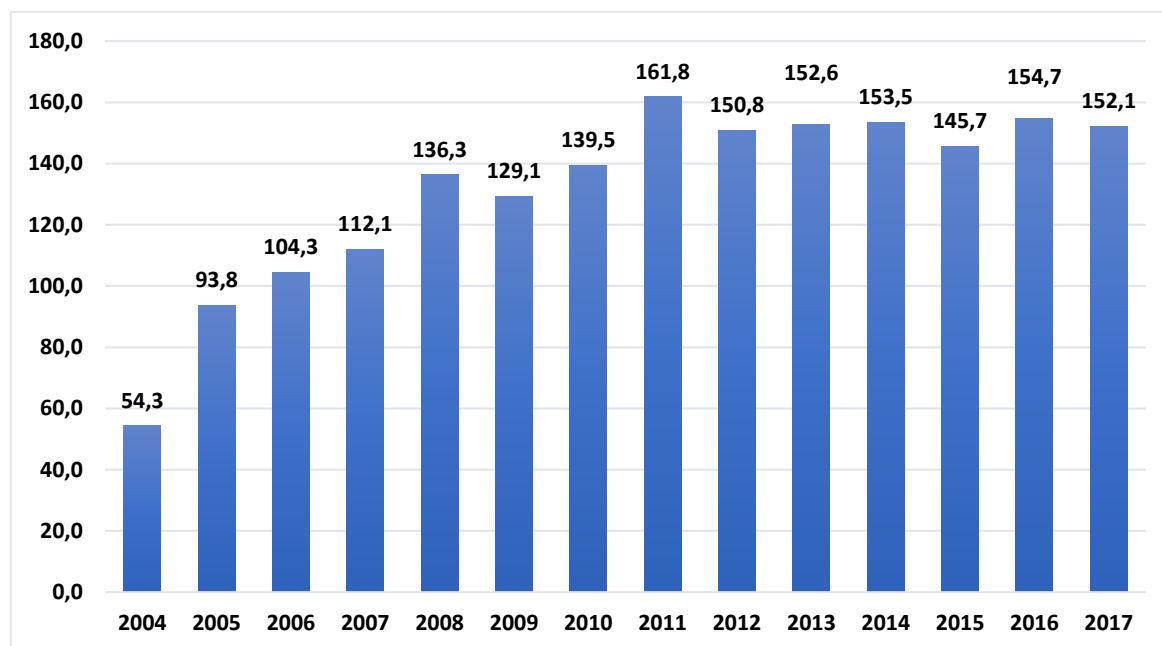
Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

Následující graf č. 21 zobrazuje vývoj odvodů České republiky do rozpočtu Evropské unie od jejího vstupu po rok 2018 na jednoho obyvatele České republiky. Vzhledem k víceméně konstantnímu počtu obyvatel mezi lety 2004–2017 (nárůst o zhruba 380 000 obyvatel) je vývoj odvodů na jednoho obyvatele České republiky totožný s vývojem celkových odvodů příspěvků do rozpočtu Evropské unie viz. graf č. 20. Pokud by byl vyloučen rok 2004, kdy jsou výdaje podstatně nižší kvůli našemu vstupu do Evropské unie ve zhruba půlce roku, bylo nejvíce prostředků na jednoho obyvatele



odvedeno v roce 2011 a naopak nejméně v roce 2005. Průměrně Česká republika odvedla ročně na jednoho obyvatele v letech 2004-2017 131,5 EUR (3 521 Kč).

**Graf č. 21: Vývoj odvodu ČR do rozpočtu Evropské unie na jednoho obyvatele v letech 2004–2017 (v EUR)**



Zdroje: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019; ČSÚ, 2019

### **Tradiční vlastní zdroje**

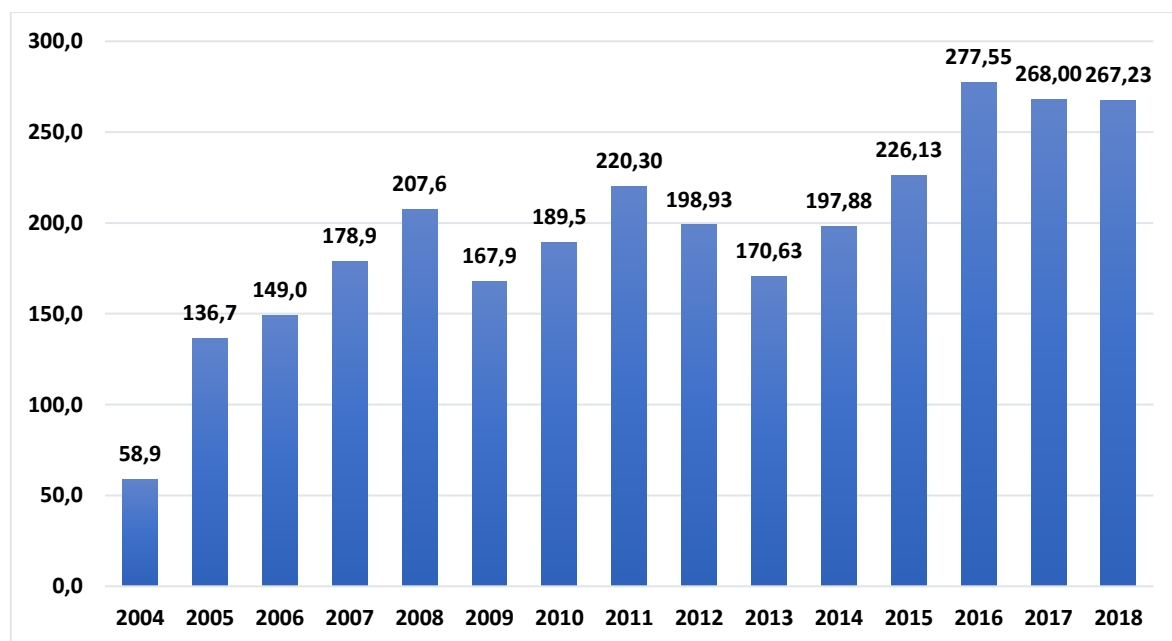
Vzhledem k tomu, že členské státy fungují jako jedna celní unie, nejsou mezi státy nastaveny žádné celní poplatky. Cla, která jsou součástí tradičních vlastních zdrojů rozpočtu Evropské unie, jsou vybírána na vnějších hranicích členských států při dovozu zboží z třetích zemí. Celkem 80 % z těchto vybraných prostředků je odesíláno do rozpočtu Evropské unie. Na základě ratifikace nového rozhodnutí o vlastních zdrojích si členské státy, které vybírají tyto zdroje, ponechávají zbylých 20 %<sup>38</sup> k pokrytí nákladů spojených s jejich výběrem. V rámci zemědělských dávek jsou zahrnuty nejružnější daně, platby plynoucí z obchodu se zemědělskými výrobky se státy, které nejsou členy Evropské unie za účelem regulace společného zemědělského trhu a dávky související s organizací společného trhu s cukrem a izoglukózou.

Uvedený graf č. 22 zobrazuje vývoj odvodů tradičních vlastních zdrojů České republiky do rozpočtu Evropské unie od roku 2004, kdy se stala plnohodnotným členským

<sup>38</sup> Platí pro období 2014-2020, v období 2007-2013 to bylo 25 %.

státem tohoto integračního uskupení, až po rok 2018. Výše těchto příspěvků odráží obchod se zemědělskými komoditami a obchodování v rámci mezinárodního obchodu se zeměmi mimo Evropskou unii. Vzhledem k tomu, že členem Evropské unie se Česká republika stala 1. května v roce 2004, je pochopitelné, že výše příspěvku bude v tomto roce poměrně nižší. Od roku 2005 je však možné sledovat postupné rostoucí tempo příspěvků, které je však přerušeno mezi lety 2008 a 2009, kdy se projevila finanční a ekonomická krize. Výsledkem bylo snížení příspěvků tradičních vlastních zdrojů až pod úroveň hodnoty z roku 2007. Jednalo se o propad ve výši 19,1 %, což představovalo 39,7 milionů EUR (736,8 milionů Kč). V podstatě totožná situace se opakovala v období let 2011–2013. Od roku 2014, kdy je možné hovořit o tom, že se ekonomice daří, se výše příspěvků zvyšovala a v roce 2016 dosáhla svého maxima ve výši 277,55 milionů EUR (7 503,03 milionů Kč).

**Graf č. 22: Vývoj odvodu tradičních vlastních zdrojů ČR do rozpočtu Evropské unie v letech 2004–2018 (v mil. EUR)**



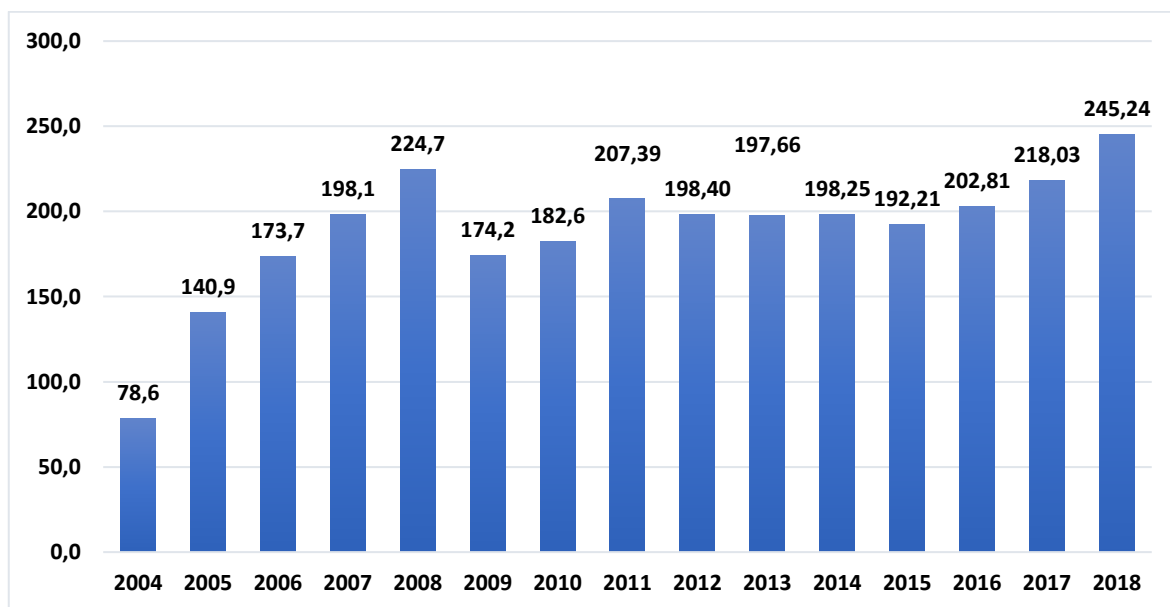
Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

### **Příspěvek založený na dani z přidané hodnoty**

Předmětem tohoto příspěvku je procentuální odvod z harmonizovaného základu daně z přidané hodnoty každé země Evropské unie. Základ tohoto příspěvku, ze kterého je

vypočítáván příspěvek do společného rozpočtu, nesmí přesáhnout 50 % hrubého národního důchodu. Výše sazby, kterou je výše příspěvku vypočítána, je 0,30 %<sup>39</sup>.

**Graf č. 23: Vývoj odvodu příspěvku založeném na dani z přidané hodnoty ČR do rozpočtu Evropské unie v letech 2004–2018 (v mil. EUR)**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

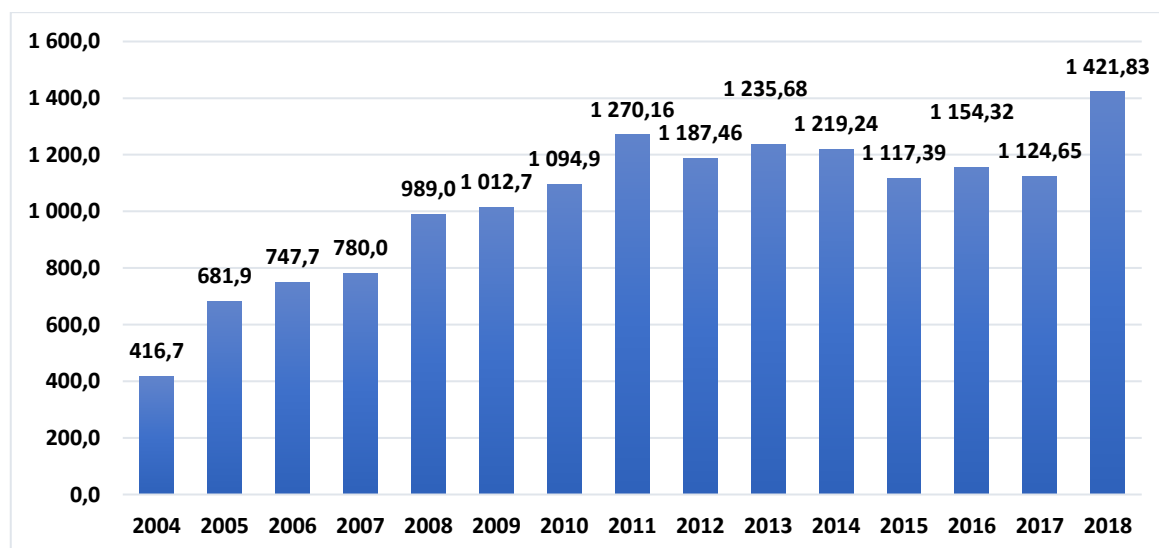
Příspěvky založené na dani z přidané hodnoty od vstupu České republiky do Evropské unie rostly meziročně až o 20 %, avšak pouze do roku 2007. Od tohoto roku mají podobnou výši a oscilují okolo hodnoty 200 milionů EUR (zhruba 5 500 milionů Kč). Výkyv je zaznamenán stejně jako u příspěvků z tradičních vlastních zdrojů mezi lety 2008 a 2009. V roce 2008 byla výše odvedených příspěvků z tohoto zdroje 224,7 milionů EUR (5 603,3 milionů Kč), avšak o rok později, kdy dolehla ekonomická a finanční krize, byl příspěvek o 50,5 milionů EUR (997,3 milionů Kč) nižší. Meziroční snížení bylo ve výši 22,47 %. Hodnota klesla na úroveň příspěvku z roku 2006. Následný vývoj však nezaznamenal žádné další radikální snížení odvodu příspěvku založeného na dani z příjmu a opět se vyšplhal na oscilující hranici 200 milionů EUR (cca 5 500 milionů Kč). Naopak navýšení je možné sledovat v posledních dvou letech 2017 a 2018, kdy došlo k meziročnímu nárůstu o 15,2 milionů EUR (258,1 milionů Kč) a 27,2 milionů EUR (547,8 milionů Kč).

<sup>39</sup> Výjimku tvoří Německo, Nizozemsko a Švédsko se sníženou sazbou 0,15 % z vyměřovacího základu.

### Příspěvek založený na hrubém národním důchodu

Pokud by se měly jednotlivé zdroje rozpočtu Evropské unie měřit dle velikosti, příspěvek založený na hrubém národním důchodu je jednoznačně největší. Celkově tento zdroj pokrývá až 70 % celkových prostředků, které jsou v rámci rozpočtu Evropské unie využívány. Roční příspěvky jednotlivých členských států z tohoto zdroje jsou závislé na jeho funkci. Jejich míra je určena dodatečnými příjmy, které jsou potřebné k financování rozpočtovaných výdajů a nejsou hrazeny z jiných zdrojů. Vzhledem k tomuto krycímu mechanismu se sazba uplatňovaná na příspěvek z hrubého národního důchodu členských států v jednotlivých rozpočtových letech liší. Platí však pravidlo, které je pevně dodržováno, že celková částka vlastních zdrojů přidělených Evropské unii na pokrytí ročních položek výdajů nesmí překročit 1,2 % v součtu hrubých národních důchodů všech členských států. V roce 2017 byla sazba příspěvku z hrubého národního důchodu ve výši 0,5162548 %.

**Graf č. 24: Vývoj odvodu příspěvku založeném na hrubém národním důchodu ČR do rozpočtu Evropské unie v letech 2004–2018 (v mil. EUR)**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

Oproti předchozím dvěma příspěvkům do rozpočtu Evropské unie je zdroj založený na hrubém národním důchodu bez výrazných výkyvů. Naopak od počátku členství České republiky v Evropské unii tyto příspěvky měly spíše rostoucí tendenci. Přesto by bylo možné identifikovat tři výraznější změny<sup>40</sup>. První je meziroční nárůst o 22,83 % mezi lety

<sup>40</sup> Rok 2004 je z důvodu vstupu ČR do EU 1. května, tedy v téměř v půlce roku, vynechán.

2007 a 2008 ve výši 209 milionů EUR (3 013,4 milionů Kč). Druhá změna je mezi lety 2010 a 2011, kdy došlo k nárůstu příspěvku z tohoto zdroje o 16 %. Třetí výrazný nárůst proběhl v posledních dvou letech mezi lety 2017 a 2018. Tehdy došlo k navýšení celkového příspěvku z hrubého národního produktu České republiky do rozpočtu Evropské unie o 26,42 % z 1 124,65 milionů EUR (29 612,07 milionů Kč) na 1 421,83 milionů EUR (49 601,2 milionů Kč). Vzhledem ke zmiňované funkci tohoto zdroje unijního rozpočtu jakožto vyrovnávacího nástroje nebyl v letech 2008 nebo 2013 identifikován propad ve výši odvedených příspěvků z tohoto zdroje, zapříčiněný ekonomickou a finanční krizí, jak je to možné sledovat u předchozích dvou zdrojů.

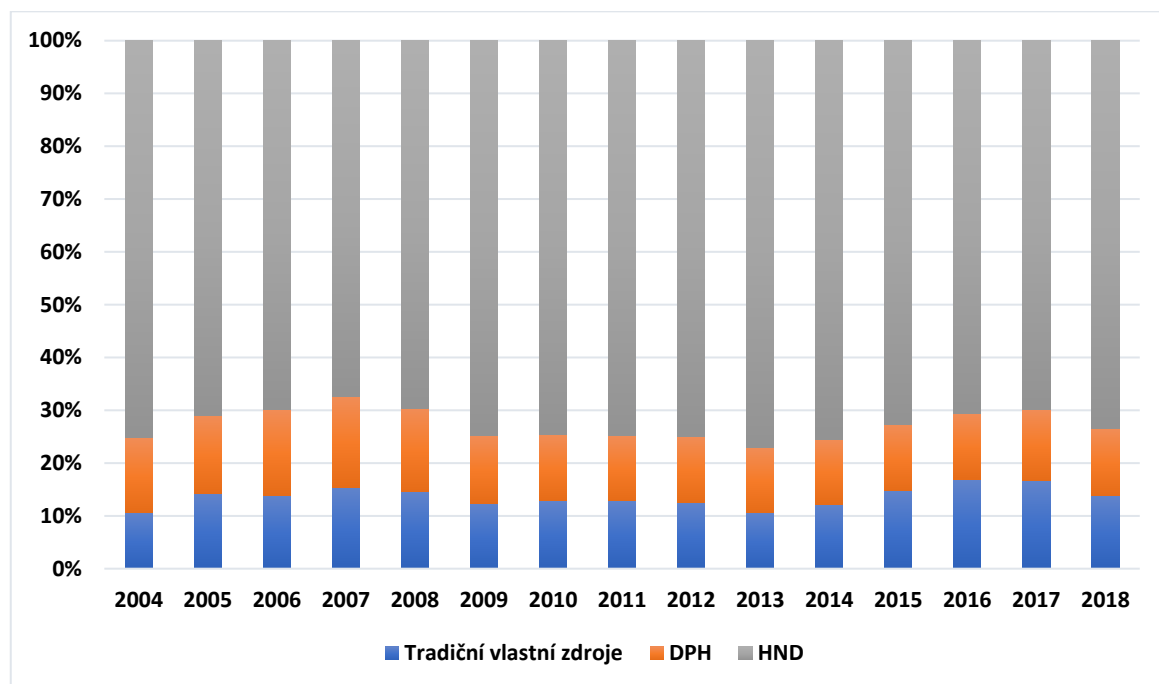
### Rozložení odvodů České republiky do rozpočtu Evropské unie

**Tabulka č. 5: Přehled příspěvků České republiky do rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2018 (v mil. EUR)**

Rok	Tradiční vlastní zdroje		DPH		HND		Celkem	
2004	58,94	11 %	78,64	14 %	416,70	75 %	554,25	100 %
2005	136,68	14 %	140,87	15 %	681,90	71 %	959,50	100 %
2006	149,05	14 %	173,74	16 %	747,70	70 %	1 070,50	100 %
2007	178,94	15 %	198,13	17 %	780,00	67 %	1 157,05	100 %
2008	207,60	15 %	224,65	16 %	989,00	70 %	1 421,24	100 %
2009	167,94	12 %	174,17	13 %	1 012,70	75 %	1 354,82	100 %
2010	189,46	13 %	182,64	12 %	1 094,89	75 %	1 466,99	100 %
2011	220,30	13 %	207,39	12 %	1 270,16	75 %	1 697,84	100 %
2012	198,93	13 %	198,40	13 %	1 187,46	75 %	1 584,80	100 %
2013	170,63	11 %	197,66	12 %	1 235,68	77 %	1 603,96	100 %
2014	197,88	12 %	198,25	12 %	1 219,24	75 %	1 615,37	100 %
2015	226,13	15 %	192,21	13 %	1 117,39	73 %	1 535,73	100 %
2016	277,55	17 %	202,81	12 %	1 154,32	71 %	1 634,68	100 %
2017	268,00	17 %	218,03	14 %	1 124,65	70 %	1 610,68	100 %
2018	267,23	14 %	245,24	13 %	1 421,83	74 %	1 934,30	100 %

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, 2019

**Graf č. 25: Vývoj zastoupení jednotlivých příspěvků České republiky do rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2018**

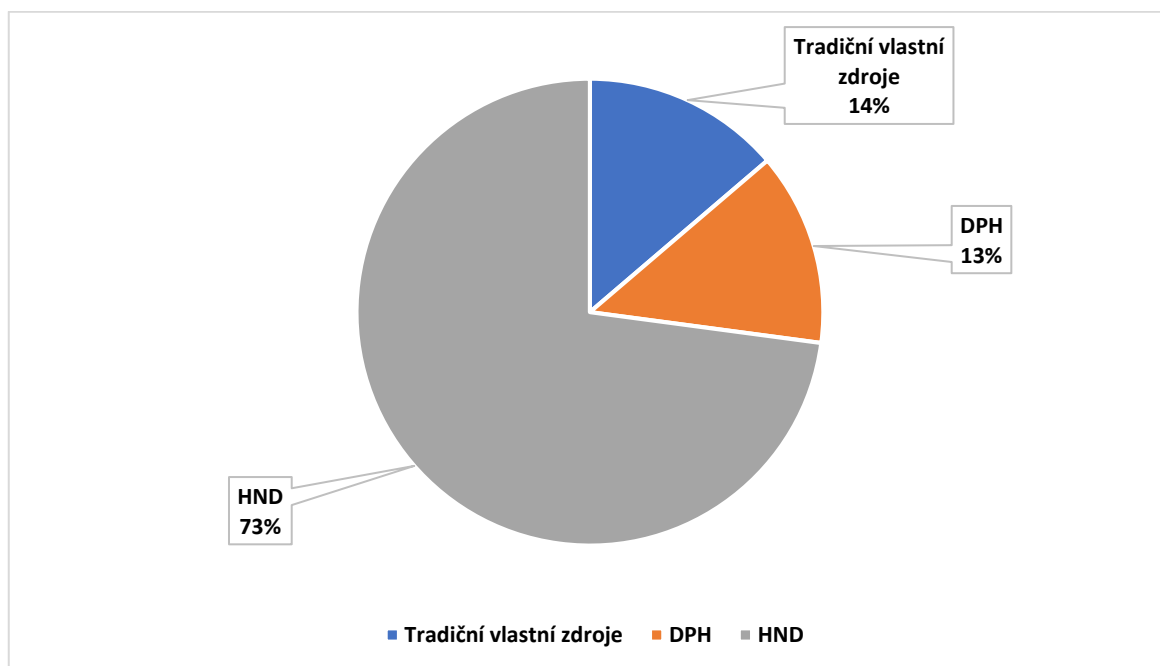


Zdroj: Vlastní zpracování dle tabulky č. 5

Průměrně je podíl tradičních vlastních zdrojů na celkových příspěvcích České republiky do rozpočtu Evropské unie v průběhu jejího členství 14 %. Stejnou průměrnou hodnotu má příspěvek založený na dani z přidané hodnoty, taktéž 14 %. Největší zastoupení má průměrně příspěvek založený na hrubém národním důchodu ve výši 73 %. V průběhu celého vývoje se tento poměr příliš neměnil. Nejvýraznější přeskupení podílového zastoupení jednotlivých druhů příspěvků bylo v roce 2007 a 2013. V roce 2007 zastupovaly tradiční vlastní zdroje 15 % všech odvedených prostředků z České republiky do rozpočtu Evropské unie, příspěvek z daně z přidané hodnoty představoval 17 % z celkových výdajů do společného rozpočtu a příspěvek založený na hrubém národním důchodu zaujímal 67 % z prostředků, které byly v tomto roce do unijního rozpočtu odeslány. V roce 2013 nastal opačný případ, kdy zdroj z hrubého národního důchodu převyšoval svou průměrnou hodnotu za celé sledované období o 4 %. Tradiční vlastní zdroje, jak již bylo uvedeno výše, v tomto roce zaznamenaly pokles, a proto jejich podíl na celkových výdajích do rozpočtu Evropské unie klesl na 11 %. Zdroj založený na podílu z daně z přidané hodnoty sice nezaznamenal v tomto roce zásadní pokles v absolutním

vyjádření, avšak v celkovém podílu došlo ke snížení na 12 %, tedy o 2 % z průměrné hodnoty v rámci celého sledovaného období.

**Graf č. 26: Podíl jednotlivých příspěvků České republiky do rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2018**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

Graf č. 26 zobrazuje celkové podíly jednotlivých příspěvků České republiky do rozpočtu Evropské unie. Jak již bylo patrné z celkového vývoje zastoupení příspěvků viz. graf č. 25, příspěvek založený na hrubém národním důchodu představuje 73 % z celkového objemu všech odeslaných prostředků v absolutní výši 15 453,62 milionů EUR (411 865,54 milionů Kč). Podíl příspěvku z tradičních vlastních zdrojů je 14 % s absolutní výší 2 915,25 milionů EUR (77 774,65 milionů Kč). Nejmenší podíl i absolutní hodnotu má příspěvek založený na dani z přidané hodnoty s 13 % a 2 832,83 miliony EUR (75 755,14 milionů Kč).

**Tabulka č. 6: Porovnání příspěvků České republiky do rozpočtu Evropské unie a celkových příjmů rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2017 (v mil. EUR)**

Rok	Příspěvek České republiky	Celkové příjmy rozpočtu Evropské unie
2004	554,25	103 511,90

<b>Rok</b>	<b>Příspěvek České republiky</b>	<b>Celkové příjmy rozpočtu Evropské unie</b>
2005	959,50	107 090,60
2006	1 070,50	108 423,00
2007	1 157,05	117 563,00
2008	1 421,24	121 235,70
2009	1 354,82	117 625,60
2010	1 466,99	127 795,30
2011	1 697,84	129 394,90
2012	1 584,80	139 540,50
2013	1 603,96	149 503,70
2014	1 615,37	143 940,10
2015	1 535,73	146 027,40
2016	1 634,68	144 089,20
2017	1 610,68	137 379,10

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, 2019; The Community Budget – The facts in Figures; European Union budget 2008-2017: financial report

Jelikož Evropská Komise nevydala oficiální finanční zprávu o rozpočtu Evropské unie z roku 2018, uvádí tabulka č. 6 participaci České republiky na celkových příjmech rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2017. Je patrné, že pozice České republiky je z pohledu objemu příspěvků, spíše minoritní. Její podíl se pohybuje okolo 1 % na celkových příjmech unijního rozpočtu.

#### **4.1.2 Příjmy České republiky z unijního rozpočtu**

Při vstupu České republiky do Evropské unie, v roce 2004, byla struktura výdajů rozpočtu Evropské unie členěna do osmi kapitol. S novým finančním rámcem na období 2007-2013 byla tato struktura změněna a výdaje byly rozděleny do šesti okruhů. Skladba příjmů z rozpočtu České republiky dle účelového členění z pohledu Ministerstva financí ČR bude rozebrána v následující kapitole 4.1.3.

V letech 2004-2006 členila Evropská unie výdaje, respektive příjmy České republiky z unijního rozpočtu do následujících osmi kapitol:

- Zemědělství
- Strukturální akce
- Interní činnosti



- Externí činnosti
- Administrativa
- Rezervy
- Předvstupní strategie
- Kompenzace

Následující tabulka č. 7 zobrazuje porovnání příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie a celkových výdajů z rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2006 dle výše uvedených kapitol.

**Tabulka č. 7: Porovnání příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie a celkových výdajů rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2006 (v mil. EUR)**

Rok		2004	2005	2006
Zemědělství	ČR	90,80	428,50	498,30
	EU	43 579,40	48 465,80	49 798,80
Strukturální akce	ČR	161,70	151,60	463,60
	EU	34 198,30	32 763,20	32 399,30
Interní činnosti	ČR	26,90	48,60	55,90
	EU	7 255,20	7 972,10	9 013,70
Externí činnosti	ČR	0,00	0,00	0,00
	EU	4 605,80	5 013,10	5 186,20
Administrativa	ČR	13,10	14,60	15,20
	EU	5 856,40	6 191,40	6 699,70
Rezervy	ČR	0,00	0,00	0,00
	EU	181,90	140,10	127,60
Předvstupní strategie	ČR	191,00	131,60	95,20
	EU	3 052,90	2 984,60	2 276,70
Kompenzace	ČR	332,30	300,00	201,90
	EU	1 409,50	1 305,00	1 073,50
Celkem	ČR	815,70	1 074,90	1 330,00
	EU	100 139,40	104 835,20	106 575,50

Zdroj: The Community Budget – The facts in Figures; European Union budget 2009: Financial report

Z uvedené tabulky je patrné, že Česká republika nepředstavovala zásadní zatížení unijního rozpočtu, avšak z opačného úhlu pohledu získala Česká republika velké množství finančních prostředků, které mohla využít na projekty v rámci jednotlivých kategoriích. Nejvíce prostředků bylo přijato za toto sledované období do oblasti zemědělství, celkem 1 017,6 milionů EUR (přes 29 000 milionů Kč).

Zmíněná změna struktury výdajové stránky rozpočtu Evropské unie s příchodem nového finančního rámce od roku 2007 rozdělila výdaje do šesti následujících okruhů:

- Udržitelný růst
- Ochrana a správa přírodních zdrojů
- Občanství, svoboda, bezpečnost a spravedlnost
- Evropská unie jako globální hráč
- Administrativa
- Kompenzace

Vzhledem k rozsahu údajů bude následující tabulka č. 8 rozdělena do dílčích tabulek pro lepší přehlednost.

**Tabulka č. 8: Porovnání příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie a celkových výdajů rozpočtu Evropské unie v letech 2007-2017 (v mil. EUR)**

Rok		2007	2008	2009	2010
Udržitelný růst	ČR	955,80	1 752,10	2 040,60	2 320,50
	EU	43 713,00	45 611,40	44 683,50	48 828,00
Ochrana a správa přírodních zdrojů	ČR	717,10	655,10	867,00	1 062,20
	EU	54 648,40	54 812,70	55 877,30	56 647,30
Občanství, svoboda, bezpečnost a spravedlnost	ČR	17,80	12,00	16,40	13,60
	EU	1 049,80	1 310,60	1 993,00	1 372,90
Evropská unie jako globální hráč	ČR	15,20	5,90	8,00	0,60
	EU	7 291,80	7 310,70	7 982,90	7 486,50
Administrativa	ČR	15,10	16,00	16,60	18,70
	EU	6 805,60	7 292,50	7 615,30	7 895,80
Kompenzace/ Speciální nástroje	ČR	0,00	0,00	0,00	0,00
	EU	444,60	206,60	209,10	0,00
Celkem	ČR	1 721,00	2 441,10	2 948,60	3 415,60
	EU	113 953,30	116 544,50	118 361,00	122 230,70

Rok		2011	2012	2013	2014
Udržitelný růst	ČR	1 849,90	3 306,50	3 652,80	3 155,70
	EU	54 731,50	61 584,80	71 238,20	66 682,90
Ochrana a správa přírodních zdrojů	ČR	1 132,80	1 197,90	1 211,10	1 178,20
	EU	57 374,50	59 096,20	59 524,20	56 584,50
Občanství, svoboda, bezpečnost a spravedlnost	ČR	29,30	9,30	13,30	12,00
	EU	1 827,30	2 374,50	1 883,10	1 711,00
Evropská unie jako globální hráč	ČR	0,30	0,30	0,00	0,00
	EU	7 102,20	7 063,60	7 055,20	7 205,80
Administrativa	ČR	16,80	15,50	15,90	15,40
	EU	8 359,30	8 564,40	8 693,20	8 819,30
Kompenzace/ Speciální nástroje	ČR	0,00	0,00	0,00	15,90
	EU	0,00	0,00	75,00	493,50
Celkem	ČR	3 029,10	4 529,40	4 893,10	4 377,20
	EU	129 394,90	138 683,40	148 468,90	142 397,00

Rok		2015	2016	2017
Udržitelný růst	ČR	5 912,60	3 440,20	2 735,10
	EU	68 009,20	56 265,00	57 030,00
Ochrana a správa přírodních zdrojů	ČR	1 140,00	1 210,10	1 127,90
	EU	58 065,50	57 411,80	56 742,70
Občanství, svoboda, bezpečnost a spravedlnost	ČR	6,30	23,90	15,90
	EU	2 018,50	3 077,30	2 866,90
Evropská unie jako globální hráč	ČR	0,60	0,00	0,00
	EU	7 884,40	10 277,10	9 792,70
Administrativa	ČR	15,10	15,80	15,90
	EU	8 977,60	9 324,20	9 656,20
Kompenzace/ Speciální nástroje	ČR	0,00	0,00	0,00
	EU	287,90	61,00	1 290,60
Celkem	ČR	7 074,70	4 690,00	3 894,70
	EU	145 243,20	136 416,40	137 379,10

Zdroj: The Community Budget – The facts in Figures; European Union budget 2009-2017:

Financial report

Ačkoliv je umožněno měnit jednotlivé oblasti výdajů rozpočtu Evropské unie, rozdíl mezi finančním rámcem z let 2007-2013 a finančním rámcem 2014-2020 je ve struktuře v podstatě nezměněn. Pozice České republiky v rámci čerpání prostředků z rozpočtu Evropské unie zůstala v podstatě neměnná, ačkoliv se zvýšil její relativní příjem na cca 3 % z celkových výdajů rozpočtu Evropské unie. Struktura příjmů České republiky se změnila a nejvíce prostředků bylo ze společného rozpočtu čerpáno z oblasti udržitelného růstu, konkrétně na hospodářskou, sociální a územní soudržnost. Cílem této politiky je zaměření na vyrovnaní hospodářských a sociálních rozdílů mezi jednotlivými regiony členských států.

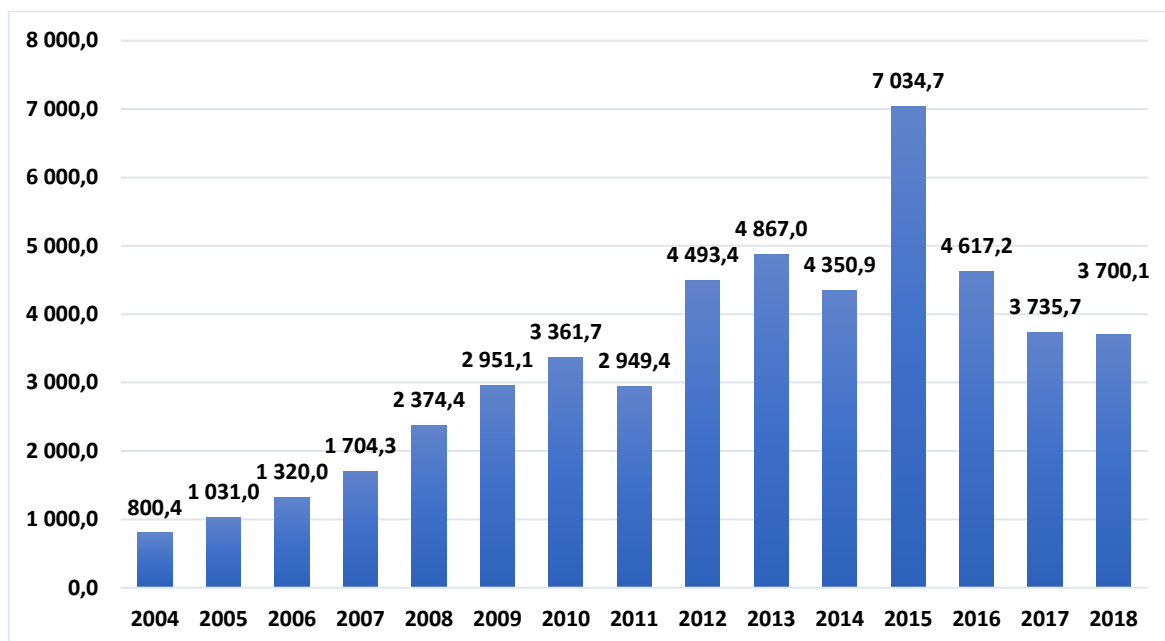
#### **4.1.3 Příjmy České republiky z unijního rozpočtu v účelovém členění**

Členství v Evropské unii zavazuje daný stát mimo jiné participovat na společném rozpočtu svými příspěvky, jak bylo uvedeno v podkapitole 4.1.1, avšak také poskytuje možnost z tohoto rozpočtu prostředky čerpat. Česká republika za dobu svého členství v Evropské unii přijala celkem 49 291,4 milionů EUR (1 306 669,5 milionů Kč), což představuje průměrně příjem 3 286,1 milionů EUR (87 111,3 milionů Kč) ročně. Ministerstvo financí České republiky eviduje a rozlišuje příjmy z rozpočtu Evropské unie dle účelového členění za období členství České republiky do následujících kategorií:

- Strukturální akce
- Zemědělství
- Programy EU
- Předvstupní nástroje
- Kompenzace

Následující graf č. 27 zobrazuje vývoj příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie. Jeho vývoj je primárně determinován schopností České republiky čerpat prostředky, které jsou pro ni vyčleněny. Finanční rámec vyčlení rozsah prostředků pro danou oblast, které může daný členský stát po celou dobu jeho trvání čerpat. Existuje možnost, jestliže je uskutečněný projekt schválen, získat nevyčerpané prostředky až 2 roky po ukončení daného finančního rámce. Tato situace nastala konkrétně u České republiky v roce 2015, jak je možné vidět z grafu č. 27, kdy bylo z rozpočtu Evropské unie čerpáno podstatně více než v předchozích letech.

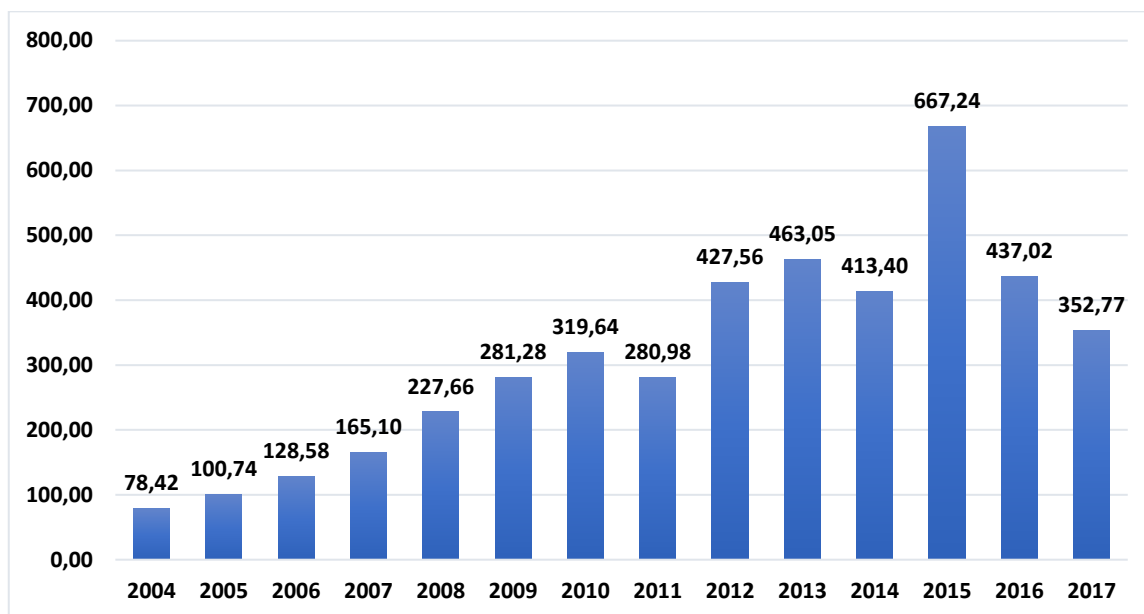
**Graf č. 27: Vývoj příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2018 (v mil. EUR)**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

Jelikož Český statistický úřad neuvádí data z roku 2018 k počtu obyvatel, následující graf č. 29 zobrazuje vývoj příjmů z rozpočtu Evropské unie na jednoho obyvatele České republiky za období 2004-2017. Vývoj tohoto grafu je téměř totožný s vývojem grafu č. 27. Největší meziroční rozdíly nastaly v letech 2011, 2014 a 2017, pokud nebude do hodnocení zahrnut rok 2015, kdy byly dodatečně dočerpávány prostředky z předchozího finančního rámce. Za celé období bylo průměrně přijímáno 310,25 EUR (8 248,1 Kč) ročně na jednoho obyvatele České republiky.

**Graf č. 28: Vývoj příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie na jednoho obyvatele v letech 2004-2017 (v EUR)**

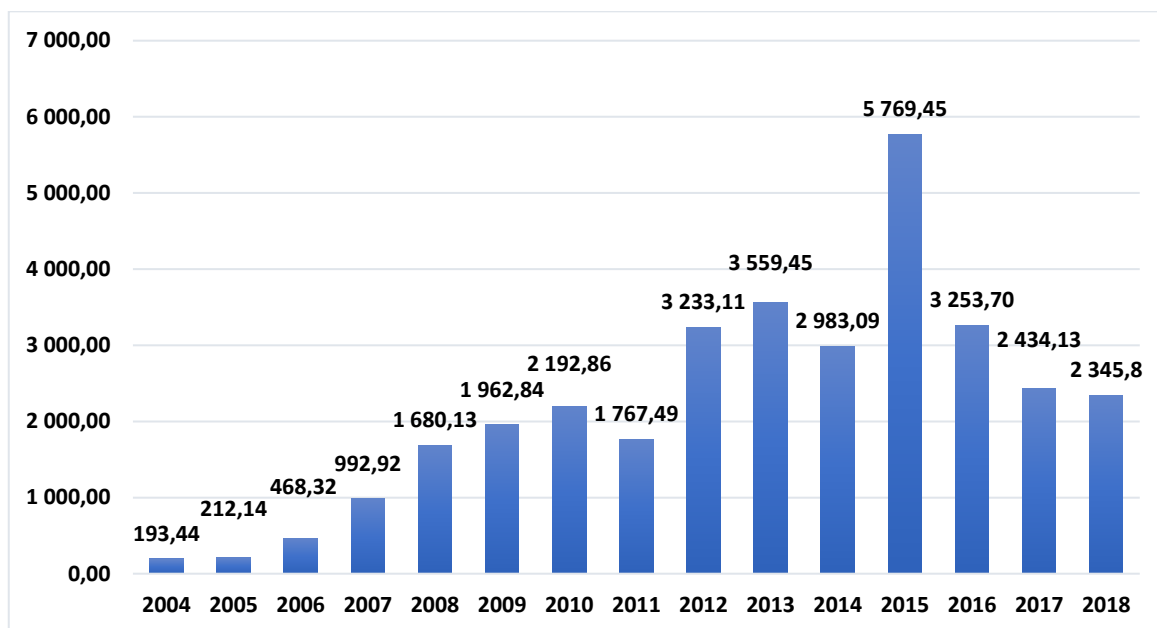


Zdroje: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019; Český statistický úřad, 2019

### **Strukturální akce**

Největší kategorií příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie jsou strukturální akce. Ta v sobě zahrnuje další dvě položky. Jedná se o strukturální fondy a fond soudržnosti. Strukturální fondy jsou nástroje regionální politiky Evropské unie. Prostředky jsou k těmto účelům čerpány na základě definování jasných cílů a priorit na několik let. V rámci strukturálních fondů existují dva fondy, a to Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) a Evropský sociální fond (ESF). Evropský fond pro regionální rozvoj je určen k posílení ekonomické a sociální soudržnosti v Evropské unii vyrovnáním rozdílů mezi jejími regiony. Evropský sociální fond je zaměřen na investici do lidí, konkrétně na zlepšování příležitostí k zaměstnání a vzdělávání v celé Evropské unii. Také je zaměřen na zlepšování situace nejzranitelnějších osob ohrožených chudobou. Pro finanční rámec 2014-2020 je používán termín ESI fondy – Evropské strukturální a investiční fondy. Z těchto fondů bylo v porovnání s fondem soudržnosti čerpáno více. Fond soudržnosti je zaměřen na členské státy, jejichž hrubý národní důchod na obyvatele je nižší než 90 % průměru Evropské unie. Cílem je eliminovat hospodářskou a sociální nerovnost a podporovat udržitelný rozvoj.

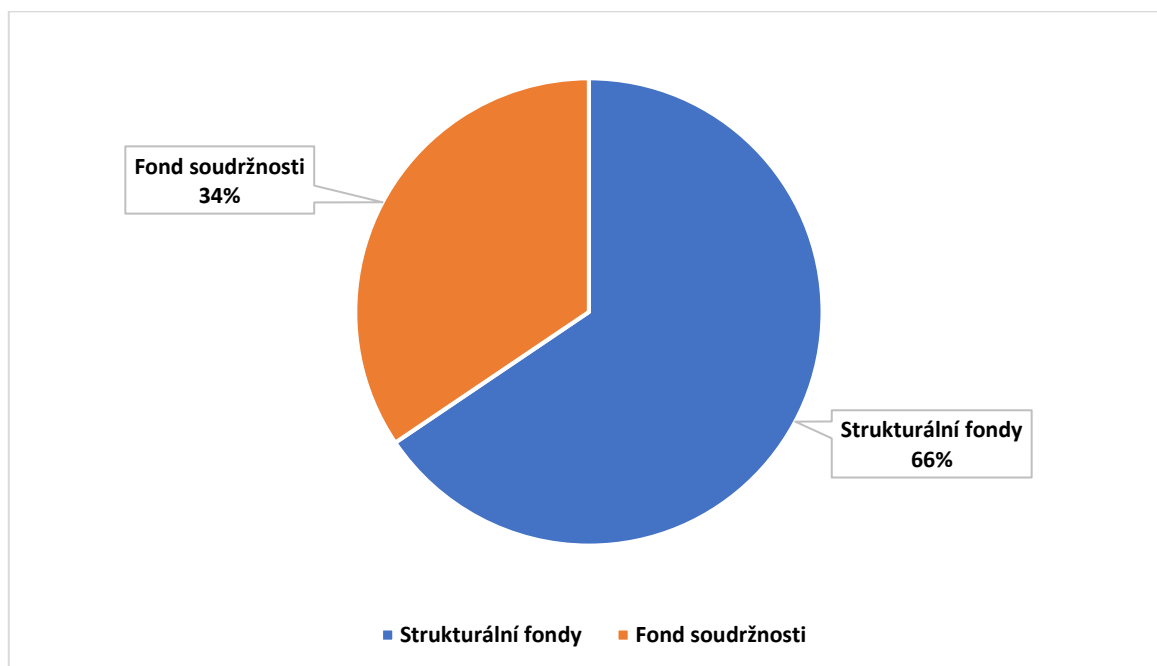
**Graf č. 29: Vývoj příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie na strukturální akce v letech 2004-2018 (v mil. EUR)**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

Z uvedeného grafu č. 29 je možné sledovat vývoj části příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie, konkrétně ze strukturálních akcí. Celkem bylo v letech 2004-2018 čerpáno 33 048,89 milionů EUR (872 056,6 milionů Kč). Vývoj a výkyvy těchto příjmů velmi silně kopírují vývoj celkových příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie, a to například včetně poklesu v roce 2011 či nárůstu v roce 2015. Větší podíl v rámci této kategorie mají strukturální fondy, ze kterých bylo přijato 21 664,08 milionů EUR (571 304 milionů Kč). Z fondu soudržnosti bylo celkem čerpáno 11 384,81 milionů EUR (300 752,7 milionů Kč). Graf č. 30 zobrazuje poměrné zastoupení objemu prostředků přijatých v této kategorii příjmů. Zatímco strukturální fondy představují 66 % veškerých prostředků přijatých v letech 2004-2018 v této kategorii, příjmy z fondu soudržnosti představují 34 %.

**Graf č. 30: Poměr příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie ze strukturálních akcí v letech 2004-2018**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

### **Zemědělství**

Příjmová kategorie zemědělství zahrnuje pět podkategorií:

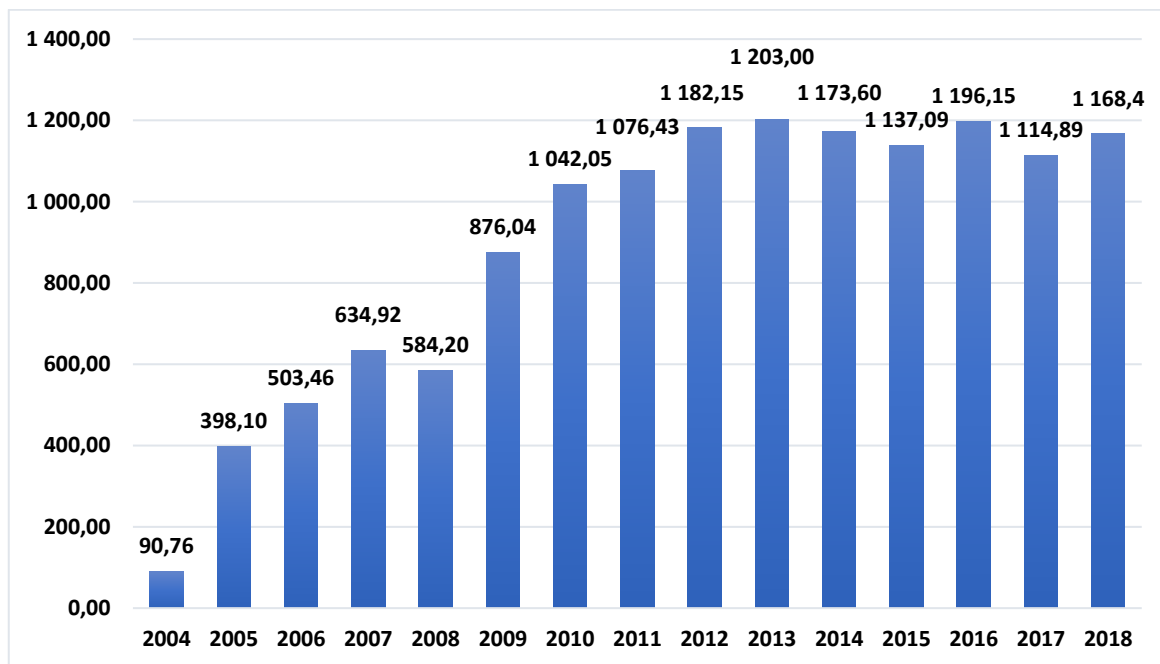
- Tržní operace,
- Přímé platby,
- Rozvoj venkova,
- Veterinární opatření,
- Rybářství.

Tržní operace, přímé platby a veterinární opatření patří do tzv. prvního pilíře. Podpora, která je v rámci tohoto pilíře poskytována je určena především na zajištění stabilních příjmů pro zemědělce bez ohledu na to, co produkují. Tím je umožněna flexibilnější reakce na vývoj poptávky. Druhý pilíř zahrnuje zbývající dvě podkategorie – rozvoj venkova a rybářství. Operační program rybářství funguje až od roku 2007 a pro Českou republiku představuje minoritní příjem z celkového objemu příjmů v kategorii zemědělství. Cílem programu na rozvoj venkova je zvýšení konkurenceschopnosti zemědělské prvovýroby a zpracování zemědělských produktů,



ochrana kvality vody, půdy a zmírňování dopadů klimatických výkyvů a změn a zvýšení kvality života obyvatel žijících ve venkovských oblastech (eAGRI, 2015).

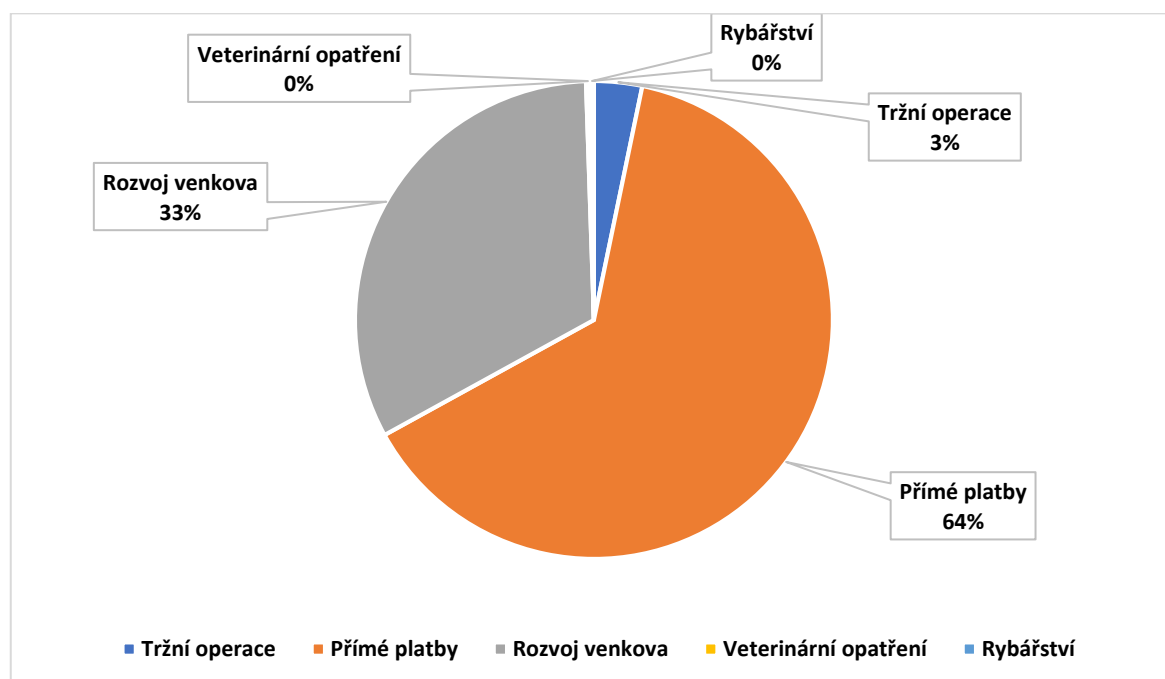
**Graf č. 31: Vývoj příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie na zemědělství v letech 2004-2018 (v mil. EUR)**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

Pro oblast zemědělství bylo za dobu členství České republiky přijato celkem 13 381,26 milionů EUR (353 944,8 milionů Kč). Příjmy z této kategorie postupně rostly až do roku 2012, kdy se ustálily a pohybují se až do roku 2018 okolo 1 100 milionů EUR ročně (zhruba 30 500 milionů Kč). Nejobjemnější položkou jsou přímé platby, které představují celkem 64 % ze všech přijatých prostředků v rámci kategorie zemědělství v absolutní výši 8 530,78 milionů EUR (225 314,84 milionů Kč). Druhou položkou je rozvoj venkova s relativním zastoupením 33 % z celkových příjmů na oblast zemědělství z rozpočtu Evropské unie. Pro tento program bylo přijato celkem 4 344,40 milionů EUR (114 878,66 milionů Kč). Zbývající položky tržních operací, veterinárních opatření a rybářství představují zhruba 4 % z celkových příjmu této kategorie s objemem 506,08 milionů EUR (13 751,32 milionů Kč). Následující graf č. 32 toto poměrové rozložení podkategorií příjmů do zemědělství z rozpočtu Evropské unie graficky znázorňuje.

**Graf č. 32: Poměr příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie na zemědělství v letech 2004-2018**



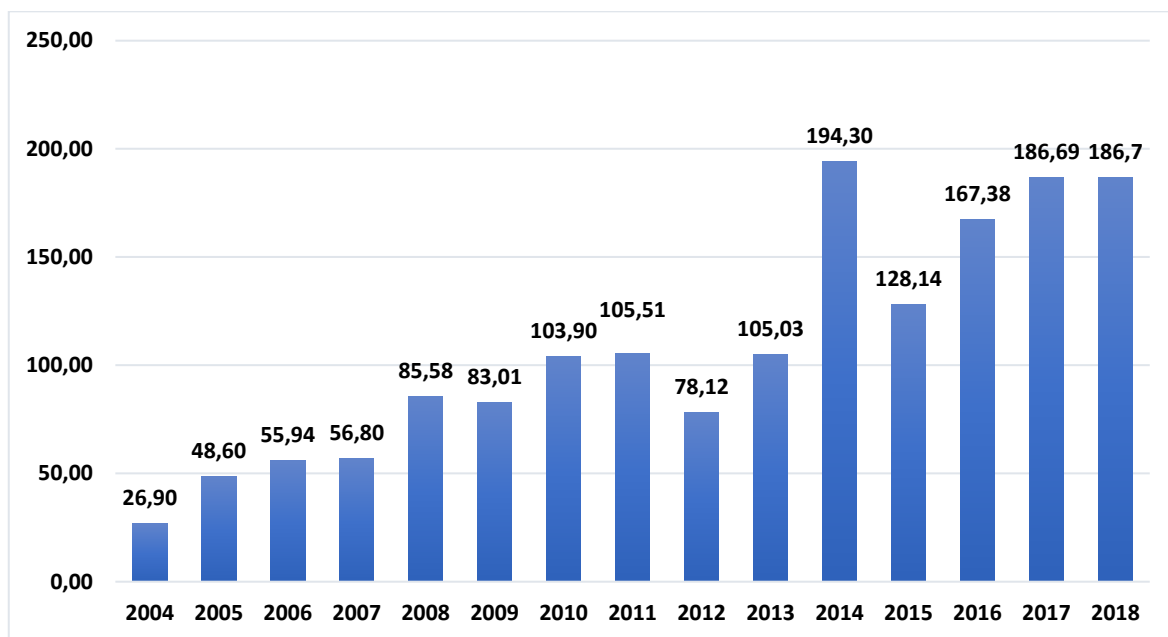
Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

### Programy EU

Evropská unie provozuje a zařizuje mnoho aktivit, které jsou zahrnuty v této kategorii příjmové části z unijního rozpočtu. Podkategoriemi jsou položky budování institucí a komunitární programy. Jedná se o programy, které jsou řízeny přímo Komisí Evropské unie. Konkrétně jde například o projekty Horizont 2020 zaměřující se na výzkum a inovace, Nástroj pro propojení Evropy<sup>41</sup> umožňující čerpat prostředky na dopravní infrastrukturu České republiky nebo Erasmus+, jenž je programem podporující vzdělání, odborné přípravy, mládež a sport v Evropě.

<sup>41</sup> Connecting Europe Facility (CEF)

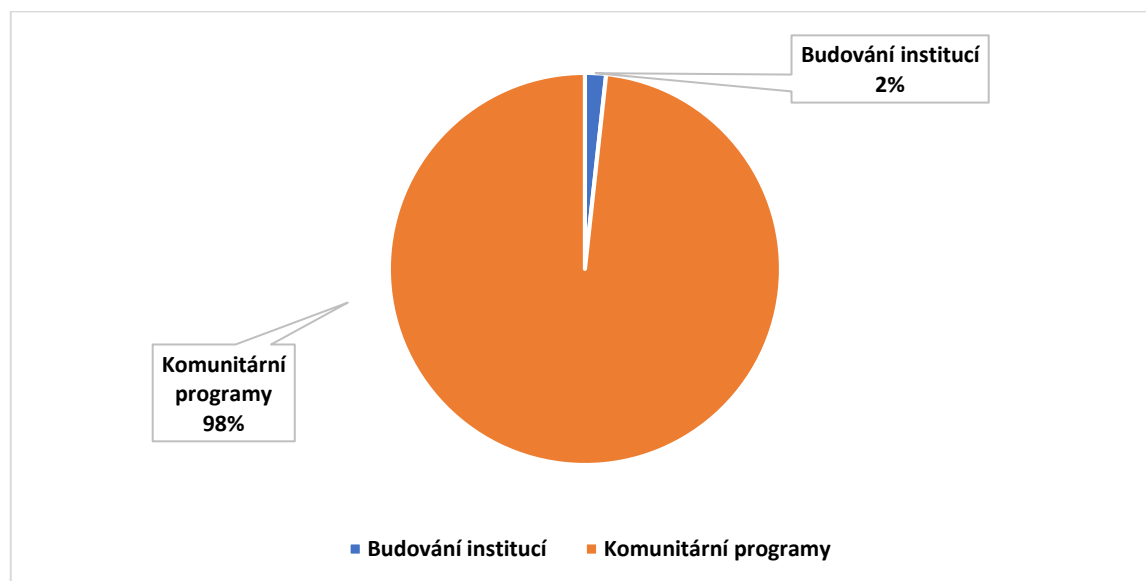
**Graf č. 33: Vývoj příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie na programy EU v letech 2004-2018 (v mil. EUR)**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

Na účely programů Evropské unie Česká republika čerpala celkem 1 612,58 milionů EUR (43 242,55 milionů Kč). Do roku 2013 se objem těchto přijatých prostředků postupně rostl až k hodnotě zhruba 105 milionů EUR (cca 2 650 milionů Kč). V dalším roce byl skokový nárůst o 45,94 % na 194,30 milionů Kč (5 349,5 milionů Kč). Následující roky se pohybovaly v podobné výši. Rokem 2014 začal nový finanční rámec, se kterým vznikly nové programy, na které byly tyto prostředky určeny – například zmiňované programy Horizon 2020 či Erasmus+. Struktura této kategorie příjmů je v podstatě jednostranná. Až 98 % veškerých příjmů bylo určeno na komunitární programy a pouhá 2 % byla vyčleněna na podkategorii budování institucí. Pro tuto podkategorii bylo přijato celkem 27,96 milionů EUR (821,56 milionů Kč) a prostředky byly čerpány pouze v letech 2005-2009. Dle dostupných podkladů Ministerstva financí ČR z roku 2019 jsou příjmy v této podkategorii v letech 2010-2013 dokonce záporné. Komunitární programy pojaly zbylý objem prostředků v této kategorii, celkem 1 584,60 milionů EUR (42 420,99 milionů Kč).

**Graf č. 34: Poměr příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie na programy EU v letech 2004-2018**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

### **Předvstupní nástroje**

Kategorie předvstupních nástrojů sahá pro Českou republiku až do roku 1998, tedy 6 let před vstupem do Evropské unie. Naopak ukončení čerpání příjmů z těchto zdrojů bylo v roce 2010. Tato kategorie zahrnuje tři podkategorie. Jedná se o konkrétní programy, skrze které bylo České republice a dalším kandidátským státům poskytována pomoc primárně před vstupem do Evropské unie<sup>42</sup>.

Prostředky v rámci programu Phare byly určeny k naplnění podmínek stanovených kandidátské zemi pro vstup do Evropské unie. Mimo to byly financovány projekty sociální a ekonomické soudržnosti. Česká republika byla zapojena do tohoto programu v letech 1998–2006. Jakmile se Česká republika stala členským státem Evropské unie, byl tento program nahrazen Evropským fondem regionálního rozvoje a Evropským sociálním fondem. Do roku 2003 Česká republika vyčerpala z tohoto programu celkem 302 milionů EUR (cca 8 400 milionů Kč). Od roku 2004 do roku 2006 bylo ještě dočerpáno 191,24 milionů EUR (5 889,3 milionů Kč).

Program ISPA byl určen k podpoře investičních projektů v oblasti infrastruktury, životního prostředí a transevropských dopravních sítí. Investice do dopravní infrastruktury

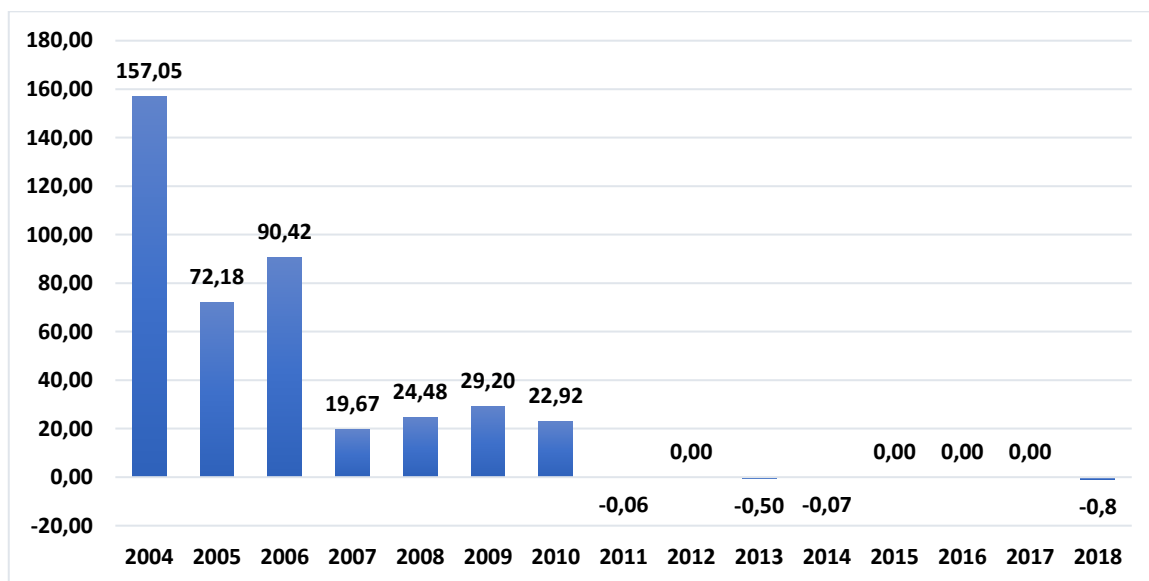
<sup>42</sup> Programů na pomoc před vstupem České republiky do Evropské unie bylo více – např. Socrates, SAVE, Leonardo da Vinci, Leonardo da Vinci II, SME 3nd.

byly určené na rekonstrukce, stavby a propojení národních dopravních sítí v Evropě. V rámci životního prostředí byly prostředky určeny na pomoc v oblastech znečištění vod, ovzduší a odpadového hospodářství. Česká republika čerpala prostředky z tohoto programu od roku 2000. Do roku 2003 bylo čerpáno zhruba 200 milionů EUR (cca 6 350 milionů Kč) a od roku 2004 bylo dočerpáno až do roku 2010 dalších 184,59 milionů EUR (5 108,7 milionů Kč).

Program SAPARD poskytoval prostředky k investicím do zemědělství a rozvoje venkova. Cílem bylo přiblížit kandidátské země k prioritám společné zemědělské politiky a rozvoje venkova, které byly praktikovány v Evropské unii. Kandidátské země, včetně České republiky, měly umožněno čerpat z tohoto programu prostředky v časovém rozmezí let 2000–2006 a současně maximálně do konkrétního data vstupu do Evropské unie. Česká republika uzavřela všechny smlouvy s žadateli do konce roku 2003, přičemž bylo zároveň nutné, aby veškeré projekty byly uzavřeny do poloviny roku 2006. V letech 2000–2003 bylo celkem čerpáno 92,7 milionů EUR (zhruba 2 950 milionů Kč). Dočerpání v letech 2004 a 2005 bylo ve výši 47,9 milionů EUR (1 532,9 milionů Kč).

Česká republika v rámci uvedených předvstupních nástrojů vyčerpala celkem zhruba 1 020 milionů EUR (cca 27 000 milionů Kč). Pokud by byly tyto prostředky rozděleny na objem před vstupem České republiky do Evropské unie a po vstupu do Evropské unie, poměr by byl 53 % před vstupem a 47 % po vstupu. Vzhledem k ucelenosti zobrazených grafů v této kapitole diplomové práce, je uveden graf č. 35 příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie v rámci předvstupních nástrojů v letech 2004–2018, tedy až po vstupu České republiky do Evropské unie. V průběhu tohoto období docházelo také k uplatňování vratek. Největší byla v roce 2018 ve výši 0,8 milionů EUR (21,1 milionů Kč).

**Graf č. 35: Vývoj příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie skrze předvstupní nástroje v letech 2004-2018 (v mil. EUR)**



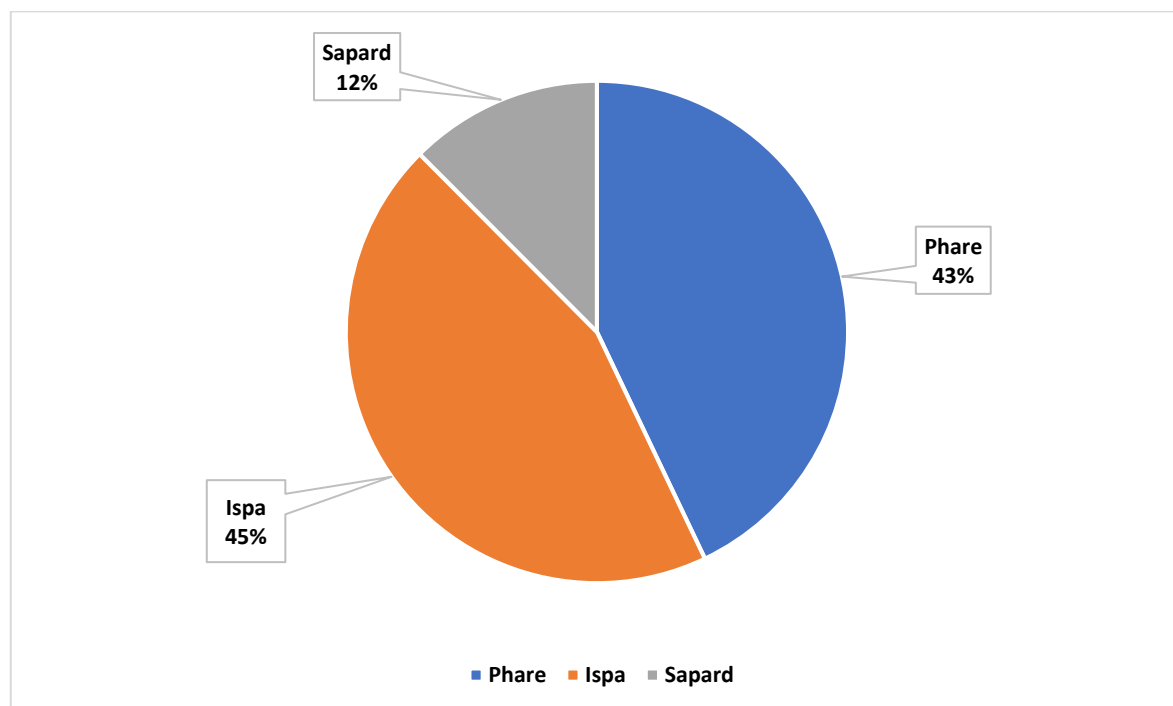
Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

Následující graf č. 36 zobrazuje poměr jednotlivých programů jakožto předvstupních nástrojů pro Českou republiku v letech 2004-2018<sup>43</sup>. Nejvíce prostředků bylo čerpáno z programu ISPA, díky kterému mohla Česká republika využít 184,87 milionů EUR (5 115,47 milionů Kč), potažmo 45 % ze všech přijatých prostředků určených jako předvstupní pomoc na dopravní infrastrukturu a životní prostředí. O 6,96 milionů EUR (437,84 milionů Kč) méně bylo přijato skrze program Phare, odkud bylo přijato 177,91 milionů EUR (5 553,31 milionů Kč)<sup>44</sup> a zastupuje 43 % přijatých prostředků v této kategorii. Nejméně prostředků bylo přijato z programu SEPARD, který zastupuje 12 % z celkových příjmů předvstupních nástrojů s celkovým objemem 51,7 milionů EUR (1 640,06 milionů Kč).

<sup>43</sup> Uvedené procentuální zastoupení, včetně celkových přijatých prostředků zahrnuje očištění o vratky.

<sup>44</sup> Výše přijatých prostředků v Kč je vyšší z programu Phare oproti programu ISPA z důvodu kurzového pohybu.

**Graf č. 36: Poměr příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie skrze předvstupní nástroje v letech 2004-2018**

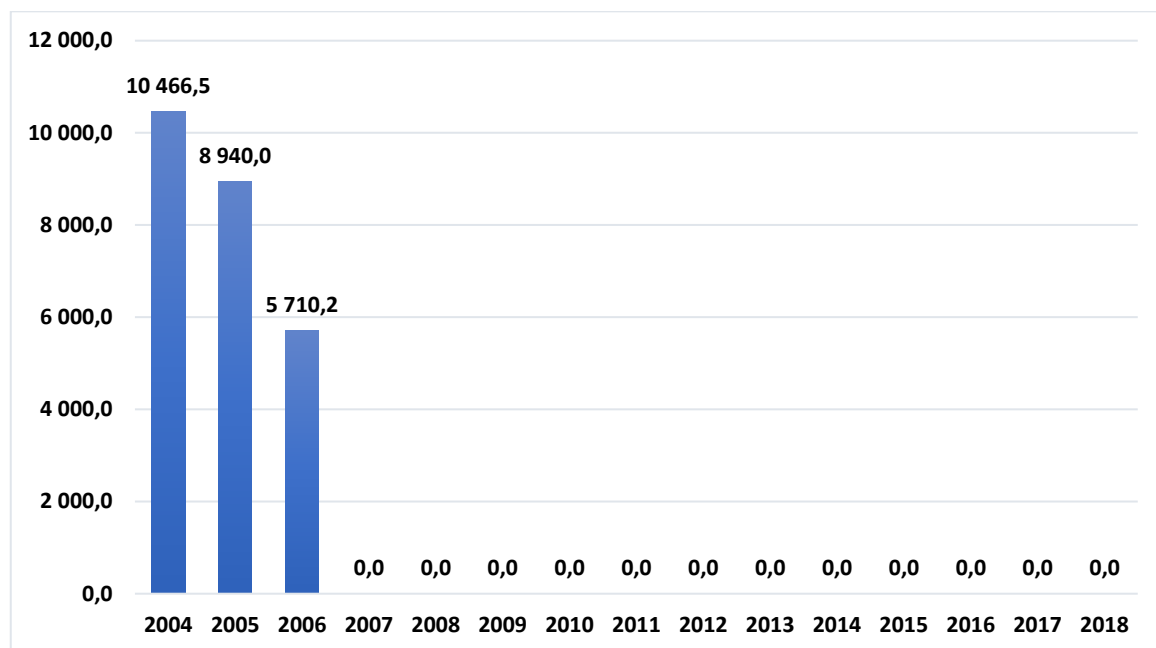


Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

### **Kompenzace**

Poslední kategorií příjmů z rozpočtu Evropské unie jsou kompenzace. Do této kategorie byly prostředky přijímány pouze první tři roky členství České republiky v Evropské unii, tedy v letech 2004-2006. Kompenzace představují dočasné opatření, které zajistí, že si nové členské státy udrží kladnou rozpočtovou bilanci během prvních let členství. Od počátku přistoupení nové členské země je její povinností přispívat do společného rozpočtu, avšak vzhledem k tomu, že jednotlivé programy jsou prováděny v delším časovém horizontu, obdržely by tyto prostředky s určitým časovým odstupem, což je touto kategorií příjmů vyrovnáváno. Česká republika obdržela jako kompenzaci v letech 2004-2006 celkem 834,19 milionů EUR (25 116,68 milionů Kč).

**Graf č. 37: Vývoj příjmů České republiky z rozpočtu Evropské jako kompenzace v letech 2004-2018 (v mil. EUR)**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

### Rozložení příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie

**Tabulka č. 9: Přehled příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2018 (v mil. EUR)**

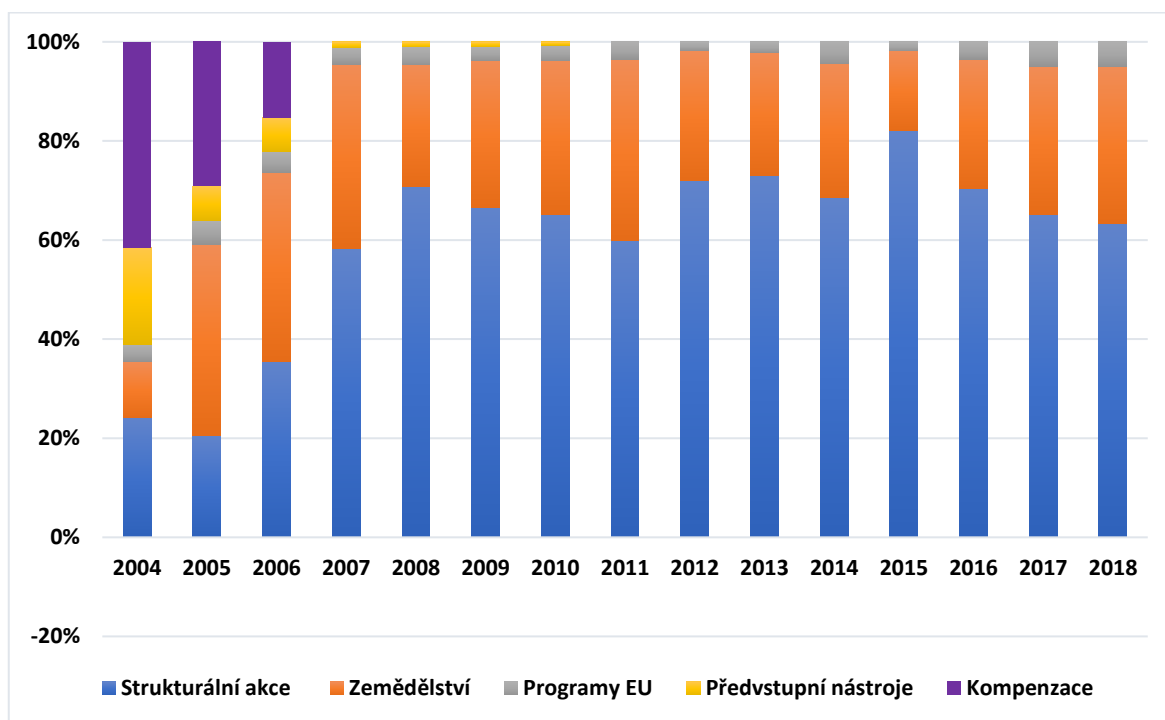
Rok	Strukturální akce	Zemědělství	Programy EU	Předvstupní nástroje	Kompenzace	Celkem
2004	193,44	90,76	26,90	157,05	332,29	800,44
2005	212,14	398,10	48,60	72,18	300,00	1 031,02
2006	468,32	503,46	55,94	90,42	201,90	1 320,05
2007	992,92	634,92	56,80	19,67	0,00	1 704,30
2008	1 680,13	584,20	85,58	24,48	0,00	2 374,39
2009	1 962,84	876,04	83,01	29,20	0,00	2 951,09
2010	2 192,86	1 042,05	103,90	22,92	0,00	3 361,73
2011	1 767,49	1 076,43	105,51	-0,06	0,00	2 949,38
2012	3 233,11	1 182,15	78,12	0,00	0,00	4 493,38
2013	3 559,45	1 203,00	105,03	-0,50	0,00	4 866,98
2014	2 983,09	1 173,60	194,30	-0,07	0,00	4 350,91
2015	5 769,45	1 137,09	128,14	0,00	0,00	7 034,68



Rok	Strukturální akce	Zemědělství	Programy EU	Předvstupní nástroje	Kompenzace	Celkem
2016	3 253,70	1 196,15	167,38	0,00	0,00	4 617,23
2017	2 434,13	1 114,89	186,69	0,00	0,00	3 735,70
2018	2 345,83	1 168,42	186,69	-0,82	0,00	3 700,12

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, 2019

**Graf č. 38: Vývoj zastoupení jednotlivých příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2018**

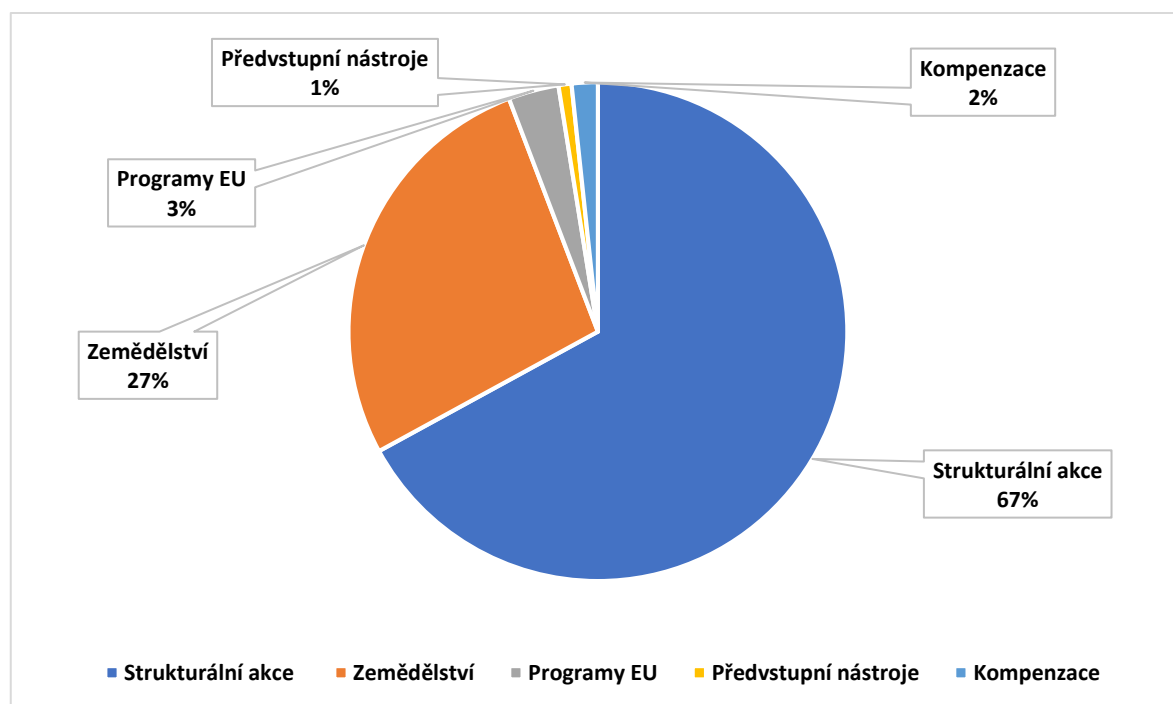


Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

Struktura vývoje příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie byla v prvních třech letech proměnlivá. Největší pozici zaujímaly kompenzace, jejichž podíl v prvním roce představoval 42 % ze všech příjmů čerpaných do České republiky. Ve stejném roce měly své významné místo s 20% podílem také prostředky z předvstupních nástrojů, které byly ještě dočerpávány. Kategorie strukturálních akcí měla v průběhu celého vývoje své pevné postavení a v průběhu let pouze sílilo. Průměrně představovaly prostředky z této kategorie 60 % veškerých příjmů, avšak od roku 2007 to bylo vždy až o 10 % více. Kategorie příjmů alokovaných do zemědělství byla v průběhu celého vývoje od roku 2004 do roku 2018 víceméně stabilní a pohybovala se kolem své průměrné hodnoty 29 % podílu na celkových příjmech z unijního rozpočtu. Výjimku tvoří roky 2004, kdy byl podíl pouze

11 % a 2015, kdy byl podíl 16 %. Naopak větší podíly byly v letech 2005 (39 %), 2006 (38 %), 2007 (37 %) a 2011 (36 %). Podíl programů Evropské unie na celkových příjmech ze společného rozpočtu Evropské unie byl stabilně kolem průměru 4 %.

**Graf č. 39: Podíl jednotlivých příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2018**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

Česká republika nejvíce prostředků čerpala na strukturální akce. Celkem se jednalo o 33 048,89 milionů EUR (872 056,64 milionů Kč) s podílem 67 % ze všech příjmů České republiky z unijního rozpočtu. Kategorie zemědělství představuje 27 % z celkových příjmů a absolutní hodnota je 13 381,26 milionů EUR (353 944,81 milionů Kč). Dalším příjmem co do objemu přijatých prostředků jsou programy Evropské unie, které představují 3 % z celkových příjmů ve výši 1 612,58 milionů EUR (43 242,55 milionů Kč). Kompenzační prostředky, které Česká republika obdržela z rozpočtu Evropské unie, byly ve výši 834,14 milionů EUR (23 116,68 milionů Kč) a jejich podíl byl 2 % z celkových příjmů. Nejmenší podíl na příjmech ze společného rozpočtu mají předvstupní nástroje s 1 % a absolutní hodnotou 414,47 milionů EUR (12 308,84 milionů Kč)<sup>45</sup>.

<sup>45</sup> Započítány jsou pouze příjmy po roce 2004, tedy vstupu České republiky do Evropské unie.

**Tabulka č. 10: Porovnání příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie a celkových výdajů z rozpočtu Evropské unie v letech 2004-2017 (v mil. EUR)**

<b>Rok</b>	<b>Příjem ČR</b>	<b>Celkové výdaje rozpočtu Evropské unie</b>
2004	800,44	100 139,40
2005	1 031,02	104 835,20
2006	1 320,05	106 575,50
2007	1 704,30	113 953,30
2008	2 374,39	116 544,50
2009	2 951,09	118 361,00
2010	3 361,73	122 330,70
2011	2 949,38	130 000,00
2012	4 493,38	138 683,40
2013	4 866,98	148 468,90
2014	4 350,91	142 497,00
2015	7 034,68	145 243,20
2016	4 617,23	136 416,40
2017	3 735,70	139 023,20

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, 2019; The Community Budget – The facts in Figures; European Union budget 2008-2017: financial report

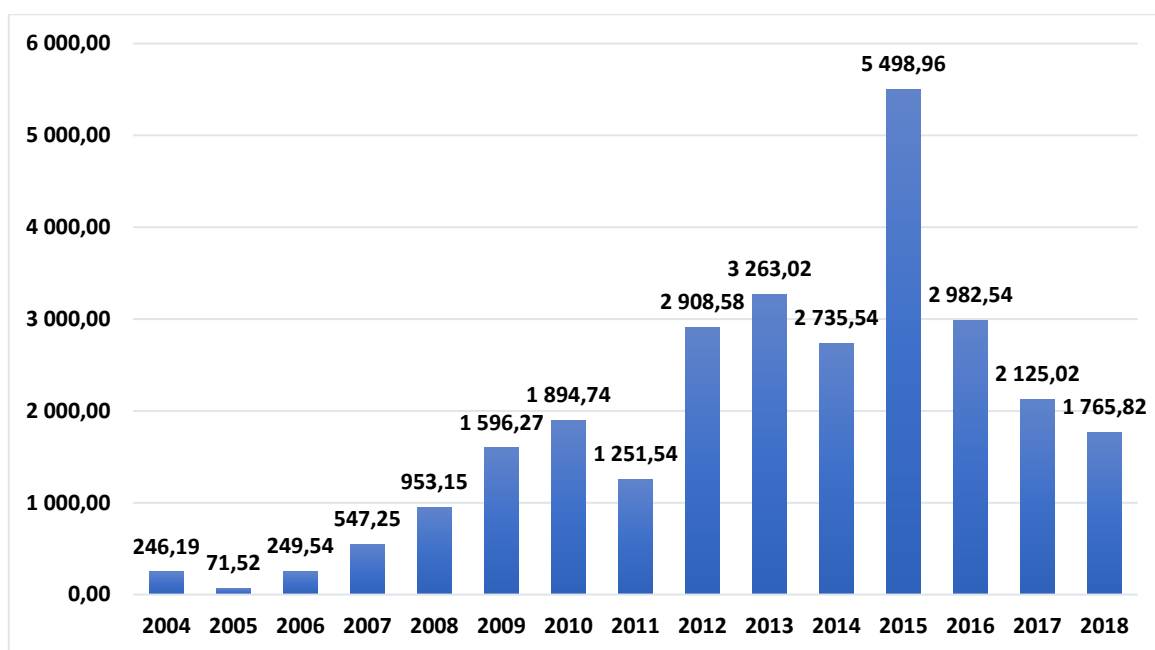
Výše uvedená tabulka č. 10 porovnává výši přijatých prostředků České republiky z rozpočtu Evropské unie a celkové výdaje rozpočtu Evropské unie v období 2004-2017. V absolutní hodnotě se celkové příjmy České republiky na celkových výdajích rozpočtu Evropské unie pohybovaly od 0,80 % do 4,84 %. Průměrně byl podíl celkových příjmů České republiky na celkových výdajích rozpočtu Evropské unie 2,47 %.

#### **4.1.4 Rozpočtová bilance České republiky**

Česká republika je během celého svého členství v Evropské unii v pozici čistého příjemce. Její celkové příjmy z rozpočtu Evropské unie vždy převyšovaly celkové platby do rozpočtu Evropské unie. Čistý příjem je celkem 28 089,68 milionů EUR (741 274,19 milionů Kč). Jak již bylo uvedeno v předchozí podkapitole, nejvíce prostředků bylo čerpáno v roce 2015, kdy došlo k dočerpání prostředků z předchozího finančního rámce. Celkový objem prostředků v tomto roce dosahoval téměř 5 500 milionů EUR

(přes 150 000 milionů Kč). V tomto roce bylo dosaženo přebytku rozpočtu České republiky. Mimo jiné právě díky mimořádnému čerpání prostředků z rozpočtu Evropské unie. Naopak nejnižší čistý příjem České republiky ze společného rozpočtu byl v roce 2005, kdy rozpočtová bilance vycházela na 71,52 milionů EUR (1 977,91 milionů Kč).

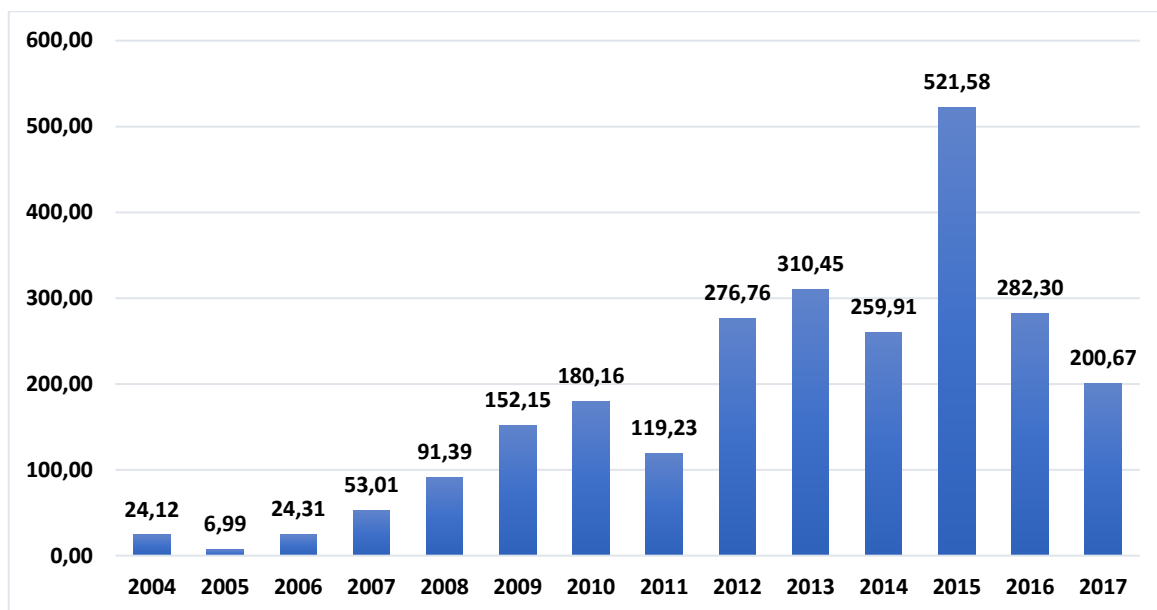
**Graf č. 40: Rozpočtová bilance České republiky v letech 2004-2018 (v mil. EUR)**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019

Následující graf č. 41 uvádí vývoj čistých příjmů České republiky z rozpočtu Evropské unie na obyvatele České republiky v období 2004-2017. Průměrně Česká republika získala na jednoho obyvatele 178,78 EUR (4 272,13 Kč) ročně. V roce 2005 však byl čistý příjem na obyvatele pouze 6,99 EUR (193,27 Kč). Naopak nejvíce bylo přijato na obyvatele v roce 2015, a to 521,58 EUR (14 230,19 Kč). Celkový vývoj je v podstatě totožný jako graf č. 40, který zobrazuje rozpočtovou bilanci České republiky.

**Graf č. 41: Vývoj čistého příjmu České republiky z rozpočtu Evropské unie na obyvatele v letech 2004-2017 (v EUR)**



Zdroj: Vlastní zpracování dle Ministerstva financí ČR, 2019; Český statistický úřad, 2019

## 5 Závěr

Finanční vztah mezi Českou republikou a Evropskou unií začal již v roce 1998, tedy 6 let před jejím oficiálním přistoupením do tohoto integračního uskupení. Prostředky jí byly poskytovány skrze předvstupní nástroje, které měly zajistit jak přípravu na její vstup do Evropské unie, tak seznámení s postupy, díky kterým mohla v době svého plnohodnotného členství využívat všechny možnosti čerpání prostředků, které rozpočet Evropské unie poskytuje.

Před oficiálním přistoupením České republiky do Evropské unie, v roce 2004, neměla Česká republika povinnost přispívat do společného rozpočtu. Tato povinnost nastala právě po přistoupení do tohoto integračního uskupení. Stejně jako u ostatních členských států se jednalo o příspěvky zahrnující zemědělské dávky a cla, tedy tradiční vlastní zdroje, příspěvky založené na dani z přidané hodnoty a příspěvky z hrubého národního důchodu.

Česká republika odvedla do společného rozpočtu za dobu jejího členství, tedy od roku 2004 do roku 2018, celkem přes 21 miliard EUR (více než 565 miliard Kč). Průměrný roční odvod do rozpočtu Evropské unie byl ve výši 1,4 miliard EUR (37,7 miliard Kč). Nejvíce prostředků bylo odvedeno právě v posledním sledovaném roce 2018, kdy hodnota příspěvku převýšila hranici 1,9 miliard EUR (49,6 miliard Kč). Pokud by se výše příspěvků České republiky do Evropské unie přepočítal na jednoho obyvatele, byla by tato hodnota průměrně 131,5 EUR (3 521 Kč) ročně.

Až 73 % ze všech odvedených prostředků do rozpočtu Evropské unie z České republiky bylo z příspěvku založeného na hrubém národním důchodu v absolutní výši téměř 15,5 miliard EUR (přes 411,6 miliard Kč). Více než čtvrtinu zbývajících příspěvků zaujímají téměř rovnoměrně příspěvky z tradičních vlastních zdrojů a příspěvku založeného na dani z přidané hodnoty.

Na druhé straně rozpočtu Evropské unie stojí výdaje, které představují příjmy členských států. Česká republika mohla plně čerpat tyto prostředky až po jejím plnohodnotném přistoupení do Evropské unie v roce 2004. Celkové příjmy České republiky ze společného rozpočtu převyšují částku 49 miliard EUR (přes 1,3 bilionu Kč). Průměrný objem těchto prostředků za rok představuje více než 3,2 miliard EUR (87,1 miliard Kč). Při přepočtu celkových přijatých prostředků bylo průměrně přijímáno 310,25 EUR (8 248,1 Kč) ročně na jednoho obyvatele České republiky. Díky možnosti

čerpat prostředky až 2 roky po uplynutí finančního rámce, který vymezuje množství určených prostředků pro členský stát, byly největší příjmy v roce 2015. V tomto roce bylo České republice poskytnuto přes 7 miliard EUR (téměř 192 miliard Kč).

Nejvíce prostředků Česká republika čerpala v rámci oblasti udržitelného růstu. Jedná se o prostředky plynoucí na hospodářskou, sociální a územní soudržnost. Cílem této politiky je zaměření na vyrovnání hospodářských a sociálních rozdílů mezi jednotlivými regiony členských států. Na tuto oblast bylo České republice poskytnuto více než 31 miliard EUR<sup>46</sup> (zhruba 845 miliard Kč). Na společnou zemědělskou politiku je v rámci rozpočtu Evropské unie vyčleněno každoročně ve sledovaném období zhruba 40–50 % všech výdajů a Česká republika na tuto oblast čerpala cca 12,5 miliardy EUR (přibližně 324 miliard Kč). Přijaté prostředky z Evropské unie jsou určeny také na konkrétní programy Evropské unie, např. Erasmus+, Horizont 2020 či Nástroj pro propojení Evropy, avšak v porovnání s výše uvedenými oblastmi se jedná spíše o marginální objem prostředků.

Česká republika je z pohledu rozpočtové bilance za celé období jejího členství, čistým příjemcem. Objem čistých prostředků, které obdržela z Evropské unie, převyšuje částku 28 miliard EUR (přes 741 miliard Kč). V přepočtu na počet obyvatel se jedná o částku 2 689,70 EUR (70 979,97 Kč). Podíl příspěvků České republiky na celkových příjmech rozpočtu Evropské unie je minoritní, vzhledem k tomu, že se průměrně pohybuje kolem 1 %. Česká republika se proto řadí ke státům, kteří přispívají spíše nepatrný objem prostředků do unijního rozpočtu.

Cílem této diplomové práce bylo vyhodnocení pozice České republiky z pohledu rozpočtu. Přestože členství v tomto integračním společenství nespočívá pouze v příjmech a výdajích finančních prostředků, nýbrž také v dalších politických aspektech, které je obtížné kvantifikovat, a tedy zahrnout do tohoto zhodnocení, uvedené údaje nasvědčují tomu, že vstup České republiky do společenství Evropské unie byl právě z tohoto pohledu jednoznačným přínosem.

---

<sup>46</sup> Vzhledem ke změně struktury výdajů Evropské unie v roce 2007, je tato hodnota za období 2007-2017

## Zdroje

### Tištěné zdroje:

1. KÖNIG, Petr. *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu*. 2., aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-011-9.
2. FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. ISBN 978-80-7325-180-180
3. TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6.
4. COMMISSION, European. *European Union budget 2008: financial report*. Luxembourg: European Communities, 2009. ISBN 978-92-79-12018-3.
5. COMMISSION, European. *European Union budget 2017: financial report*. Luxembourg: European Communities, 2018. ISBN 978-92-79-88331-6.
6. HAD, Miloslav. *První pilíř Evropské unie*. 2. rozšířené a upravené vydání Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2000. Evropská společenství. ISBN 80-85864-88-6.

### Internetové zdroje:

1. PLECHANOVÁ, Běla. *Historie EU 1950-1957*. *EUROSKOP* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8885/sekce/1950-1957/>
2. PLECHANOVÁ, Běla. *Historie EU 80. léta*. *EUROSKOP* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8888/sekce/80-leta/>
3. PLECHANOVÁ, Běla a Lenka ROVNÁ. *Historie EU 2000-2005*. *EUROSKOP* [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8890/sekce/2000-2005/>
4. NOVAK, Petr. *Fakta a čísla o Evropské unii*. *EUROPARL* [online]. 1/2018 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html>



5. NOVAK, Petr. Maastrichtská smlouva a Amsterodamská smlouva. *EUROPARL* [online]. 1/2018 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU\\_1.1.3.html](http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.1.3.html)
6. PANIZZA, Roberta. Lisabonská smlouva. *EUROPARL* [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU\\_1.1.5.html](http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.1.5.html)
7. KRUTÍLEK, Ondřej. Víceletý finanční rámec. *EUROSKOP* [online]. [cit. 2018-06-11]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8904/sekce/vicelety-financni-ramec/>
8. KRUTÍLEK, Ondřej. Finanční rámec 2014-2020. *EUROSKOP* [online]. [cit. 2018-19-11]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8905/sekce/financni-ramec-2014-2020/>
9. KRUTÍLEK, Ondřej. Příjmy rozpočtu EU. *EUROSKOP* [online]. [cit. 2019-15-01]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8878/sekce/prijmy-rozpocetu-eu/>
10. Legal foundation. *European Commission* [online] [cit. 2018-08-20] Dostupné z: [http://ec.europa.eu/budget/explained/budg\\_system/legal\\_bases/legal\\_en.cfm](http://ec.europa.eu/budget/explained/budg_system/legal_bases/legal_en.cfm)
11. EUROPEAN COMMISSION, 2015. Budget. MFF. Preallocations [online]. Last updated 2014-02-05 [cit. 2018-08-22]. Dostupné z: [http://ec.europa.eu/budget/mff/preallocations/index\\_en.cfm](http://ec.europa.eu/budget/mff/preallocations/index_en.cfm)
12. CSŪRÖS, Gabriella., 2013. Characteristics, functions and changes (?) of EU budget [online] [cit. 2018-08-22] Dostupné z: [http://revcurentjur.ro/old/arhiva/attachments\\_201304/recjurid134\\_10F.pdf](http://revcurentjur.ro/old/arhiva/attachments_201304/recjurid134_10F.pdf)
13. EUROPEAN COMMISSION, 2017. Budget. The budget explained. Budgetary systém. Flexibility instruments [online]. Last updated 2017-02-15 [cit. 2018-08-22]. Dostupné z: [http://ec.europa.eu/budget/explained/budg\\_system/flex/flex\\_en.cfm#flex](http://ec.europa.eu/budget/explained/budg_system/flex/flex_en.cfm#flex)
14. COUNCIL OF THE EU, 2013. Council adopts the multiannual financial framework 2014-2020 [online]. Brussels. 2 December 2013. 15259/1/13 REV 1 [cit. 2018-08-22]. Dostupné z: [http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms\\_data/docs/pressdata/en/ecofin/139831.pdf](http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ecofin/139831.pdf)

15. Víceletý finanční rámec 2014–2020. Víceletý finanční. Ministerstvo financí ČR [online]. [cit. 20.11.2018]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/vicelety-financni-ramec/vicelety-financni-ramec-2014--2020-20232>
16. ČERVENKOVÁ, Bára. Hodnocení expertů: Rozpočet EU potřebuje více vlastních zdrojů. *EUROSKOP* [online]. [cit. 2019-15-01]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9047/28833/clanek/hodnoceni-expertu-rozpocet-eu-potrebuje-vice-vlastnich-zdroju/>
17. EVROPSKÁ KOMISE, 2000. The Community Budget – The facts in Figures [online]. [cit. 2019-01-15]. Dostupné z: [http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2018/financial-report\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2018/financial-report_en.pdf)
18. MILIČEVIĆ, Vera. Výdaje unie, Evropská parlament. [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/28/vydaje-unie>
19. ŠÍMOVÁ, Kateřina. Problémy rozpočtu EU. *EUROSKOP* [online]. [cit. 2019-07-03]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8921/sekce/problemy-rozpocetu-eu/?fbclid=IwAR1aHqpCAVm-KqjM6cSnMvmK0OzxInzJS92yJ6y2wMwM-eKL6GahuQtAm84>
20. ZENKNER, Petr. Vstup ČR do EU. *EUROSKOP* [online]. [cit. 2019-07-03]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/803/sekce/vstup-cr-do-eu/>
21. Čistá pozice ČR ve vztahu k rozpočtu EU: 2004 – 2018. Ministerstvo financí ČR [online]. [cit. 10.3.2019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/hospodareni-eu/pozice-cr-vuci-rozpocetu-eu/2018/cista-pozice-cr-ve-vztahu-k-rozpocetu-eu-32613>
22. DELASNARIE, Alix. Příjmy unie, Evropská parlament. [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/27/prijmy-unie>
23. Program rozvoje venkova ČR na období 2014 - 2020 Dotace, eAGRI. [online]. [cit. 21.03.2019]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/>

### **Smlouvy a právní předpisy:**

1. Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli [online]. [cit. 2018-05-20]. Dostupné z: [http://www.euroskop.cz/gallery/2/753-smlouva\\_o\\_esuo.pdf](http://www.euroskop.cz/gallery/2/753-smlouva_o_esuo.pdf)
2. Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství [online]. [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: [http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva\\_o\\_es.pdf](http://www.euroskop.cz/gallery/2/754-smlouva_o_es.pdf)
3. Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii [online]. [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11957A/TXT&from=CS>
4. Smlouva o vytvoření jednotné Rady a jednotné komise Evropských společenství [online]. [cit. 2018-05-25]. Dostupné z: [http://www.euroskop.cz/gallery/2/761-slucovaci\\_smlouva.pdf](http://www.euroskop.cz/gallery/2/761-slucovaci_smlouva.pdf)
5. Lisabonská smlouva pozměňující smlouvu o Evropské unii a smlouvu o založení Evropského společenství [online]. [cit. 2018-08-15]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12007L/TXT&from=CS>
6. Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění) [online]. [cit. 2018-08-15]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=CS>
7. Jednotný evropský akt. *EUR-Lex* [online]. 26.10.2010 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0027>
8. Nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012 Evropského parlamentu a Rady ze dne 25. října 2012, kterým se stanoví finanční pravidla o souhrnném rozpočtu Unie a o zrušení nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002. *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-09-16]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0027>
9. ROZHODNUTÍ KOMISE 1999/352/ES, ESUO, Euratom ze dne 28. dubna 1999 o zřízení Evropského úřadu pro boj proti podvodům (OLAF). *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-11-16]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:31999D0352&from=CS>

10. ROZHODNUTÍ RADY ze dne 26. května 2014 o systému vlastních zdrojů Evropské unie (2014/334/EU, Euroatom). *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0335&from=EN>
11. ROZHODNUTÍ RADY ze dne 21. dubna 1970 nahrazení finančních příspěvků členských států vlastními zdroji Společenství (70/243 ESCS, EEC, Euroatom). *EUR-Lex* [online]. [cit. 2018-01-15]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31970D0243&from=EN>